

SA BUKA NINAEDI RINA TINONI
 NABA
 Sa Vinabakala

Sa buka “Naba” si tozi vurani sari vivineidi rina tinoni Izireli pa varikorapadi ka made navulu puta vuaheni podalae toতোসো taluarae si arini pa Toqere Saenai osolae la kamo pa Ovuku Zodani pa volosona sa popoa Kenani vasina sapu va tatara ni Tamasa pude tadirini. Sari na vivinei koasa buka hie, si na vivineina sa inene koari ka made navulu puta vuaheni pa soloso qega. Karua toতোসো si ta nae sari na sinokudi rina tinoni, gua asa ke ta pozae Naba sa buka hie. Sa ninae kekenu si ta tavete pa toতোসো koa si arini pa Toqere Saenai, meke sa ninae vina rua si pa toতোসো kamo rini sa Ovuku Zodani pa kali gasa rimata pa Kenani, toতোসো tata kamo rini sa popoa tava tatarana pa Kenani. Pa mudina sa ninae kekenu sapu tavetia e Mosese, si taluarae si arini pa Toqere Saenai meke la kamo pa Kadesi Banea pa volosona sa popoa Kenani. Koasa toতোসো asa si matagutu sisigiti si arini pude nuquru la koasa popoa asa, ke lopu la si arini. Koasa ginugua sapu lopu hite ranea rini se Zihova, sa Tamasa tadirini si va kilasi Sa si arini. Ke va enei Sa si arini koasa soloso qega, osolae mate si arini pu lopu ranea si Asa. Sari na tudia mo si kamo pa kali gasa rimata koasa Ovuku Zodani.

Ari kaiqa butubutu si vagi va karovi rini sari na pepeso pa kali gasa rimata koasa Ovuku Zodani, ba ari kaiqa butubutu Izireli pule si va namanama pude karovo koasa ovuku pude boka la vagi va karovi rini sari na pepeso pa Kenani gua sapu ele va tatara vekoni e Zihova koa rini.

Sa buka hie si tozi vurani sari na vivineidi rina tie te Tamasa toতোসো tutuvi rini sari na tinasuna mamatadi.

Soku totošo si matagutu si arini, meke sari na dia binalabala si malohoro gore taloa. Hoke zama va gore ia rini se Mosese sa dia koimata, meke lopu hiva nia tugo rini sa Tamasa. Tozi vura nia tugo sa buka hie sari na hahanana te Mosese. Ta dogoro sapu sari nana binalabala si niniradi hola pa linulina sa Tamasa. Hoke va bugoria rini si asa, ba lopu hite luari sa si arini, ba vahesia sa sa Tamasa meke taveti sa sari doduru tinavete gua sapu hivani Tamasa. Sa buka tugo hie si tozi vurani sari na hahanana te Zihova meke lopu hite hobe si Asa. Doduru totošo si tataruni Sa sari na Nana tinoni. Ba be malohoro si arini, meke kaiqa totošo hoke kilu ia rini, meke korodia luli rini sari na Nana tinarae, ba kopu totokoni Sa, meke tokani Sa.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Buka

Sari na tie Izireli si va namanama pude taluarae pa Toqere Saenai. Hinia 1:1 kamo hinia 9:23

a. Sa ninae tie kekenu. Hinia 1:1 kamo hinia 4:49

b. Hopeke tinarae meke kinopu. Hinia 5:1 kamo hinia 8:26

c. Sa Pasova vina rua. Hinia 9:1-23

Toqere Saenai kamo la pa Moabi. Hinia 10:1 kamo hinia 21:35

Sa inene likohaena sa popoa Moabi. Hinia 22:1 kamo hinia 32:42

Ta tozi pule sari nati tiniona pu ta evana pa inene podalae Izipi meke kamo Moabi. Hinia 33:1-49

Sari na tinarae totošo va namanama karovo la pa Zodani. Hinia 33:50 kamo hinia 36:13:

Sa Ninae Kekenu tadi na Tinoni Izireli

¹ Pa rane kekenuna sa sidara vina rua koasa vuaheni vina rua sipu taluarae pa popoa Izipi meke korapa koa pa soloso qega pa popoa Saenai si arini, si zama la koe Mosese

se Zihova pa korapa Ipi Hopena,* ² “Agoi meke Eroni si kaqu naei sari na tie nomadi pa korapana sa butubutu Izireli, koari na dia butubutu meke na dia tatamana. Kaqu kubere gorenı gamu pozadi sari doduru tie, ³ sarini pu ka hiokona puta vuahenidi kamo koari na tie komihadi saripu pada pude somana pa vinaripera. ⁴ Mi tepai, sari na baṅara pude keke koari hopeke butubutu si tokani gamu.

⁵ Hire sari na pozadi:

Koasa butubutu Rubeni, si e Elizua, sa tuna e Sedeu;

⁶ koasa butubutu Simione, si e Selumieli, sa tuna e Zurisadai;

⁷ koasa butubutu Ziuda, si e Nasoni, sa tuna e Aminadabi;

⁸ koasa butubutu Isaka, si e Netanela, sa tuna e Zua;

⁹ koasa butubutu Zeboloni, si e Eliabi, sa tuna e Heloni;

¹⁰ koasa butubutu Iparemi, si e Elisama, sa tuna e Amihudi;

koasa butubutu Manase, si e Qamalieli, sa tuna e Pedazu;

¹¹ koasa butubutu Benisimane, si e Abidani, sa tuna e Qitione;

¹² koasa butubutu Dani, si e Ahieza, sa tuna e Amisadai;

¹³ koasa butubutu Asa, si e Paqieli, sa tuna e Okarani;

¹⁴ koasa butubutu Qadi, si e Eliasapi, sa tuna e Dueli;

¹⁵ koasa butubutu Napitalai, si e Ahira, sa tuna e Enani.”

¹⁶ Arini sari na tie ta vizatadi koari hopeke butubutu, na koimata koari na hopeke dia butubutu soti. ¹⁷⁻¹⁸ Pa rane kekenuna sa sidara vina rua, koasa tinokae tadi ka manege rua baṅara sara, si tioko varigarani e Mosese meke Eroni sari doduru butubutu, meke kubere gorenı sari doduru tie, koari na butubutu na dia tatamana. Pozadi sari doduru tie saripu ka hiokona puta vuahenidi, meke kamo koari na tie komihadi, si ta kubere gore meke ta nae, ¹⁹ gua puta tugo sapu tozia Zihova. Pa korapa soloso

---

* 1:1 Nab 26:1-51

Ninaedi rina Tinoni 1:20-46 4 Ninaedi rina Tinoni 1:20-46

qega, pa popoa Saenai, si kubere goreni Mosese pozadi sari doduru tie. ²⁰⁻⁴⁶ Sari na tie saripu ka hiokona puta vuahenidi, kamo koari na tie komihadi, arini pu garo pa vinaripera, si ta kubere gore pozadi, koari na dia butubutu na tatamana, podalae koasa butubutu te Rubeni, sa tuna kenuna e Zekopi. Sari na ninaedi ri doduru tie si gua hire:

koasa butubutu Rubeni, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka made navulu onomo tina lima gogoto;

koasa butubutu Simione, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka lima navulu sia tina neta gogoto;

koasa butubutu Qadi, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka made navulu lima tina onomo gogoto lima navulu puta;

koasa butubutu Ziuda, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka zuapa navulu made tina onomo gogoto;

koasa butubutu Isaka, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka lima navulu made tina made gogoto;

koasa butubutu Zeboloni, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka lima navulu zuapa tina made gogoto;

koasa butubutu Iparemi, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka made navulu tina lima gogoto;

koasa butubutu Manase, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka tolonavulu rua tina karua gogoto;

koasa butubutu Benisimane, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka tolonavulu lima tina made gogoto;

koasa butubutu Dani, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka onomo navulu rua tina zuapa gogoto;

koasa butubutu Asa, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka made navulu eke tina lima gogoto;

koasa butubutu Napitalai, sa sinokudi ri na tie varipera si ari ka lima navulu neta tina made gogoto;

Sa vinarigaraedi ri doduru tie varipera si ari ka onomo gogoto neta tina lima gogoto lima navulu puta:

⁴⁷ Sari na tie pa butubutu Livae mo si lopu ta kubere gore pozadi gua rina votiki butubutu, ⁴⁸ sina zama se Zihova koe Mosese, ⁴⁹ “Totoso kubere goren i gamu sari na pozadi ri na tie pu garodi pude varipera, si lopu kaqu va somanae ia gamu sa butubutu Livae. ⁵⁰ Ba kote va kopuni mo gamu koasa Qua Ipi Hopena meke sari doduru likakalae tanisa tinavete vasina, meke arini si kaqu kopu nia na palekia totozo rizu gamu, meke koa vari likohae nia pa korapana sa kinoa tie. ⁵¹ Totoso rizu gamu koasa mia kinoa varigara, si kaqu pazu goren i ri na tie Livae sari na ipi meke kaqu va turu pulei koari na vasidi vaquradi. Be esei sa votiki tie sapu tata mae koasa Ipi Hopena, si kaqu tava mate tugo si asa. ⁵² Sari na tinoni Izireli si kaqu va turui sari na dia ipi, koari hopeke dia pukuna. Hopeke tie si kaqu koa koasa nana pukuna, pa kauruna sa nana pitipiti soti. ⁵³ Ba sari na tie pa butubutu te Livae si kaqu koa kopu vari likohae nia sa Ipi Hope, pude loka tie Izireli si kaqu ene tata mae meke tava kilasa koasa binugoro te Zihova.” ⁵⁴ Gua asa ke tavete betoi ri na tie Izireli sari doduru gua pu zamani e Zihova koe Mosese.

2

*Vina To*notodi rina Butubutu koasa Kinoa Vinarigara

¹ Zama la se Zihova koa ri Mosese meke Eroni: ² “Pana va turui rina tinoni Izireli sari na dia ipi, hopeke rini si kaqu koa varigara koasa dia puku butubutu pa kauruna sa pitipiti tanisa butubutu meke sari na pitipiti tadi hopeke tutidia soti. Meke sari doduru hopehopeke pukudi si kaqu koa va seu hite vari likohae nia sa Ipi Hopena.”

³ Sa butubutu te Ziuda, si kaqu va turui sari na dia ipi pa kali gasa rimata koasa Ipi Hopena, pa kauruna sa dia pitipiti. Hopeke puku tatamana si kaqu koa varigara pa tutidia. Sa koimata tanisa butubutu te Ziuda si e Nasoni,

sa tuna e Aminadabi. ⁴ Sa ninae tanisa puku tie varipera te Ziuda si ari ka zuapa navulu made tina onomo gogoto. ⁵ Sa butubutu te Isaka si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Ziuda pa kali gasa rimata. Sa koimata tanisa butubutu te Isaka si e Netanela, sa tuna e Zua, ⁶ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Isaka si ari ka lima navulu made tina made gogoto. ⁷ Sa butubutu te Zeboloni si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Isaka pa kali gasa rimata. Sa koimata tanisa butubutu te Zeboloni si e Eliabi, na tuna e Heloni, ⁸ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Zeboloni si ari ka lima navulu zuapa tina made gogoto. ⁹ Sa vinarigaradi ri doduru pu koa pa kali gasa rimata si ari ka keke gogoto vesu navulu onomo tina made gogoto tie. Sa butubutu te Ziuda si kote ene va kenue koa rini totosu taluarae la pa votiki vasina si arini.

¹⁰ Sa butubutu te Rubeni, si kaqu va turui sari na dia ipi pa kali mataona* sa Ipi Hopena, pa kauruna sa dia pitipiti. Hopeke puku tatamana si kaqu koa varigara pa tudidia. Sa koimata tanisa butubutu te Rubeni si e Elizua, tuna e Sedeu. ¹¹ Sa ninae tanisa puku tie varipera te Rubeni si ari ka made navulu onomo tina lima gogoto.

¹² Sa butubutu te Simione si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Rubeni pa kali mataona sa Ipi Hopena. Sa koimata tanisa butubutu te Simione si e Selumieli, tuna e Zurisadai, ¹³ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Simione si ari ka lima navulu sia tina neta gogoto.

¹⁴ Sa butubutu te Qadi si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Simione pa kali mataona sa Ipi Hopena. Sa koimata tanisa butubutu te Qadi si Eliasapi, tuna e Dueli, ¹⁵ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Qadi si ari ka made navulu tina onomo gogoto lima navulu.

¹⁶ Sa vinarigaraedi ri doduru pu koa pa kali mataona sa Ipi Hopena si ari ka keke gogoto lima navulu eke tina

---

* 2:10 Kali saoti.

made gogoto lima navulu. Sari ka neta butubutu pa kali mataona si kaqu ene luli koa ri ka neta butubutu saripu ta turana koe Ziuda, totošo taluarae la pa votiki vasina si arini.

¹⁷ Sari na tie pa butubutu te Livae si kaqu ene pa varikorapadi ri doduru tie Izireli. Kote luli rini sari ka onomo butubutu kekenu meke palekia rini sa Ipi Hopena. Hopeke butubutu si kaqu ene luli koari hopeke dia pitipiti pa dia inene la.

¹⁸ Sa butubutu te Iparemi si kaqu va turui sari na dia ipi pa kali lodu rimata koasa Ipi Hopena pa kauruna sa dia pitipiti. Sa koimata tanisa butubutu te Iparemi si e Elisama, tuna e Amihudi, ¹⁹ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Iparemi si ari ka made navulu tina lima gogoto.

²⁰ Sa butubutu te Manase si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Iparemi pa kali lodu rimata koasa Ipi Hopena. Sa koimata tanisa butubutu te Manase si e Qamalieli, tuna e Pedazu, ²¹ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Manase si ari ka tolonavulu rua tina karua gogoto.

²² Sa butubutu te Benisimane si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Manase pa kali lodu rimata koasa Ipi Hopena. Sa koimata tanisa butubutu te Benisimane si e Abidani, tuna e Qitione, ²³ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Benisimane si ari ka tolonavulu lima tina made gogoto.

²⁴ Sa vinarigaraedi ri doduru pu koa pa kali lodu rimatana sa Ipi Hopena si ari ka keke gogoto vesu tina keke gogoto. Sari ka neta butubutu pa kali lodu rimata si kaqu ene luli koa sa butubutu te Livae, totošo taluarae la pa votiki vasina si arini.

²⁵ Sa butubutu te Dani si kaqu va turui sari na dia ipi pa kali gede* sa Ipi Hopena pa kauruna sa dia pitipiti. Sa koimata tanisa butubutu te Dani si e Ahieza, tuna e Amisadai,²⁶ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Dani si ari ka onomo navulu rua tina zuapa gogoto.

²⁷ Sa butubutu te Asa si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Dani pa kali gede koasa Ipi Hopena. Sa koimata tanisa butubutu te Asa si e Paqieli, tuna e Okarani,²⁸ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Asa si ari ka made navulu eke tina lima gogoto.

²⁹ Sa butubutu te Napitalai si kaqu va turui sari na dia ipi kapae koe Asa pa kali gede koasa Ipi Hopena. Sa koimata tanisa butubutu te Napitalai si e Ahira, tuna e Enani,³⁰ meke sa ninae tanisa puku tie varipera te Napitalai si ari ka lima navulu neta tina made gogoto.

³¹ Sa vinarigaraedi ri doduru pu koa pa kali gede koasa Ipi Hopena si ari ka keke gogoto lima navulu zuapa tina onomo gogoto. Sari ka neta butubutu pa kali gede koasa Ipi Hopena si kaqu ene luli koa sa butubutu te Benisimane, totošo taluarae la pa votiki vasina si arini.

³² Sari na vinarigaraedi ri doduru tinoni Izireli koari na dia pinaqaha na pukudi si ari ka onomo gogoto neta tina lima gogoto lima navulu tie. ³³ Gua tugo sapu tozi nia e Zihova koe Mosese, si lopu ta kubere gore turanae tugo koari na tinoni Izireli, sari na tie koasa butubutu te Livae.

³⁴ Gua asa, ke taveti ri doduru tinoni Izireli, sari doduru gua pu tozi nia e Zihova koe Mosese. Hopeke va turu ipi varigara pa kauruna sa dia pitipiti soti koari hopeke dia butubutu, meke koari dia butubutu soti tugo si ene luli varigara tugo si arini.

---

* 2:25 Kali gede be tia la pa kali gasa rimata.

3

Sari na Tuna Koreo e Eroni

¹ Hire sari na tatamana tadi Eroni meke Mosese pa totosu sipu zama la se Zihova koe Mosese pa toqere Saenai. ² Ari ka made sari na tuna koreo e Eroni: e Nadabi sa kenuna, e Abihu, e Eleaza meke e Itamara.* ³ Na hiamata vizatadi meke tava madidi si arini, ⁴ ba se Nadabi meke Abihu si tava mate sipu evan^uia ri karua sa sinepa pa kenuna e Zihova; na veko tura^uae motete na oto huda huma^una lea sapu lopu madina pa sira^una sapu tozia e Zihova pa korapa popoa qega pa Saenai. Loke tudia sari karua, ke ari Eleaza meke Itamara mo si tavetia sa tinavete hiamapa totosu te Eroni.*

Sari na Tie Livae mo si Ta Vizata pude Tavetia sa Tinavete Hiamapa

⁵ Zama la koe Mosese se Zihova, ⁶ “Mu tura^una maeniamae koe Eroni sa butubutu te Livae; mamu va madi si arini pude tavetavete toka niamae se Eroni koasa tinavete hiamapa. ⁷ Kaqu toka niamae rini si asa meke sari na tinonizireli pude taveti sari na tinavete hiamapa, pu ta hivae koasa Ipi Hopena pa kenuna e Zihova. ⁸ Kaqu kopuni rini sari doduru likakalae tanisa Ipi Hopena, meke kaqu tavetaveteni rini pude tokani sari doduru tinonizireli koari na dia vinatabena sa tinarae te Zihova. ⁹ Sa tinavete tadi na tinonipa butubutu te Livae, si pude toka niamae mo se Eroni meke sari na tuna koreo. ¹⁰ Kaqu vizatia goi se Eroni meke sari na tuna koreo, pude taveti sari na tinavete tana hiamapa, ba sa votiki tie sapu hiva tavete luli sari na tinavete gua arini si kaqu tava mate.”

¹¹ Zama koe Mosese se Zihova, ¹²⁻¹³ “Sari na tie pa butubutu te Livae si Taqarau kamahire. Totosona va matei Rau sari doduru tudia koreo kenudi ri na tinonizipi, si va

---

* 3:2 Nab 26:60   * 3:4 Liv 10:1-2; Nab 26:61

madi Rau, pude Taqarau soti, sari hopehopeke tudia koreo kenudi ri doduru tatamana Izireli, meke sari doduru tudia kenudi ri na kurukuru. Ego, sari na tuna koreo e Livae si hobei sari na tuna koreo kenudi rina tie Izireli. Ba kaqu Taqarau tugo si arini. Ura, Arau se Zihova.”*

Sa Ninaedi rina Tie pa Butubutu te Livae

¹⁴ Pa korapa qega pa popoa Saenai, si tozi nia e Zihova se Mosese, ¹⁵ pude kubere gorenii pozadi sari na tuna koreo e Livae, koari hopeke dia butubutu na tatamana. Naei sari doduru tudia koreo keke sidaradi podo gua babe hola nia, ¹⁶ meke tavetia tugo e Mosese sapu gua asa. ¹⁷⁻²⁰ E Livae si ka neta tuna koreo. Ari Qerisoni, Kohati meke Merari. Arini sari na tiatamadia rina butubutu saripu gore mae koari na pozadia si hire: Se Qerisoni si karua tuna koreo: Ari Libini meke e Simeii. E Kohati si, ari ka made sari tuna koreo: Ari Amaramu, Izihara, Heboroni, meke Uzieli; se Merari si karua tuna koreo: Ari Mahili meke e Musi. Arini si tuti gore maedi koe Merari pa butubutu Livae.

²¹ Sa butubutu te Qerisoni, si podalae ni sari na tatamana te Libini meke Simeii. ²² Sari vinarigaraedi ri na tuna koreo pu keke sidaradi podo gua meke hola, saripu somana ta kubere gore, si ari ka zuapa tina lima gogoto. ²³ Sa butubutu hie si kaqu koa varigara pa kali lodu rimata, pa mudina sa Ipi Hopena, ²⁴ meke se Eliasapi sa tuna e Laela, si na koimata koasa butubutu hie. ²⁵ Sari na tie hire, si kaqu kopu nia sa Ipi Hopena, sari na poko nobina pa korapana meke pa sadana, sa goba poko nuqunuquruana, ²⁶ sari na goba poko pa vari likohaena sa pavasa tanisa Ipi Hopena meke sa hope, meke kaqu kopu nia rini sa goba poko koasa nuqunuquruana tanisa pavasa meke sari na aroso pusipusiana tana ipi meke sari doduru tinavete la gua koasa kinopudi rina tinitonaa arini.

---

* 3:12-13 Ekd 13:2

²⁷ Sa butubutu te Kohati si podalaeni sari na tatamana te Amaramu, Izihara, Heboroni, meke Uzieli. ²⁸ Sa vinarigaraedi rina tuna koreo pu keke sidaradi podo gua meke hola, saripu somana ta kubere gore, si ari ka zuapa tina lima gogoto. Sa tinavete tadirini si pude kopuni sari doduru tin^ona tanisa Ipi Hopena. ²⁹ Sa butubutu hie si kaqu koa varigara pa kali mataona* sa Ipi Hopena, ³⁰ meke se Elizapani, sa tuna e Uzieli, si na koimata koasa butubutu hie. ³¹ Sari na tie hire si kaqu kopu nia sa Bokese tanisa Vinariva Egoi, sa tavolo, sa tuturuana zuke, sari na hope, sari doduru likakalae saripu tavetaveteni rini koasa ipi, meke sa poko goba pa Lose Hopena pa Hopena meke sari doduru tinavete la gua pude tavetaveteni meke kopuni rini.

³² Sa koimata tadi na tie pa butubutu te Livae, si e Eleaza, na tuna koreo e Eroni sa hiama. Sa tinavete tanisa, si pude kopuni sarini pu somana pa tinavete pa korapana sa vasina Hopena.

³³ Sa butubutu te Merari, si podalaeni sari na tatamana tadi Mahili meke Musi. ³⁴ Sa vinarigaraedi rina tuna koreo pu keke sidaradi podo gua meke hola, saripu somana ta kubere gore pozadi, si ari ka onomo tina karua gogoto. ³⁵ Se Zurieli, sa tuna koreo e Abihaili, si na koimata koasa butubutu asa. Sa butubutu hie si kaqu koa varigara pa dia ipi pa kali gede* koasa Ipi Hopena. ³⁶ Meke sa tinavete tadirini, si pude kopuni sari na hopeke kukuruna sa Ipi Hope, sari na huda barabara, sari na gaso pilipilivaratana, sari na dedegerena, sari na vovoina siliva, meke sari doduru tinavete la gua pude tavetaveteni meke kopuni rini. ³⁷ Meke kopuni tugo rini sari na dedegerena, sari na vovoina, sari na tupili, meke sari na aroso pusipusiana tanisa gobagoba poko vari likohaena sa Ipi Hopena.

---

* 3:29 Kali saoti. * 3:35 Kali gede be tia la pa kali gasa rimata.

Ninaedi rina Tinoni 3:38 12 Ninaedi rina Tinoni 3:46-47

³⁸ Mosese, Eroni meke sari na tudia koreo si kaqu va turui sari na dia ipi pa kenuna sa Ipi Hopena pa kali gasa rimata. Sa dia tinavete rini si pude va enea sa tinavete, sapu ta tozi nia rini koasa vasina hopena, pude tokani sari na tinoni Izireli. Be esei sapu mae ene tata ia sa vasina hopena asa si kaqu tava mate. ³⁹ Sa vinarigaraedi rina tuna koreo pu keke sidaradi podo gua meke hola, saripu somana ta kubere gore pozadi koe Mosese meke Eroni pa hopeke dia puku tatamana gua sapu ele garunu nia se Zihova, si ari ka hiokona rua tina.

Vagi Hobe a ri na Tie pa Butubutu te Livae sa Pinodo Kekenu pa Koreo

⁴⁰⁻⁴¹ Zama koe Mosese se Zihova, “Sari doduru tumia koreo podo kenudi pa butubutu Izireli si Taqarau beto. Ke mamu kubere gore betoi pozadi sari doduru koreo Izireli saripu podo kenudi, saripu keke sidaradi podo gua meke hola. Ba sa hinobedi rini, si hivani Rau sari na tie pa butubutu te Livae si pude Taqarau. Meke gua tugo sari na rovana bulumakao tadi na tie pa butubutu te Livae si kaqu hobeni koari na rovana bulumakao tudia kokoreo podo kenudi tadi tie Izireli. Sina Arau se Zihova!” ⁴² Va tabe se Mosese, meke kubere gore betoni sa sari doduru tudia koreo kenudi ⁴³ saripu keke sidara pododi gua meke hola; sa vinarigaraedi si ari ka hiokona rua tina karua gogoto zuapa navulu neta.

⁴⁴ Zama la koe Mosese se Zihova, ⁴⁵ “Ego, kamahire mamu va madi sari na tie pa butubutu te Livae, pude Taqarau na hinobedi ri doduru koburu haha koreo kenudi pa butubutu Izireli; mamu va madi tugo sari na rovana bulumakao tadi na tie pa butubutu te Livae, na hinobedi ri pu podo kenudi koari na rovana bulumakao tadi pa Izireli. ⁴⁶⁻⁴⁷ Ari karua gogoto zuapa navulu neta sinokudi sari na koburu koreo haha podo kenudi tadi na tinoni pa

butubutu Izireli, si soku holani rini sarini pa butubutu te Livae, gua asa ke, mamu holu hobei gamu si arini. Mamu vagi ka lima poata siliva padana sa hinoluna pa keke. Kaqu ta pada mamatana sa poata siliva sapu hoke pada nia pa keke sekeli mamatana pa tinavete koasa Ipi Hopena. ⁴⁸ Mamu vala nia sa poata hie koe Eroni meke sari na tuna koreo.” ⁴⁹ Tavete betoi Mosese si hire ⁵⁰ meke vagi sa sari ka keke tina neta gogoto onomo navulu lima poata siliva ⁵¹ meke vala i koe Eroni meke sari na tuna koreo.

4

Sari na Tinavete tadi na Tuna Kohati pa Butubutu Livae

¹ Zama la koe Mosese se Zihova, ² “Mu naei sari na tie pa butubutu te Livae sari na tuna koreo Kohati. Paqahi pa butubutu na tatatamana, ³ mamu kubere gorenii sari do-duru pozadi ri na tie, pu ka tolonavulu meke kamoaa lima navulu vuahenidi, saripu bokabokadi pude tavetavete pa korapa Ipi Hopena pa kenuna e Zihova. ⁴ Kaqu tavetavete ni rini sari na likakalae hopedi pa hopedi.

⁵ Pana va namanama sa butubutu te Izireli pude talu-arae la pa votiki popoa, se Eroni meke sari na tuna koreo si kaqu nuquru la pa korapa Ipi Hopena, meke kaqu vagi va gorei rini sari na poko goba pa kenuna sa Bokese Vinariva Egoi meke nobi nia koasa Bokese. ⁶ Kaqu va hake ulue la nia rini sa nobinobi kapu rumu, meke kaqu ivara la nia rini si keke poko bulu ninirana pa batuna meke kaqu va nuquru lani rini sari na huda palepalekeana.

⁷ Koasa tevolo pa kenuna e Zihova, si kaqu ivara nia rini sa poko bulu, meke kaqu vekoi rini vasina sari na peleta, meke kaiqa vovoina, na baolo, meke sari na zagi tana napo vaeni; sari na bereti si lopu kaqu makudo hake dia mo koasa tevolo. ⁸ Kaqu repahia rini sa poko zinara, meke va hake ulue ia koari doduru tinitona hire, meke kaqu nobi

nia kapu rumu, meke tiqe zukuru nuquru lani sari karua
huda palepalekeana.

⁹ Kaqu vagia rini si keke poko bulu, meke nobia sa
tuturuana zuke meke sari na zukena, turanae ni sari
na nopihi na palepalekeana tiniona meke sari doduru
vovoina oela olive. ¹⁰ Kaqu hadei rini sari doduru likakalae
arini koa keke kapu rumu meke vekoi rini koa keke
tiniona palepalekeana, pude paleki.

¹¹ Beto asa, si kaqu ivara nia rini si keke poko bulu
pa batuna sa hope qolo, meke nobi nia keke kapu rumu
meke tiqe zukuru nuquru lani sari na huda palepalekeana.

¹² Kaqu vagi rini sari doduru likakalae saripu tavetavete
ni rini pa korapa Ipi Hopena, meke hadei koa keke poko
bulu si arini, meke nobi koa keke kapu rumu si arini,
meke la vekoi koa keke tiniona palepalekeana. ¹³ Kaqu

va vura pani rini sari na eba koasa hope boronizi tana
vina vukivukihī, meke kaqu nobi nia rini sa poko pepolo
pa batuna sa hope. ¹⁴ Kaqu va hakei rini koasa hope

sari doduru likakalae, saripu tavetaveteni rini pa vīnāhesi
koasa hope, sapu sari na raro boronizi pude oki pani sari
na eba, sari na poka iliriana masa, sari na raro boronizi
pude tana nika, meke sari na besini boronizi pude tana

sisiruana ehara, meke kaqu nobi ni koa keke kapu rumu
si arini, meke va hakei koa keke tiniona palepalekeana.

¹⁵ Meke sipu ele nobi ri Eroni meke sari na tuna koreo sari
doduru likakalae arini, meke pana kamoā sa totošo pude
taluārae sa butubutu te Izireli, si kaqu mae sa butubutu te
Kohati meke paleki sari na tiniona madidi. Sari na tie pa
butubutu te Kohati, si lopu kaqu tanini sari na tiniona
hopedi arini, be lopu gua si kote mate si arini.

Arini sari na tinavete tadi na tie pa butubutu te Kohati,
pana tava rizu sa Ipi Hopena.

¹⁶ Sa tinavete te Eleaza, sa tuna koreo e Eroni sa hiamā, si pude kopu nia sa Ipi Hopena meke sari na tinitonā tanisa meke sa doduruna sa tinavetavete koasa Ipi Hopena sapu na oela tadi na zuke, na oto huda humanā lea, meke na vinariponi huiti sapu kaqu ta vala doduru totošo, na oela hopena tana vina madi, meke sari doduru tinitonā pa korapa Ipi Hopena saripu ele tava madidi koe Zihova.”

¹⁷ Meke Zama la koe Mosese meke Eroni se Zihova, ¹⁸ “Mi kopuni sari na tie pa butubutu te Kohati, ¹⁹ pude lopu tava mate, pude lopu tata mae koari na tinitonā hope pa hopedi hire si arini. Pude lopu vata evanā sapu gua asa, si lopu kaqu dogori rini sari na tinitonā hopedi. Se Eroni meke sari na tuna koreo si kaqu nuquru la, meke hopeke tozia koari na tie, sa tinavete sapu kote tavetia sa. ²⁰ Ba sari na tuna Kohati si lopu kaqu nuquru la pa korapa Ipi Hope, meke dogori rini sari na hiamā sipu korapa va namanama i rini sari na tinitonā madidi pude ta paleke va rizu,” gua.

Sari na Tinavete tadi na Tuna Qerisoni pa Butubutu te Livae

²¹ Zama la koe Mosese se Zihova, ²² “Mu naei sari na tuna Qerisoni pa butubutu te Livae, pa hopeke dia butubutu na tatamana. ²³ Mamu kubere goreni sari doduru pozadi ri na tie, pu ka tolonavulu puta vuahenidi meke kamoā lima navulu vuahenidi, saripu bokabokadi pude tavetavete pa korapa Ipi Hopena pa kenuna e Zihova. ²⁴ Sari na dia tinavete si pude paleki sari na tinitonā hire: ²⁵ Sa Ipi Hope, sari na poko pa korapana, sari na poko pa sadana, sa poko nobi kapu rumu ninirana pa batuna, sa poko goba pa sasadana, ²⁶ sari na gobagoba poko, meke sari na aroso pusipusiana vari likohaena sa Ipi Hopena meke sa hope, sari na poko goba pa sasadana sa pavasa, meke sari doduru tinitonā saripu kaqu tavetaveteni rini koari na gobagoba poko. Kaqu taveti rini sari doduru

Ninaedi rina Tinoni 4:27 16 Ninaedi rina Tinoni 4:34-48

tinavete saripu ta hivae koari na tin_utona arini. ²⁷ Kaqu kopuni ri Mosese meke Eroni sapu taveti ri na tuna Qerisoni sari doduru dia tinavete meke paleke betoi rini sari doduru likakalae pu va kopuni ri Eroni meke sari na tuna koreo koa rini. ²⁸ Arini sari na tinavete koasa butubutu te Qerisoni pa Ipi Hopena. Kaqu paleki rini sari na tin_utona tanisa Ipi Hopena koasa vina tonoto te Itamara sa tuna koreo e Eroni sa hiama.”

Sari na Tinavete tadi na Tuna Merari pa Butubutu te Livae

²⁹ Zama se Zihova koe Mosese pude naei sari na tuna Merari pa butubutu te Livae, podalae koari na dia butubutu hitekedi na tatatamana te Merari, ³⁰ meke kaqu kubere goreni rini pozadi sari doduru tie nomadi sapu tolonavulu vuahenidi meke kamoia lima navulu vuahenidi, sarini pu bokabokadi pa tinavete pa korapa Ipi Hopena pa kenuna e Zihova. ³¹ Sa dia tinavete si pude paleki sari na huda barabarana sa Ipi, sari na gaso pilipilivarata, na dedegere, meke sari na vovoina vasina turu sari na barabara tanisa Ipi Hope, ³² meke gua tugo sari na dedegeredi rina gobagoba poko vari likohaena sa pavasa, sari na dedegerena, sari na vovoina, meke sari na aroso pusipusiana, meke sari na tupili, meke sari doduru vinari hodahodaena pude tana vinaturuna. Hopeke tie si kaqu palekia gua sapu tozi nia Eroni koasa. ³³ Arini sari na tinavete saripu kaqu taveti rina tuna Merari pa butubutu Livae koasa Ipi Hopena; kaqu paleki rini si arini pa vina tonoto te Itamara, sa tuna koreo Eroni sa hiama.

Sa Ninaedi ri na Tuna Livae

³⁴⁻⁴⁸ Lulia Mosese meke Eroni meke sari na koimata pa butubutu Livae sa zinama te Zihova, meke naei rini sari ka neta butubutu te Livae, ari Kohati, Qerisoni meke Merari. Meke nae va hiteke gorei rini koari hopeke dia butubutu na tatatamana meke tiqe kubere goreni

rini pozadi sari doduru tie nomadi podalae tolo_navulu
vuahenidi meke kamoā lima _navulu vuahenidi saripu
bokabokadi pa tinavete koasa Ipi Hopena pa kenuna e
Zihova, meke hire sari na sinokudi rini:

Koasa butubutu Kohati si ari ka karua tina zuapa gogoto
lima _navulu tie.

Koasa butubutu Qerisoni si ari ka karua tina onomo
gogoto tolo_navulu tie.

Koasa butubutu Merari si ari ka _neta tina karua gogoto
tie.

Sa vinarigaraedi ri doduru tie si ari ka vesu tina lima
gogoto vesu _navulu.

⁴⁹ Hopeke tie si ta nae pa ginarunu te Zihova koe Mosese,
meke pa ginarunu tugo te Zihova koe Mosese si ta poni
tinavete sari hopeke tie pude paleki sari na tin_iton_a tanisa
Ipi Hopena.

5

Tinaraena sa Vina Via

¹ Zama se Zihova koe Mosese, ² “Mu tozini sari na tinoni
Izireli pude va rizu ilolae i sari doduru tie pa korapa kinoa
tie saripu koai na minoho kaleadi kapudi, babe na minoho
malea, na vura muzi kukuru tinidi, meke sarini pu tiqui
sari na tie matedi. ³ Mu va rizu ilolae i sari na tinoni bonidi
koasa hahanana vina madi, pude lopu kaqu va bonia rini
sa kinoa tie, vasina koa ia Rau.” ⁴ Va tabe sari na tinoni
Izireli meke va rizu ilolae i rini sari na tie bonidi pa kinoa
tie.

Tinaraena sa Hinerehere koari na Tinavete Kaleadi

⁵ Zama se Zihova koe Mosese,* ⁶ “Sari na vina tuma-
tumae hire, si pude tadi na tinoni Izireli. Pana lopu va
tabea sa tie se Zihova meke lopu tavete va leana la koa
ke tie, ⁷ si kaqu helahelae nia sa sa nana sineā, meke vala

---

* 5:5 Liv 6:1-7

nia sa sa doduruna sa hinerehere, meke tomo pule la nia pule ka hiokona puta paseniti la koasa tie pu va kaleana la ia sa. ⁸ Ba be mate sa tie sana meke loke turaṇana soti si toa pude boka vagi sapu gua here nia sa tie pu tavete va kaleana, si kaqu ta vala koe Zihova sa hinere asa pude tanisa hiama. Sa hinere asa meke sa sipi kokoreo pude na vina vukiyukihi hinerehere, si ta vala beto koasa hiama. ⁹ Sari doduru vinariponi madidi, saripu poni lani ri na tinoni Izireli koe Zihova, si tanisa hiama pu ade vagidi si arini. ¹⁰ Sari na vinariponi saripu ta vala koasa hiama si tanisa hiama mo.”

Tinaraena sa Vina Potupotu tadi na Palabatu koari na dia Barikaleqe

¹¹ Zama se Zihova koe Mosese, ¹²⁻¹⁴ “Tozi koari na tinoni Izireli sari na tinarae hire: ‘Be ta evaṇa sapu va potupotu nia keke palabatu sa nana barikaleqe, na lopu kokoa noso koasa si asa, meke rovea sa palabatu sapu ele baratia sa si keke votiki tie, meke va boni pule nia si asa, gua. Ba lopu gilana valeania sa palabatu, sina hokara tomea sa nana barikaleqe sapu gua asa, sina loke tie boka va sosodea, meke lopu ele ta poho sapu tavetia sa si asa. Babe ta evaṇa sapu va potupotu nia sa palabatu sa nana barikaleqe, ba lopu tavetia sa barikaleqe sapu gua asa. ¹⁵ Koari ginugua arini si kaqu turaṇa la nia sa palabatu sa nana barikaleqe koasa hiama. Kaqu paleki tugo sa sari na vinariponi kaqu ta hivaedi, keke kilo palava bale, ba lopu kaqu zoropo nia oela olive sa si asa, ba be veko turaṇia oto huda humaṇa lea si asa, sina na vinariponi mae guana pa pinotupotu tanisa palabatu si asa, pude va vura va bakalia sapu hinokarana ba lokari si asa.

¹⁶ Kaqu turaṇia sa hiama sa barikaleqe, meke va turua pa kenuna sa hope pa kenuna Zihova. ¹⁷ Kaqu zoropo lani sa si kaiqa kolo hopena, pa korapana keke baolo patu,

meke kaqu pudiki vagi sa si kaiqa kavuru, saripu koa pa pepeso koasa Ipi Hopena, meke vekoi pa kolo, pude va pasa ia si asa. ¹⁸ Beto asa si kaqu rupahia sa sa kaluna sa, barikaleqe, meke kaqu va taṇini nia sa sa vinariponi palava pa limana sa barikaleqe. Kaqu taṇinia nana sa hiama pa limana sa baolo, sapu koa ia na kolo pasana tana lineveleve. ¹⁹ Kaqu tozi nia sa hiama sa barikaleqe pude va ego ia sa sa zinama tokotokoro sapu zama nia sa. “Be lopu barabarata si goi, si lopu kaqu ṇovaligo sa lineveleve, sapu kaqu vatua sa kolo pasana hie. ²⁰ Ba be ele barabarata si goi, ²¹ si mani ta levei koe Zihova sa pozamu koari na tie, meke kaqu va viziria sa sa kokoana koburu tamugoi meke kaqu moqo sa bogumu. ²² Kaqu nuquru sa kolo pasana pa korapa tiamu meke kaqu moqo sa bogumu, meke sa kokoana tana koburu si kaqu viziri.”

Kaqu olaṇa sa barikaleqe, “Va ego rau, mani evaṇia e Zihova sapu gua asa.”

²³ Meke kaqu kubere gore nia sa hiama sa lineveleve meke kaqu ṇuzapa pania kolo pasana sa pa korapa baolo sa kinubekubere. ²⁴ Ba sipu lopu ele va napo nia sa koasa barikaleqe sa kolo, sapu kote va sigiti hola ia si asa, ²⁵ si kaqu ade vagia sa hiama pa limana sa barikaleqe sa vinariponi palava, meke kaqu ovulu sage nia sa pa kenuna Zihova pude va madia koe Zihova, meke tiqe paleke la nia koasa hope. ²⁶ Kaqu taṇini va siṇi nia palava sa sa limana, pude va balabala nia sa vinariponi koe Zihova, meke tiqe kaqu la sulua sa pa hope. Beto asa, si kaqu va napo nia sa koasa barikaleqe sa kolo pasana. ²⁷ Be ele barabarata si asa, sa kolo si kaqu va sigiti hola ia si asa, meke kaqu moqo sa boguna meke sa kokoana tana koburu si kaqu viziri. Meke sa pozana si kaqu ta levei koari nana tinoni. ²⁸ Ba be lopu sea si asa, si lopu kaqu ta sigiti nia sa sa tinalevei, kote boka podo nana koburu mo si asa.

Ninaedi rina Tinoni 5:29-30 20 Ninaedi rina Tinoni 6:8

29-30 Asa sa tinaraena sa palabatu sapu konokono meke va potupotu nia sa nana barikaleqe sapu be ele barabarata gua. Kaqu tava turu pa kenuna e Zihova sa barikaleqe, meke sa hiama si kaqu lulia sa tinaraena sa vinapotupotu hie. ³¹ Sa palabatu si lopu ta pusi nia sa sa sinea, ba sa barikaleqe tu, be guana ele sea si asa, si kaqu ta sigiti nia sa sa nana sinea.”

6

Sari na Tie pu Lulia sa Tinarae tadi na Naziraiti

¹ Tozi nia e Zihova se Mosese, ² “Mamu tozini sari na tinoni Izireli sari na tinarae hire: ‘Be keke tie babe keke barikaleqe, si tavetia si keke nati vina tatara madina, pude ta evanae keke Naziraiti, meke va madi pule nia si asa koe Zihova, ³ si lopu kaqu napo ia sa sa napo vaeni meke na bia. Lopu kaqu napoi sa sari na votivotiki napo pu ta tavete mae guadi koari na vua qurepi^d babe henai sari na vua qurepi, babe sari na vua qurepi pu ele tava popadi.* ⁴ Sipu korapa koa na tie Naziraiti si asa, si lopu kaqu hena ia sa si keke tona sapu mae guana koasa vuana sa huda vaeni, babe na kikona na kapuna sa qurepi.

⁵ Koari na toতোসো sipu lulia sa sa vina tatara tanisa Naziraiti, si lopu kaqu kotoi sa sari na kaluna babe neri pani sari na gumina. Kaqu lulia sa sa vina tatara doduru toতোসো, sipu va madia sa sa nana tinoa koe Zihova, meke kaqu toqolo va nomai sa sari na kaluna na gumina. ⁶⁻⁷ Sari na kaluna, si na vina gilagilana sa vina madina koe Zihova, meke lopu kaqu tata la ia tugo sa sa tie matena; be guana sa tamana, tinana, tasina koreo, babe tasina vineki soti si asa, ba lopu kaqu tata la ia sa sa tie matena. ⁸ Sipu koa na tie Naziraiti si asa, si tava madina si asa koe Zihova.

---

* 6:3 Lk 1:15

⁹ Be tata la ia sa tie Naziraiti si keke tie sapu mate va hodaka, si ele tava boni sa kaluna; ka zuapa rane si kaqu aqa si asa, meke kaqu tiqe neri pani sa sari na kaluna na gumina. ¹⁰ Koasa rane vina vesu, si kaqu paleke maeni sa si karua kukuva, meke karua baruku koasa hiama, pa sasadana sa Ipi Hopena pa kenuna e Zihova. ¹¹ Sa hiama si kaqu va vukivukihi nia si keke koari karua, pude na vina vukivukihi tana sinea, meke sa vina rua si tana vina vukivukihi va uququ. Ta tavete sa nana vina via madina asa, sina tata la ia sa sa tie matena. Pa rane tugo asa, si kaqu va madi pulei sa tie sari na kaluna; ¹² meke sa nana toতোso, sipu koa na tie Naziraiti si asa si kaqu tava madi pule koe Zihova si asa. Sari na toতোso ele holadi, si lopu kaqu ta balabalae sina sari na kaluna pu tava madidi, si ele tava boni. Kaqu paleke mae nia sa si keke tuna sipi keke vuahenina pude na vina vukivukihi vinatonoto gale koasa vina tatara kekenu sapu lopu va hokotia sa.

¹³ Pana ele hokoto beto sa toতোso tanisa vina tatara tanisa tie Naziraiti, si kaqu tavetia sa sa vina madi. Kaqu la si asa koasa sasadana sa Ipi Hopena,* ¹⁴ meke kaqu ponía sa koe Zihova ka neta kurukuru loke ari kisakisadi: keke tuna sipi kokoreo, keke vuahenina, pude tana vina vukivukihi va uququ, keke tuna sipi mamaqota, keke vuahenina, pude na vina vukivukihini tana sinea, meke keke sipi kokoreo, pude tana vina vukivukihi binaere, ¹⁵ turanae koari na dia vinariponi huiti na vinariponi kolo vaeni, meke keke epata bereti sapu loke isitina. Sa bereti asa si kaqu ta tavete pa palava memehena sapu henia oela olive, meke bisikiti manivísidi sapu ta nuzapae oela olive, meke tomo la sari na huiti na vaeni, pu ta hivae pude tana vina vukivukihi.

¹⁶ Doduru hire si kaqu ponía sa hiama koe Zihova: na

---

* 6:13 TTA 21:23-24

vina vukivukihi tana sinea meke na vina vukivukihi va uququ; ¹⁷ beto asa si kaqu va vukivukihi la nia sa koe Zihova sa sipi kokoreo, pude na vina vukivukihi binaere koe Zihova, tura^uae nia sa epata bereti sapu loke isitina meke na vinariponi huiti na napo vaeni. ¹⁸ Meke beto asa sa tie Naziraiti si kaqu ene la koasa sasadana sa Ipi Hopena, meke kaqu neri pani sa tie Naziraiti sari na kaluna, meke veko lani pa korapa nika tanisa vina vukivukihi binaere.

¹⁹ Pa mudina, sipu ta raro sa avarana sa sipi kokoreo, si kaqu vagia sa hiama sa avarana sapu ta rarona, meke ponia koasa tie Naziraiti, tura^uae nia keke bereti nomana, meke keke bisikiti manivisina, sapu koa pa korapana sa epata. ²⁰ Beto asa, sa hiama si kote ovulu sageni pude va madi koa Rau Zihova; na vinariponi tava madidi si arini tanisa hiama, tura^uae nia sa raqaraqana meke sa pudapudana sa sipi kokoreo. Beto tu hoi, si kote boka napo vaeni sa tie Naziraiti. ²¹ Arini tu sari na tinarae tadi na tie Naziraiti totošo va tatarā nia rini keke ^unati vina tatarā madina, pude ta eva^uae na tie Naziraiti. Kaqu tavete betoi rini sari na tinarae arini tura^uae ni sari na vinariponi na vina vukivukihi gua sapu ele ta tozi ni rini totošo va tatarā nia rini sa dia vina tatarā koe Zihova.”

Sa Minana tadi na Hiama

²² Zama la koe Mosese se Zihova, ²³ “Tozi nia se Eroni meke sari kasa tuna koreo pude zamani sari na zinama gua hire totošo mana ni gamu sari na tinoni Izireli:

²⁴ “Mani manani gamu na kopuni gamu e Zihova.

²⁵ Mani va ^unedala maea e Zihova sa isumatana koa gamu meke vatukana gamu.

²⁶ Mani ponini gamu Sa sa tataru lopu ta ^unana kamona pude koa valeana pa binule.”

²⁷ Meke zama se Zihova, “Be manani rini sari na tie Izireli pa pozaqu Rau, si kaqu manani Rau si arini,” gua si Asa.

7

Sari na Vinariponi Tadi na Koimata

¹ Koasa rane sipu va hokotia e Mosese sa kinurina sa Ipi Hopena te Zihova, si va madia sa si asa, meke sari doduru tinitonā pa korapana, meke sa hope meke sari doduru tinitonā tavetaveteana tanisa. ² Meke sari na palabatu pu koimatani sari na butubutu Izireli, arini tugo sari na tie saripu kopuni ninaedi sari na tie, ³ si paleke maeni sari na dia vinariponi koe Zihova: Ka onomo tinitonā susuranā saripu koai hopeke made totopilidi, meke ka manege rua bulumakao nomadi, karua koimata pa keke totopili susuranā, meke hopeke koimata koari hopeke bulumakao nomadi. Sipu beto la vekoi rini pa kenuna sa Ipi Hopena, ⁴ si zama koe Mosese se Zihova, ⁵ “Mu ade vagi sari na vinariponi pude tana tinavete koasa Ipi Hope; mamu valani koari na tie Livae; madi tavetaveteni koari na dia tinavete.” ⁶ Ke valani Mosese koari na tie Livae sari na totopili susuranā meke sari na bulumakao nomadi koari na tie Livae. ⁷ Poni sa koari na tuna Qerisoni si karua totopili susuranā meke ka made bulumakao nomadi, ⁸ ka made totopili susuranā meke ka vesu bulumakao nomadi si valani sa koari na tuna Merari. Sari doduru dia tinavete si kote ta totolie koe Itamara sa tuna koreo e Eroni. ⁹ Ba loke totopili susuranā babe bulumakao nomadi, si valani Mosese koari na tuna Kohati, sina sari na tinitonā madidi pu koa pa dia kinopu, si kaqu paleki rini pa avaradia.

¹⁰ Sari na koimata si paleke la vinariponi tugo koasa vina madina sa hope. Totoso va namanama poni rini sari na vinariponi koasa hope, ¹¹ si zama la koe Mosese se Zihova, “Hopeke rane koari ka manege rua rane, si keke koari na koimata si kaqu la vekoa sa nana vinariponi pude tana vina madina sa hope.”

¹²⁻⁸³ Guahe sari na vinarilulidi rina dia vinariponi:

Ninaedi rina Tinoni 7:12-8324Ninaedi rina Tinoni 7:12-83

Koasa rane vina keke e Nasoni, sa tuna koreo e Aminadabi, sapu na koimata pa butubutu Ziuda, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina rua e Netanela, sa tuna koreo e Zua, sapu na koimata pa butubutu Isaka, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina neta e Eliabi, sa tuna koreo e Heloni, sapu sa koimata pa butubutu Zeboloni, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina made e Elizua, sa tuna koreo e Sedeu, sapu sa koimata pa butubutu Rubeni, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina lima e Selumieli, sa tuna koreo e Zurisadai, sapu sa koimata pa butubutu Simione, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane Vina onomo e Eliasapi, sa tuna koreo e Dueli, sapu sa koimata pa butubutu Qadi, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina zuapa e Elisama sa tuna koreo e Amihudi, sapu sa koimata pa butubutu Iparemi, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina vesu e Qamalieli, sa tuna koreo e Pedazu, sapu sa koimata pa butubutu Manase, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina sia e Abidani, sa tuna koreo e Qitione, sapu sa koimata pa butubutu Benisimane, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina manege puta e Ahieza, sa tuna koreo e Amisadai, sapu sa koimata pa butubutu Dani, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina manege eke e Paqieli, sa tuna koreo e Okarani, sapu sa koimata pa butubutu Asa, si paleke la nia sa nana vinariponi.

Koasa rane vina manege rua e Ahira, sa tuna koreo e Enani, sapu sa koimata pa butubutu Napitalai, si

Ninaedi rina Tinoni 7:84-88 25 Ninaedi rina Tinoni 7:84-88

paleke la nia sa nana vinariponi.

Sari na vinariponi saripu hopeke vekoi ri na koimata tadi na tie Izireli: Keke vovoina baolo siliva sapu keke meke kukuru kilo mamatana, meke keke besini siliva sapu vesu gogoto qarami mamatana. Tava to_noto koasa Ipi Hopena sari na pada hire, ta si_nie palava sapu ta henie oela sari doduru, pude na vinariponi huiti si asa; keke vovoina qolo sapu padana keke gogoto manege puta qarami sapu si_nia na oto huda huma_na lea; keke bulumakao kokoreo vaqura, keke sipi kokoreo, meke keke tuna sipi keke vuahenina saripu tana vina vukivukihi va uququ; keke qoti na vina vukivukihi tana sinea; meke karua bulumakao kokoreo, ka lima sipi kokoreo, ka lima qoti, meke ka lima tuna sipi keke vuahenidi, pude na vina vukivukihi binaere.

84-88 Sa vinarigaraedi ri doduru vinariponi saripu ta paleke mae koari ka manege rua koimata pude tana vina madina sa hope si hire:

Ka manege rua vovoina siliva meke manege rua baolo siliva, doduruna si padana hiokona zuapa kilo meke onomo qaramu mamatadi.

Ka manege rua vovoina qolo sapu doduruna si padana keke kilo tolo_navulu rua qaramu mamatadi, si_ni na oto huda huma_na lea.

Ka manege rua bulumakao kokoreo, ka manege rua sipi kokoreo, meke ka manege rua tuna sipi keke vuahenidi, meke na vinariponi huiti, pude tana vina vukivukihi va uququ.

Ka manege rua qoti tana sinea.

Ka hiokona made bulumakao kokoreo, onomo _navulu sipi kokoreo, onomo _navulu qoti, meke onomo _navulu tuna sipi keke vuahenidi pude tana vina vukivukihi binaere.

⁸⁹ Totoso nuquru la pa korapa Ipi Hopena se Mosese pude zama la koe Zihova, si avosia sa se Zihova zama la koa sa pana uluna sa tukutuku Bokese Vinariva Egoi, pa varikorapadi ri karua tatapuru serubimi.

8

Vina Vekodi rina Zuke

¹ Zama se Zihova koe Mosese,* ² “Mu tozi nia se Eroni, pana vekoi sa sari ka zuapa zuke koasa tuturuana zuke, si kaqu vekoi sa vasina pude sa gonana sa kalalasa si kaqu nedala la pa kenuna sa tuturuana zuke.” ³ Va tabea Eroni si asa, meke vekoi sa sari na zuke koasa tuturuana zuke pude nedala la pa kenuna. ⁴ Ta sekeseke vurae pa qolo podalae pa batuna meke kamoā hubina sa tuturuana zuke, lulia sa kineha sapu va dogoro nia e Zihova koe Mosese.

Sa Vina Viadi na Vina Madidi rina Tuna Livae

⁵ Zama se Zihova koe Mosese, ⁶ “Mu veko vata kalei sari na tuna Livae koari doduru tie Izireli. Mamu va via i si arini ⁷ koasa siraŋa sapu guahe: Siburu va viani kolo, mamu tozi ni pude neri doduru tinidi, meke mamu tozini pude va via i dia poko. Meke kaqu via si arini pa dinono te Zihova. ⁸ Beto asa si kaqu vagia rini si keke bulumakao kokoreo vaqura, meke sa palava huiti sapu ele ta henie oela olive; meke keke pule bulumakao kokoreo pude na vina vukivukihi tana sineā. ⁹ Beto asa, mamu varigara nia sa doduru butubutu Izireli, mamu va turui sari na tuna koreo Livae pa kenuna sa Ipi Hopena. ¹⁰ Kaqu va opoi rina tie Izireli sari na limadi pa batudi rina tie Livae, ¹¹ meke kaqu va madi Eroni sari na tie Livae pa pozaqu Rau, guana vinariponi mae guana koari na tie Izireli si arini, pude boka tavetia rini sa tinavete ninabulu koe Zihova.

---

* 8:1 Ekd 25:31-40, 37:17-24

¹² Beto sapu gua asa, si kaqu va opoi ri na tie Livae sari na limadia pa batudia ri karua bulumakao kokoreo; keke sina vina vukivukihi tana sinea, meke keke pule si tana vina vukivukihi va uququ, pude na vina viadi rina tie Livae.

¹³ Mu va madi sari na tie Livae, guana n̄ati vinariponi sapu ta poni mae koa Rau; mamu va palabatua se Eroni meke sari na tuna koreo koa rini. ¹⁴ Pa siraṅa gua asa si, mamu veko vata kalei sari na tuna koreo Livae koari na tie Izireli, pude na Qua tie soti si arini. ¹⁵ Pana hokoto sa vina via na vina madidi rina tie Livae, si kaqu boka ene tata mae meke somana tavetia rini sa tinavete koasa Ipi Hopena. ¹⁶ Sipu va matei Rau sari doduru koburu koreo podo kenudi tadi na tie Izipi si ele zamani tu Rau sapu Taqarau sari doduru koburu koreo podo kenudi tadi na tie Izireli. ¹⁷ Va madi Rau sari doduru koburu koreo podo kenudi tadi na tie Izireli guana tuqu soti, meke saripu podo kenudi koari doduru kurukuru, ba va matei Rau sari doduru koburu koreo podo kenudi tadi na tie Izipi. *

¹⁸ Kamahire si vagi Rau sari na tie Livae, pude hobeni sari doduru pu podo kenudi tadi na tie Izireli. ¹⁹ Vizati mo Rau sari na tudia koreo koasa butubutu te Livae, guana vinariponi tadi na tie Izireli koa Rau, pude tavetavete toka nia se Eroni meke sari na tuna koreo pa korapa Ipi Hopena, pude kopuni sari na vina vukivukihi tinaleosae pude lopu kaqu raza mae koa ri na tie Izireli sari na oza na minoho, be tata mae si arini koasa Vasina Hopena.”

²⁰ Ke va madi ri Mosese e Eroni, meke sari doduru tie Izireli sari na tie Livae, gua tugo sapu garunu nia e Zihova koe Mosese. ²¹ Va via puleni meke sari na dia poko sari na tie Livae; va madi Eroni si arini guana n̄ati vinariponi tadi na tie Izireli pa kenuna e Zihova, meke tavetia sa sa

---

* 8:17 Ekd 13:2

vina vukivukihi meke tava via na tava madi tugo si arini koe Zihova. ²² Taveti rini sari doduru gua pu garununi e Zihova koe Mosese, pa guguadi rina tie Livae. Gua asa ke somana tavetavete sari na tie Livae koasa tinavete pa korapana sa Ipi Hopena, koasa kinopu tadi Eroni meke sari na tuna koreo.

²³ Zama se Zihova koe Mosese, ²⁴ “Pana kamo hiokona lima vuahenina sa tie Livae, si kaqu boka somana tave-tavete pa korapa Ipi Hopena pa kenuna e Zihova, ²⁵ osolae kamo sa ka lima navulu vuahenina, meke tiqe kaqu magogoso si asa koasa tinavete. ²⁶ Pa mudina asa si boka somana mo koari na tie kopu sasada ba lopu boka somana tokani sa sari na tie Livae turanana koari na tinavetavete pa korapa Ipi Hopena babe tokani pa dia tinavete palepaleke. Pa sirana gua asa si kaqu ta luli sari na tinavete tadi na tie Livae.”

9

Sa Inevana Pasova Vina Rua

¹ Zama guahe se Zihova koe Mosese pa soloso qega pa Saenai pa sidara kekenu koasa vina rua vuaheni totosona sapu taluarae sari na tie Izireli pa Izipi. Zama si Asa,* ²⁻³ “Pa vina manege made rane koasa sidara hie sipu podalae lodu sa rimata, sari na tie Izireli si kaqu tavetia sa Inevana Pasova^d. Kaqu luli rini sari doduru tinarae koasa guguana sa Inevana Pasova.” ⁴ Ke tozini Mosese sari na tinoni pude tavetia sa Inevana Pasova, ⁵ meke pana veluveluna sa rane vina manege made koasa sidara kekenu pa soloso qega pa Saenai, si tavete luli betoi rina tie gua sapu tozi nia e Zihova se Mosese.

⁶ Ba kaiqa tie pa varikorapadi rini saripu boni pa dia tinoa sina tiqua rini sa hadehade tomate meke lopu boka

---

* ^{9:1} Ekd 12:1-13

somana kopu nia rini sa Inevana Pasova pa rane asa. La si arini koe Mosese meke Eroni ⁷ meke zama, “Ele boni mami si gami sina tiqua gami sa hadehade tomate, ba vegua ke ta paqaha taloa si gami koasa vinariponi te Zihova somanae koari na tie Izireli?”

⁸ Olanā se Mosese, “Aqa si gamu, kote hata ia rau sa guguana asa koe Zihova.”

⁹ Tozi nia Zihova se Mosese, ¹⁰ pude zama la koari na tie Izireli, “Be keke gamu, babe sa mia tututi gore mae si lopu via pa ginuguana sapu tiqua rini sa hadehade tomate babe ene va gelenae pa inene, ba korapa okoro hola pude kopu nia sa Pasova, ¹¹ si tava malumu si gamu pude kopu nia pa keke sidara hola, pana veluveluna sa vina manege made pa sidara vina rua. Hena ia gamu sa lami meke sa bereti sapu lopu ta henie isiti^d meke na elelo pasadi koasa inevana. ¹² Lopu veko hola ia kaiqa masa kamoā munumunu koivugona, meke lopu mokua keke susuri kurukuru. Tavetia sa Inevana Pasova gua sapu koa pa tinarae.* ¹³ Be keke tie sapu lopu boni si asa pa dinono te Zihova meke lopu somana pa inene meke lopu lulia sa tinaraena sa Pasova si kaqu ta gilana sapu lopu na Qua tie si asa, sina lopu hite tavetia sa sa vinariponi mae koa Rau pa totošo ta huhukuna. Kaqu tava kilasa sa tie asa pa nana sineā.

¹⁴ Be keke tie karovona pa votiki butubutu si hiva somana luli koa gamu meke kopu nia sa inevana Pasova, si kaqu lulia sa gua sapu koa pa tinarae. Sa tinarae hie si tadi doduru tie, be tie soti pa popoa ba be na tie karovodi pa votiki butubutu.”

*Sa Lei pa Batuna sa Ipi Hopena
(Ekisidasi 40:34-38)*

---

* 9:12 Ekd 12:46; Zn 19:36

Ninaedi rina Tinoni 9:15-16 30 Ninaedi rina Tinoni 10:4

¹⁵⁻¹⁶ Koasa rane sipu tava turu sa Ipi Hopena, si nobi tamunia na lei si asa. Ba podalae pana veluvelu meke kamo munumunu, si doño guana nika sa lei pa batuna sa Ipi Hopena. ¹⁷ Pa totošo ta ovulae sage sa lei koasa Ipi Hopena si rizu luli tugo sari na tinoni Izireli, meke koasa vasina sapu gore sa lei si noso tugo vasina sari na tinoni Izireli. ¹⁸ Lalae koasa ginarunu te Zihova si rizu taloa sari na tinoni Izireli, meke koasa ginarunu tugo te Zihova si hoke noso si arini. Totoso koa pa batuna sa Ipi Hopena sa lei, si koa noso tugo si arini meke koa hola pa vasina asa. ¹⁹ Totoso koa va seunae sa lei pa batuna sa Ipi Hopena, ba va tabea mo rini se Zihova, meke lopu rizu taloa si arini. ²⁰ Kaiqa totoso si hoke ka visavisa rane mo si koa hola ia sa lei pa batuna sa Ipi Hopena, pa kaiqa ginugua si hoke koa noso babe rizu taloa si arini, koa gua mo koasa ginarunu te Zihova. ²¹ Kaiqa totoso si koa noso sa lei podalae veluvelu meke kamo munumunu. Ba sipu ta ovulu sage sa lei, si lopu sana rizu taloa si arini. ²² Be karua rane babe keke sidara, babe keke vuaheni, koa hola gua sa lei pa batuna sa Ipi Hopena, ba koa hola tugo vasina sari na tinoni Izireli, meke lopu hite rizu taloa si arini. Ba sipu ta ovulae sage tu sa lei si rizu luli taloa si arini. ²³ Koasa vina tabena mo sa ginarunu te Zihova sapu tozia Sa koe Mosese si boka noso babe rizu taloa si arini.

10

Sa Tinaraedi sari Karua Buki Siliva

¹ Zama koe Mosese se Zihova, ² “Mu taveti karua buki, mamu seke lani siliva, pude tioko varigarani sari na tinoni Izireli, meke pude ene vura. ³ Pana ta ivu beto sari buki meke va nodolo va gelenae sari na mamalainidi, sa butubutu lavata si kaqu mae varigara pa kenumu goi koasa sasadana sa Ipi Hope. ⁴ Ba pana keke mo sa buki si ta

avoso mamalaini, si kaqu mae varigara vari likohae nigo rina koimata tadi na butubutu. ⁵ Pana keke toতোসো papakana mo ta ivu sari na buki, sari na butubutu saripu koa varigara pa kali gasa rimata, si kaqu rizu taloa. ⁶ Pana ta ivu pule keke toতোসো papakana si arini, sari na butubutu saripu koa varigara pa kali mataona*, si kaqu rizu taloa. Sa mamalaini si kaqu tozini hopeke puku tie koari ka made kalina pude rizu taloa. ⁷ Ba pana ta tioko varigara sa butubutu lavata, si kaqu ta ivu nodolo va gelenae sari na buki. ⁸ Sari na hama tuna koreo e Eroni, si kaqu ivui sari na buki.

Asa sa tinarae sapu kaqu lulia gamu koari doduru sinage na sage. ⁹ Pana ta evana sa vinaripera pa mia popoa, meke hiva va kilasi gamu sari na kana pu mae rapatani gamu, si mamu ivui sari na buki mamalaini tanisa vinaripera. Arau Zihova sa mia Tamasa si kaqu tokani gamu, meke harupu gamu pa limadia ri na mia kana. ¹⁰ Gua tugo koari na mia toতোসো qetuqetu sapu koa gua koari na mia inevana pa Sidara Vaqura meke kaiqa inevana pa mia vinahesi, si kaqu ivui gamu sari na buki. Meke kaqu ivui gamu sari na buki toতোসো poni lani gamu sari na mia vina vukivukihi binaere, na vina vukivukihi uququ. Sari na buki si kaqu va balabalani gamu koe Tamasa. Arau Zihova sa mia Tamasa si kaqu tokani gamu, si gamu.”

Sari na Tinoni Izireli si Rizu Taloa

¹¹ Pa rane vina hiokona puta, koasa sidara vina rua koasa vuaheni vina rua, pa mudina sipu taluarae sari na tinoni Izireli pa popoa Izipi, si ta ovulae sage sa lei sapu opo tamunia sa Ipi Hopena te Zihova, ¹² meke podalae topue ene vura la pa soloso qega, pa Saenai sari na tinoni Izireli, meke mae noso pa korapa qega pa popoa Parani sa lei.

---

* 10:6 Kali saoti.

¹³ Hie tugo sa dia rinizu kekenu koasa dia inene pa ginarunu te Zihova koe Mosese. ¹⁴ Doduru toতোসো rizu rini, si kekenu mo sa vinariluli tadi na butubutu Izireli. Arini sapu lulia sa pitipiti pa pinaqaha sapu koimata nia sa butubutu te Ziuda si ene kekenu, hopehopeke pukuna, meke se Nasoni, sa tuna koreo e Aminadabi sa dia koimata. ¹⁵ Se Netanela, sa tuna koreo e Zua, si na koimata tanisa butubutu te Isaka, ¹⁶ meke se Eliabi sapu sa tuna koreo e Heloni, si na koimata tanisa butubutu te Zeboloni.

¹⁷ Beto asa, si tava gore sa Ipi Hopena, meke sari na butubutu tadi Qerisoni meke Merari, pu palekena si asa, si rizu taloa.

¹⁸ Sa butubutu te Rubeni si hobe mae, palekia sa sa nana pitipiti, meke ene pa hopehopeke pukuna meke se Elizua sapu sa tuna koreo e Sedeu sa dia koimata. ¹⁹ Se Selumieli, sapu sa tuna koreo e Zurisadai, si na koimata tanisa butubutu te Simione, ²⁰ meke se Elisapi, sapu sa tuna koreo e Dueli si na koimata tanisa butubutu te Qadi.

²¹ Beto asa, si podalae ene sari na tie Livae pa butubutu te Kohati, paleki rini sari na tinona hopedi. Pana kamoarini sa vasina sapu kaqu koa pakia rini, si kaqu tiqe tava turu pule sa Ipi Hopena.

²² Ego, sa pinaqaha butubutu te Iparemi si hobe mae, koari hopehopeke dia pukuna, meke se Elisama, sapu sa tuna koreo e Amihudi, si na dia koimata. ²³ Se Qamalieli, sapu sa tuna koreo e Pedazu, si na koimata tanisa butubutu te Manase, ²⁴ meke se Abidani, sapu sa tuna koreo e Qitione, si na koimata tanisa butubutu te Benisimane.

²⁵ Meke vina betobeto, si ene luli si arini pu koa koasa pinaqaha sapu koimata nia sa butubutu te Dani saripu luli pa nana pitipiti. Kopu ni rini sari doduru pinaqapaqaha butubutu Izireli koari na kana sapu hiva raza mumudi mae. Meke se Ahieza, sapu sa tuna koreo e Amisadai, si na dia koimata. ²⁶ Se Paqieli, sapu sa tuna koreo e

Okarani si na koimata koasa butubutu te Asa. ²⁷ Meke se Ahira, sapu sa tuna koreo e Enani, si na koimata tanisa butubutu te Napitalai. ²⁸ Asa sa vinari lulina sa inene tadi na tinoni Izireli, koari hopehopeke pukuna, sipu rizu meke ene taloa si arini.

²⁹ Hobabi si na tuna koreo e Zetoro* sa tie pa butubutu Midiani si asa. Hobabi si na ivana e Mosese, meke zama la koe Hobabi se Mosese, “Tata topue la si gami koasa popoa, sapu ele zama nia Zihova pude ponini gami, gua. Mae luli gami. Ele va tatara nia Sa sapu kaqu ponini gami Sa sari na tinonana leadi, ke mae pude mami ponigo hinia.”

³⁰ Meke olana se Hobabi, “Lokari, maqu pule la pa qua popoa soti si rau meke koari na turanaqu soti.” ³¹ Ba zama se Mosese, “Hiva hola nigo, pude mu lopu luara pani gami. Agoi gilania sa vasina, sapu kaqu la noso paki si gami, meke agoi mo sa mami tie tuturana. ³² Be luli somana mae koa gami si goi, si kaqu somana vagia goi koa gami, sari doduru minana pu kaqu ponini gami e Zihova.”

Taluarae sari na Tinoni Izireli

³³ Sipu taluarae sari na tinoni pa Saenai, sa toqere hope te Zihova, si ka neta rane doduruna si enea rini. Sa Bokese* Vinariva Egoi te Zihova si ta paleke va kenue koa rini doduru totošo, pude hata ia sa vasina sapu kaqu noso si arini. ³⁴ Pana rane totošo taluarae rini koari hopeke vasidi pu koai rini, si koa panaulu koa rini sa lei te Zihova.

³⁵ Sipu va namanama taluarae sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova doduru totošo, si hoke zama guahe se Mosese,

---

* 10:29 Keke pozana pule e Zetoro si e Reueli. * 10:33 Sa Bokese tanisa Vinariva Egoi te Zihova si na dolu hope meke na habohabotuana Banara te Zihova. Pa korapana si koa sari patu vasina ta kubere sari manege puta tinarae, meke sa kolu te Eroni, meke sa ginani pa manauru sapu ta pozae mana pa keke vovoina tanisa.

“Zihova, Mu la pa kenu mami, pude di ta hurakatae sari na Mua kana, meke madi govete pa kenumu Goi si arini pu kukiti nigo.”* ³⁶ Sipu noso sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova si hoke zama guahe se Mosese, “Kei Zihova, Mu pule mae koari vuro tina tinoni pa Izireli,” gua.

11

Sa Popoa Ta Pozae Tabera

¹ Meke podalae vari qumiqumi ni rina tinoni Izireli sari na dia tinasuna pa kenuna e Zihova, meke sipu avosi e Zihova saripu gua arini, si ta naziri si Asa, meke garunu ni nika Sa sari na tinoni. Ke sului nika si arini meke ta huara ilasa sari na dia ipi pa hukihukirina sa popoa vasina koa ia rini. ² Tapa tinokae la koe Mosese sari na tinoni Izireli, ke varavara sage la koe Zihova si asa, meke mate gore sa nika. ³ Ke poza nia Tabera* rini sa vasina asa, sina sului nika vasina si arini.

Vizati Mosese sari ka Zuapa Navulu Puta Koimata te Zihova

⁴ Sari na tie huporodi pu luli somanae koari na tinoni Izireli si hiva sisigiti pude hena miti, ke podalae va qumiqumi pulei pule sari na tinoni Izireli meke zama guahe: “Kei kasa, nake pirinana nada hire! ⁵ Pa popoa Izipi si hoke hena mokai mo gami sari na igana sapu loke hinoludi, gua tugo na kiukaba, na deri napo, na likisi, na siloti, meke na pasapasa*. ⁶ Ba kamahire si namuna tasuna sari na mami tinoa, meke namu loketona si koa, ba rane ka rane si koba mana mo,” gua si arini.

---

* 10:35 Sam 68:1   * 11:3 Sa zinama Tabera si na mamalainina sa zinama Hiburu, sapu sa ginuana si ta sulu.   * 11:5 Qaliki.

⁷ Sa mana si kekeno^o gua rina kiko hitekedi, saripu keoro na meava dino^ona.* ⁸⁻⁹ Hoke hoqa tura^{ae} koa rina puni pana boⁿⁱ si arini koasa vasina sapu koa ia rini. Meke hoke ene la varigarani rina tinoni Izireli si arini koari doduru munumunu meke munamunali babe nuqari rini koari na tiⁿⁱto^{na} nuqanuqarana, beto meke raroi, meke kina va labelabe guni na keki. Sa liⁿⁱliⁿⁱna sa si guana bereti sapu ta kina henie oela olive.* ¹⁰ Sipu turu varivarigarae pa sadadi ri dia hopeke ipi si arini, si avosi Mosese dia vinari qumiqumi koari hopeke dia pukuna, meke talota^{na} hola se Mosese, sina bugoro sisigiti ni e Zihova si arini. ¹¹ Meke zama la koe Zihova se Mosese, “Na vegua ke tavete gunia tu Goi sa Mua nabulu? Nake ele va mamata nau tu Goi sa pinalekedi rina tinoni hire, ba na vegua tu ke lopu ta qetue tu koa Goi si rau? ¹² Na lopu arau va podaki na podoi si arini, meke garunu guni nau tu Goi na tie kopu koburu, pude kukai kekeno^o na barikaleqe pu va sususu tokeli pa sira^{na} meke paleke enene la koasa popoa sapu va tatara nia Goi koari na tiatamadia. ¹³ Pavei beka si kaqu boka vagi baso si rau pude boka poni sari doduru tinoni gua hire? Sina korapa kabo na tepa ososo, ‘Poni gami baso,’ guni nau rini. ¹⁴ Lopu boka va tana ekei rau telequ sari doduru tinoni hire sina ta mamata holani rau pinalekedi si arini! ¹⁵ Be tavete guni nau Goi asa, si mamu tataru nau, mamu va mate au mo, pude lopu kaqu koa va seunae koa rau sa kinaleana hie.”

¹⁶ Meke zama la koe Mosese se Zihova, “Mu vizata maeni ka zuapa ^uavulu puta koimata ta pama^{na}edi koasa butubutu Izireli arini pu na koimata ele ta gilnadi koari na tinoni. Mamu tura^{na} mae ni koasa Ipi Hope, mamu somana va turui koa goi vasina. ¹⁷ Meke kaqu gore atu si Rau meke vivinei koa goi vasina, meke kaqu vagia Rau

---

* 11:7 Ekd 16:31 * 11:8-9 Ekd 16:13-15

koasa Maqomaqo sapu koa koa goi meke poni gunia tugo koa rini, meke kaqu somana paleke toka nigo rini, sa vina tanadi rina tinoni, meke lopu kaqu va tana ekei goi si arini.

¹⁸ Ego, mu zama guahe koari na tinoni Izireli, ‘Mi va via puleni gamu, sina kaqu hena baso si gamu vugo. Ura ele avosi e Zihova sari na mia kinabo alili, meke zama, “Hiva baso si gami. Ura, ele koa valeana mami si gami pa Izipi,” gua. Gua asa ke kaqu poni gamu baso e Zihova si gamu, pude henahena. ¹⁹ Lopu kaqu keke babe karua babe ka lima babe ka manege puta babe ka hiokona puta rane mo si kaqu henahena si gamu, ²⁰ ba pa keke doduru sidara tu, osolae kaqu eneno meke maledere hena pulei gamu. Ura ele kilu ia gamu sapu somanae se Zihova koa gamu meke nominomi la ia mo gamu si Asa, sapu leana be lopu taluarae mia mo pa popoa Izipi si gamu,” gua.

²¹ Meke zama la koe Zihova se Mosese, “Ka onomo gogoto tina tie varipera Izireli si korapa turañi rau, meke zama guahe si goi, ‘Kaqu poni baso rau sari na tinoni Izireli pude madi henahena pa keke doduru sidara?’ gua. ²² Be guana tava mate vala beto koa rini sari na rovana bulumakao na sipi ba lopu kaqu garodi ri doduru! Ba be soku gua ri na igana pa kolo, ba lopu kaqu pada tugo koa rini!”

²³ Meke olaña la koe Mosese se Zihova, “Vegua, lopu garo sa Qua ñinirañira? Ego, kamahire maqu va dogoro nigo, sapu gua zama nia Rau koa gamu, si be ta evaña babe lokari,” gua si Asa.

²⁴ Meke vura la se Mosese koari na tinoni Izireli meke la tozi sa sari na zinama te Zihova, meke tioko varigara ni sa sari ka zuapa ñavulu puta koimata tadi na tinoni Izireli meke va turu vari likohae ni sa koasa Ipi Hopena te Zihova. ²⁵ Beto asa si tiqe gore mae pa korapa lei se Zihova meke zama la koe Mosese. Meke vagia e Zihova sa Maqomaqo te

Tamasa sapu koa koe Mosese meke poni la nia tugo Sa koa ri ka zuapa navulu puta koimata. Meke sipu kamo koa rini sa Maqomaqo, si podalae korokorotae gua rina poropita si arini, ba lopu seunae sisigiti.

²⁶ Ba ari karua koa ri ka zuapa navulu puta koimata, sapu ari Elidadi e Medadi pu ta kubere somanae, si koa hola dia koari na dia ipi, meke lopu somana luli la gua koasa Ipi Hopena te Zihova. Ba ta gore nia tugo ri kara sa Maqomaqo te Tamasa, meke korokorotae gua tugo rina poropita pa korapa dia ipi sari karua. ²⁷ Meke haqala vura la koe Mosese si keke tie vaqura meke la tozia sa koasa sapu gua ta evana koa ri Elidadi e Medadi.

²⁸ Meke zama la koe Mosese se Zosua, sa tuna e Nani sapu toka nia se Mosese seunae gua tu podalae tie vaqurana si asa, “Qua banara, va nosoi gedi,” gua si asa. ²⁹ Ba olana la koasa se Mosese, “Vegua hiva vata evanae nau tie konokonoqu goi si rau, taga? Qetu nia rau sipu vekoa e Zihova sa Maqomaqona koa rini, meke korokorotae beto sari doduru tinoni te Zihova.”

³⁰ Beto asa, si pule la koari na dia ipi sari Mosese, meke sari ka zuapa navulu puta koimata tadi na tinoni Izireli.

Garuni e Zihova sari na Kurukuru Tapuru sapu Ta Pozae Kueli

³¹ Ego, lopu seunae hoi si va givusia e Zihova sa popoa, meke paleke mae guni na givusu pa lamana sari na kurukuru tapuru ta pozae kueli, meke va tapuru pepeka sisigiti Sa padana keke mita ululudi* gua pa pepeso, meke va hoqa nosoi Sa koasa vasina lavata sapu koa ia rina tie Izireli padana soku navulu maelo seuna gua pa doduru vasina podalae gua koari na dia ipi. ³² Ke koasa

---

* 11:31 Tapuru mae padana keke mita ululudi babe vari tomotomoi sage pa pepeso padana keke mita. Sa zinama hiburu si lopu bakala pa vesi hie.

doduruna sa rane na boni asa meke koasa doduruna sa rane koivugona, si tuqe kurukuru lamo si arini, meke hopeke arini si varigara ni meke va siqi rini padana hola nia lima navulu puta vovoina. Meke va rimata popai rini koasa doduruna sa vasina lavata pa vari likohaedi rina dia ipi si arini. ³³ Meke sipu korapa zomuzomue masa kurukuru meke lopu ele hena betoi rini, si ta naziri sisigiti ni e Zihova, meke va raza ni minoho kaleana Sa si arini. ³⁴ Gua asa ke poza nia Kibirote Hatava rini sa popoa sana. Sa ginuana si na lovudi ri na tinoni pu nanaluta miti. ³⁵ Meke tiqe taluarae vasina si arini, meke la gua pa Hazeroti, meke la noso si arini vasina.

12

Zamazama nia ri Miriami e Eroni sa Tasidia

¹ Haba ia Mosese si keke barikaleqe Itiopia, meke zamazama nia na lopu qetu nia ri Miriami e Eroni se Mosese. ² Meke vari nanasa pulei teledia sari karua, “Vegua, koe Mosese eke mo si zama mae se Zihova, ba lopu boka zama mae tugo koa gita kara si Asa?” Avosia e Zihova sapu gua zama nia ri karua. ³ Ba se Mosese si keke tie va pepekae hola, holani sa sari doduru tie pa popoa pepeso.

⁴ Meke hinoqa zama la koari Mosese e Eroni meke e Miriami se Zihova, “Hiva betoni gamu Rau si gamu ka neta pude vura mae koa Rau koasa Ipi Hopena,” ke topue la sari ka neta. ⁵ Meke gore mae pa korapa lei se Zihova meke turu Nana pa sasadana sa Ipi Hopena meke titioko la koari Eroni e Miriami, ke ene sage la sari karua. ⁶ Meke zama la koari karua se Zihova, “Ego, mi va avoso maei kamahire sari na Qua zinama. Totoso koa koa gamu sari na poropita si vata gilana pule Nau koa rina dinogodogorae tadirini si Rau, meke zama koarini pa pinutagita. ⁷ Ba koe Mosese sa Qua nabulu si votikaena hola totoso zama koa sa si Rau.

Ura ele vizatia Rau si asa pude koimata ni sari doduru Qua tinoni Izireli.* ⁸ Pa ginugua mo asa si hoke turu variva tia i meke vari vivinei va bakali si gami karua, ba lopu koari na zinama vapae. Meke dogoria tugo sa sa kinehaqu Rau. Ba na vegua tu ke zama panipania tu gamu kara se Mosese sa Qua nabulu?”

⁹ Bugoro ni e Zihova si arini, ke taluarae si Asa, ¹⁰ meke sipu taluarae sa lei koasa Ipi Hopena, si hinoqa raza ia keke minoho kaleana se Miriami, keoro toa guana sinou sa tinina. Sipu doño la se Eroni koasa, si dogoria sa sapu raza ia na minoho sa doduru tinina, ¹¹ ke zama la koe Mosese si asa, “Kei bañara, tataruni gami, mamu taleosoni sari na mami dinuviduvili. ¹² Mu lopu gunia keke haha podo va kaleana sapu ta ñovalala kukuru tinina si asa.”

¹³ Ke zama la koe Zihova se Mosese, “Ke Zihova, Mu salañia si asa!” gua.

¹⁴ Olaña se Zihova, “Be guana loroa sa tamana sa isumatana, si kote koa kurekure ka zuapa rane si asa. Ke va vura taloa ia mo koasa butubutu; beto asa, si kote boka tava nuquru pule pa korapa butubutu si asa.” * ¹⁵ Ke ta hitu vura paki koasa butubutu si asa ka zuapa rane, meke koa noso sari doduru tie, osolae ta vagi nuquru pule pa korapa butubutu si asa. ¹⁶ Pa mudina asa, si taluarae pa Hazeroti sari na tinoni meke la koa pa korapa qega pa Parani.

13

Sari ka Manege Rua Tie Piko saripu Ta Garunu La pa Popoa Kenani

(Diutironomi 1:19-33)

¹ Meke zama la koe Mosese se Zihova, ² “Mu garunu lani kaiqa tie pa Kenani pude piko nia sa popoa, sapu korapa

---

* 12:7 Hib 3:2 * 12:14 Nab 5:2-3

Ninaedi rina Tinoni 13:3-4 40 Ninaedi rina Tinoni 13:18

vala nia gunia Rau koari na tinoni Izireli. Mu garuni ka manege rua koimata, hopeke keke koari ka manege rua butubutu Izireli.”

³⁻⁴ Va tabe se Mosese, meke sipu korapa koa pa soloso pa popoa Parani, si garuni sa sari na koimata hire:

Koasa butubutu Rubeni, sa koimata si e Samua, sa tuna koreo e Zakura.

⁵ Koasa butubutu Simione, sa koimata si e Sapati, sa tuna koreo e Hori.

⁶ Koasa butubutu Ziuda, sa koimata si e Kelebi, sa tuna koreo e Zepune.

⁷ Koasa butubutu Isaka, sa koimata si e Iqala, sa tuna koreo e Zosepa.

⁸ Koasa butubutu Iparemi, sa koimata si e Hosea, sa tuna koreo e Nani.

⁹ Koasa butubutu Benisimane, sa koimata si e Paleti, sa tuna koreo e Rapu.

¹⁰ Koasa butubutu Zeboloni, sa koimata si e Qadieli, sa tuna koreo e Sodi.

¹¹ Koasa butubutu Manase, sa koimata si e Qadi, sa tuna koreo e Susi.

¹² Koasa butubutu Dani, sa koimata si e Amieli, sa tuna koreo e Qemali.

¹³ Koasa butubutu Asa, sa koimata si e Setura, sa tuna koreo e Mikueli.

¹⁴ Koasa butubutu Napitalai, sa koimata si e Nabi, sa tuna koreo e Vopesi.

¹⁵ Koasa butubutu Qadi, sa koimata si e Qeueli, sa tuna koreo Maki.

¹⁶ Arini sari na koimata, saripu garuni e Mosese pude la dogoria sa popoa. Sa pozapoza Hosea, sa tuna koreo e Nani, si hobe nia pozapoza Zosua e Mosese.

¹⁷ Sipu garunu taloani Mosese, si tozini sa si arini, “Mi taluarae tani, mamu ene hola la gua pa korapana sa popoa qega meke ene hola la tu pa kali la koari na vasina toqetoqeredi. ¹⁸ Mamu la vilitia sapu veguguana sa popoa

asa, ve sokudi gua sari na tinoni pu koa vasina, meke vea ninira gua si arini. ¹⁹ Mamu la dogoria be leana babe kaleana sa popoa, koa pa bara patu ululudi sari na tinoni pa vasileana babe lokari? ²⁰ Mamu la vilitia be guana masuruna sa pepeso, babe koa ia na hudahuda sa popoa. Lopu mulinia, mamu paleke pule maeni kaiqa vua huda saripu toqolo vasina.” Koasa totoso asa si podalae komiha sari na vua qurepi.

²¹ Ke podalae ene sage la vilitia rini sa popoa, meke la gua koasa soloso qega ta pozae Zini pa kalina mae, meke kamo la gua pa Rehobi, sapu tata koasa karovoana pa toqere sapu ta pozae Hamati. ²² Kekenu si la paki si arini, koasa kukuruna sa popoa qega kalina mae ta pozae Neqevi^d, meke kamo la pa vasileana Heboroni, vasina pu koa sari na butubutu tadi Ahimani, e Sesai meke se Talamai, saripu tuti malivi, pu ta pozae Anaki. Ka zuapa vuahenina sipu lopu ele ta kuri gua sa vasileana lavata Zoani pa popoa Izipi, si ta kuri sa vasileana Heboroni. ²³ Sipu mae kamo rini sa lolomo pa Esikolo, si maho vagia rini si keke kata qurepi, sapu mamata hola, ke sopele nia huda rini, meke vari paleke nia ri karua tie. Kaiqa pomeqaraneti na piqi tugo, si paleki rini. ²⁴ Poza nia Esikolo* rini sa lolomo asa, sina sa kata qurepi si maho vagia ri na tie Izireli vasina.

²⁵ Sipu hola ka made navulu puta rane piko nia rini sa popoa Kenani, si pule sari ka manege rua tie piko. ²⁶ Kamo pule mae koe Mosese e Eroni meke koasa butubutu Izireli pa popoa Kadesi pa korapa qega pa Parani si arini. Meke vasina si tozi vurani rini koari karua meke koari na butubutu Izireli sa inavosona sa popoa, meke va dogoroni tugo rini koarini sari na vuadi rina linetelete koasa popoa

---

* 13:24 Sa ginuana Esikolo pa zinama Hiburu si na kata qurepi.

sana. ²⁷ Meke zama guahe si arini koe Mosese: “Ele kamo a gami sa popoa sapu garununi gami goi, meke masuru hola sa pepeso, meke hire sari na vua huda koasa popoa. ²⁸ Ba sari na tiena sa popoa si *ninira* hola, meke noma hola sa popoa meke sari na vasileana si ta bara valeana tugo si arini. Ba sapu kaleana hola si dogori gami sari kaiqa tie saripu tututi gore mae guadi koari na tie Anaki si koadia tugo vasina. ²⁹ Sari na tie Amaleki si koa koasa popoa Neqevi, meke sari na tinoni pa Hitaiti, Zebusaiti, meke Amoraiti, si koa koari na vasidi toqetoqeredi, meke sa butubutu Kenani si koa pa raratana meke taqelena tugo sa Ovuku Zodani,” gua si arini.

³⁰ Ba zama va mokomokoi e Kelebi sari na tie saripu zamazama sisigiti la koe Mosese, meke zama guahe si asa, “Aria mada la vagia sa popoa, kote boka va kilasi mo gita si arini,” gua si asa.

³¹ Ba zama sari na tie piko saripu luli koasa, “Lopu kaqu boka va kilasi gita sari na tie arini, sina *ninira* holani gita rini si gita,” gua si arini. ³² Meke ene betoa sa inavoso kokohana sa doduruna sa butubutu Izireli, koasa guguana sa popoa sapu ele piko nia rini. Meke zama si arini, “Sa popoa si va mate betoi saripu hiva koa vasina, meke sari na tinoni pu koadi vasina si ululudi hola. ³³ Na kobi malivi lavata si dogori gami vasina, saripu tuti gore mae guadi koe Anaki, meke sapu gita hire si kote hiteke gua mo ri na kupokupo doño guni gita rini,” gua si arini.*

14

Qumiqumi sari na Tinoni

¹ Koasa doduruna sa *boni* sana si kabo va ululae sisigiti sari na tinoni Izireli. ² Meke zamazama va gugue sisigiti la

---

* 13:33 Zen 6:4

koari Mosese e Eroni sari doduru tie Izireli, meke zama guahe si arini: “Be pa Izipi babe pa popoa qega hie, si mate gami ba leana mo! ³ Ba na vegua ke turaña maeni gami tu e Zihova pa popoa Kenani, meke va mate gami magu varipera? Sari na mami barikaleqe na koburu si kote ta vagi gua mo ri na tinona koari na tie. Vegua lopu leana be kekere pule la mo pa popoa Izipi si gami?” ⁴ Ke vari zamai si arini, “Aria, mada vizatia keke nada koimata, pude turaña pule lani gita pa popoa Izipi!” gua si arini.

⁵ Meke hoqa oporapaha pa pepeso sari Mosese e Eroni pa kenuna sa vinarigara tie Izireli pu varigara vasina. ⁶ Meke sari karua pu somana piko nia sa popoa Kenani, ari Zosua tuna e Nani meke se Kelebi sa tuna e Zepune si daku rikati sari na dia poko pa tinalotana, ⁷ meke zama la koari na tinoni Izireli, “Sa popoa Kenani, sapu la dogoria gami si na popoa leana hola. ⁸ Be qetuni gita e Zihova si gita, si kaqu turaña nuquruni gita Sa koasa popoa sana, na popoa masuruna, sapu sokua na ginani na vua huda, meke kaqu ponini gita Sa si asa. ⁹ Ba mamu lopu zama toketoke la ia se Zihova, meke lopu matagutu ni sari na tinoni pu koadi vasina, sina lopu kaqu tasuna hokara vina kilasadi si arini. Se Zihova si koa koa gita meke ele va kilasi tu Sa sari na tamasa pu kopuni si arini, ke mi lopu matagutu ni si arini,” gua sari karua. *

¹⁰ Ba zama beto sa vinarigara lavata, “Mada gona va mateni patu gedi,” gua si arini. Meke hinoqa vura mae pa ipi varivarigarana koari tinoni Izireli sa malakapina sa kalalasangana e Zihova.

Varavarani Mosese sari na Tinoni Izireli

¹¹ Meke zama la koe Mosese se Zihova, “Ve seunae gua si kaqu va karikari Au ri na tinoni hire si Rau. Meke vea seunae gua si lopu kaqu va hinokara Au rini si Rau, ba

---

* 14:9 Hib 3:16

koadia tugo sari doduru vina gilagila saripu ele taveti Rau pa varikorapadia rini. ¹² Kaqu va raza ni oza meke kaqu va kilasi Rau si arini, ba kaqu vata eva^{na}ae nigo Arau na tamana sa butubutu lavata sapu noma hola meke ninira hola ni si arini,” gua se Zihova.

¹³ Ba zama la koe Zihova se Mosese, “Kote avoso nia ri na tie pa popoa Izipi sapu ele tura^{na} vurani Goi koa rini pa Mua niniranira sari na tinoni hire. Meke pana avosia ri doduru tie pa popoa Izipi sapu gua eva^{na}ia Goi koari na Mua tie hire, * ¹⁴ si kote vivinei nia rini koari na tie pu koa koasa popoa hie. Ura ele avoso nia tu ri na tinoni arini sapu Agoi Zihova si somana koa koa gami. Meke ta dogoro vura pa matamami, toতোসো নো পানালু কো গামি সা মুয়া লৈ, মেকে তুরা^{না} গামি সা লৈ পানা রানে, মেকে গুয়া তুগো পানা boni sapu dono gua na nika si asa. ¹⁵ Ego, be va mate betoi Goi sari na Mua tinoni hire, si kote zama sari na butubutu tie pu ele avoso nigo sapu, ¹⁶ na lopu boka tura^{na} va kamo lani Goi koasa popoa sapu ele zama tokotokoro veko nia Goi koarini, gua. Ke va mate betoi Goi pa popoa qega si arini, kote gua si arini.

¹⁷ Ego, Zihova, tepa atu Igo rau kamahire, Mu va do-
goroni gami sa Mua niniranira. Mamu tavete va gorevura
ia sapu gua ele va tatara nia Goi, sapu zama guahe si Goi,
¹⁸ ‘Arau, sapu se Zihova si lopu hoke tuturei bugoro. Meke
hoke tataru ni na taleoso ni Rau sari na sinea na sineke
tinarae tadi na tinoni. Ba lopu kaqu galapani Rau saripu
tavete va sea koasa Qua ginegese na vina kilasa; kaqu nore
va kilasi Rau sari na koburu tadi pu tavete va sea kamo tu
koari na vina neta meke vina made sinage na sage,’ gua.*
¹⁹ Ego, Zihova, koasa Mua tataru lavata sapu lopu ta nana
kamona si tepa Igo rau, Mamu taleosoni sari na sinea tadi

---

* 14:13 Ekd 32:11-14   * 14:18 Ekd 20:5-6, 34:6-7; Diut 5:9-10, 7:9-10

na tinoni hire, kekeⁿono gua puta tugo, sapu taleosoni Goi seunae gua luaria rini sa popoa Izipi.”

²⁰ Meke olaⁿa la koasa se Zihova, “Leana, kote taleoso ni Rau gua tugo sapu tepa ia goi koa Rau,” gua si Asa. ²¹ “Ele gilania goi sapu Arau si na Tamasa toaqu, meke siⁿia na Qua ⁿniranaⁿira lavata sa doduru kasia popoa.* ²² Ego, namu lopu keke ri kasa tie hire saripu ele dogoria sa Qua ⁿniranaⁿira lavata, meke sari na tinavete variva magasadi, saripu ele taveti Rau pa popoa Izipi, meke pa korapa popoa qega, ba va kari Au na podepodekau rini ka manege puta toso meke korodia va tabe Au, ²³ si kaqu nuquria sa popoa Kenani. Ele va tatara nia na zama tokotokoro nia Rau koari tiatamadia si asa. Namu lopu keke ri kasa arini pu ele kilu Au si kaqu nuquria si asa. ²⁴ Ba sapu se Kelebi sa Qua nabulu si ele tagoa sa binalabala votikaena, meke luli zoⁿazonaⁿ Au sa. Kaqu turaⁿa nuquru nia Rau koasa popoa sapu ele dogoria sa, meke sari na tudia ri na tuna koari na sinage na sage si kaqu koa koasa popoa sana.* ²⁵ Ego, vugo si mi kekere pule lamo pa korapa qega, koasa siraⁿa sapu pule la gua pa Kolo Ziⁿara, ke mi lopu nuquru la koasa popoa vasina korapa koa dia sari na tie Amaleki meke Kenani.”

Va Kilasi e Zihova sari na Tinoni pu Nominomi

²⁶ Zama la koe Mosese meke Eroni se Zihova, ²⁷ “Vea seunae gua si kaqu zamazama Nau na va kari Au ri na tinoni kaleadi hire si Rau? Ele hola pa pada sari na zinamazama pu avosi Rau hire. ²⁸ Ego, Arau Zihova sa Tamasa toaqu si zama tokotokoro atu koa gamu, ke mamu la koarini kamahire meke tozia sa Qua zinama sapu guahe: ‘Kaqu tavete va hinokara vatu nia Rau koa gamu sapu gua tepa ia gamu koa Rau, mamu guni. ²⁹ Kaqu mate si gamu

---

* 14:21 Hib 3:18 * 14:24 Zos 14:9-12

meke sari na tinimia si kaqu ta pomunae pa korapa popoa qega. Ura va kari Au gamu koari doduru mia zinamazama, ke loke tie gamu pu hiokona puta vuahenina meke sage si kaqu nuquria sa popoa Kenani.* ³⁰ Namu loke tie gamu si kaqu nuquria sa popoa sapu ele va tatara veko nia Rau koa gamu pude koa ia, ba ari Kelebi meke Zosua mo. ³¹ Zama si gamu, sari na mia koburu si kote ta vagi guana likakalae pa totošo vinaripera gua. Ba kaqu turaᅇa nuquru lani Rau si arini koasa popoa sapu kilu ia gamu, meke kaqu na dia popoa si asa. ³² Ba sapu gamu si kaqu mate tani pa korapa popoa qega. ³³ Meke sari na mia koburu si kaqu ene lamae meke kopu sipi mo pa korapa popoa qega koari ka made ᅇavulu puta vuaheni meke kaqu koa ta sigiti si arini, sina lopu ronu Au gamu si Rau, osolae kaqu eko meke mate palae pa popoa qega sari na tinimia.* ³⁴ Ka made ᅇavulu puta vuaheni si kaqu koa ta sigitini gamu sari na mia sinea. Keke rane koari hopeke vuaheni koari ka made ᅇavulu puta rane sipu piko nia gamu sa popoa Kenani. Meke kaqu gilanaᅇ gamu sapu koa guana mia kana si Rau. ³⁵ Zama tokotokoro atu si Rau koa gamu, na tinoni kaleamia pu ele mae varigara, meke va kari Au. Kaqu mate beto si gamu doduru pa korapa popoa qega hie, gua si zama nia Arau Zihova.”

³⁶⁻³⁷ Ego, sari kasa tie saripu garunu lani e Mosese pude la piko nia sa popoa Kenani, si paleke pule mae inavoso kokohadi koari na tinoni Izireli meke va zamazamai na va karia rini se Zihova, gua, asa ke va razani minoho Zihova si arini meke mate. ³⁸ Ba koari ka manege rua tie piko, si ari Zosua meke Kelebi mo si toa hola.

*Sa Pinodeke Kekenu Pude Va Kilasia sa Popoa Kenani
(Diutironomi 1:41-46)*

---

* 14:29 Hib 3:17 * 14:33 TTA 7:36

³⁹ Sipu tozini Mosese koari na tinoni Izireli sapu gua zamani e Zihova, si kabo sisigiti si arini. ⁴⁰ Meke pana munumunu vaqavaqasa si topue ene sage la koari na toqere ululudi si arini, meke zama, “Ele tavete va sea si gami, ke kaqu sage la si gami koasa popoa sapu ele va tatarani gami e Zihova,” gua si arini.

⁴¹ Ba zama la koa rini se Mosese, “Na vegua ke va karia tu gamu sa zinama te Zihova kamahire. Lopu kaqu boka va kilasi gamu sari na mia kana,” gua si asa. ⁴² Mi lopu sage la. Lopu koa koa gamu se Zihova. Kote va kilasa gamu ri na mia kana si gamu. ⁴³ Ura pana dogoro gamu ri na tinoni Amaleki meke Kenani si kote va mate gamu rini pa vinaripera meke lopu kaqu tokani gamu e Zihova, sina lopu lulia gamu sa Nana hiniva.

⁴⁴ Ba ene nono sage la dia tu koari na toqere si arini, ba se Mosese si lopu somana luli sage la, meke gua tugo sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova si lopu ta paleke luli la tugo, ba koa hola dia koasa vasina sapu koa ia rini. ⁴⁵ Meke gore mae gedi sari na tie Amaleki meke sari na tie Kenani saripu koadi pa toqere meke seke va matei na hadu zukuri rini meke va kamo la i tu pa Homa.

15

Tinaraena sa Vina Vukivukihi

¹⁻² Meke zama se Zihova koe Mosese, “Mu tozini sari na tie Izireli sari na tinarae hire: ‘Pana nuquru la koasa popoa sapu ponini gamu Rau pude koa vasina, ³ meke pana ta vala koe Zihova si keke bulumakao kokoreo, keke sipi kokoreo nomana, keke sipi kokoreo hitekena, babe keke qoti kokoreo, pude na vina vukivukihi va uququ, babe tana vina vukivukihi vina gorevurana sa vina tatara, babe na vina vukivukihi ta poni mokana, babe na vina vukivukihi koari na rane na totosoa hopedi, sa hibina sa

vinariponi hie si qetu nia e Zihova. ⁴⁻⁵ Asa sapu paleke la nia si keke sipi, ba be keke qoti kokoreo, pude na vina vukivukihi va uququ la koe Zihova, si kaqu veko tura^{nae} nia tugo si keke kilo palava ta muzara va memehena sapu ta henie keke lita oela olive, pude na vinariponi huiti si asa. Beto mamu zoropo nia keke lita vaeni, pude na vinariponi tana napo. ⁶ Pana ta vala si keke sipi kokoreo nomana, vala tura^{nae} nia karua kilo palava ta muzara va memehena sapu ta henie keke lita meke kukuru lita oela olive pude na vinariponi huiti si asa, ⁷ meke poni tura^{nae} nia keke lita meke kukuru lita kolo vaeni. Sa hibidi rina vina vukivukihi hire, si qetuni e Zihova. ⁸ Pana ta vala sa vina vukivukihi bulumakao kokoreo koe Zihova, pude na vina vukivukihi va uququ, babe na vina vukivukihi vina gorevurana sa vina tatara, babe na vina vukivukihi binaere koe Zihova, ⁹ si kaqu ta vala sa vinariponi huiti sapu ka ^{na}eta kilo palava sapu ta henie karua lita oela olive, ¹⁰ tura^{nae} nia karua lita kolo vaeni tugo. Sa hibina sa vina vukivukihi hie si qetu nia e Zihova.

¹¹ Arini sari na hopehopeke vinariponi, saripu kaqu ta vala tura^{nae} koari na bulumakao kokoreo, sipi kokoreo nomana, na sipi kokoreo hitekena, babe na qoti kokoreo. ¹² Pana soku sari na kurukuru saripu ta vala, si kaqu soku tugo sari na vinariponi huiti na napo padadi sari na vina vukivukihi saripu ta vala. ¹³ Sari doduru tie soti pa butubutu Izireli, si kaqu tavetia sapu gua asa, pana valani rini sari na dia vinariponi, sari na hibidi rina vinariponi arini, si qetuni e Zihova. ¹⁴ Meke koari doduru toতোসো mae hiroi be hiva tavetia sa tie karovona, sapu koa paki babe koa va seunae koa gamu, sa vina vukivukihi va uququ, si kaqu lulia sa sa tinarae keke^{no}no gua sapu lulia tugo gamu. Sa hibina sa si kaqu qetu nia e Zihova. ¹⁵ Koari doduru rane vugo repere si kaqu keke^{no}no mo sa tinarae

koa gamu meke koari na tie karovodi saripu koa koa gamu. Gamu meke arini si keke^{no}no mo pa dino^{no} te Zihova; ¹⁶ sari na vina tumatumae na tinarae si tamugamu beto mo.”*

¹⁷⁻¹⁸ Meke zama se Zihova koe Mosese, “Mu tozini sari na tinoni Izireli, ‘Pana nuquru la gamu koasa popoa sapu ponini gamu Rau, ¹⁹ meke pana henai gamu sari na ginani vasina, kaiqa rina ginani arini si kaqu ta veko vata kale, na hopeni pude na vinariponi koe Zihova. ²⁰ Pana kina bereti si gamu koasa palava vaqura sapu vagi gamu pa totošo pakepakete, sa bereti kekenu sapu kina ia gamu, si hopena, kaqu ta veko pude te Zihova. ²¹ Doduru totošo koari na vuaheni vugo repere, si kaqu valani gamu koe Zihova sa bereti kekenu sapu kina ia gamu koasa palava vaqura pa totošo pakepakete.

²² Be keke koa gamu si lopu gilania sapu sea si keke tinavete ba tavete va sea ia sa, meke sekea sa si keke koari na tinarae te Zihova, ²³ meke be guana koari na vuaheni vugo na repere, muliⁿⁱ ni tugo gamu na butubutu Izireli pude kopu ni sari doduru tinarae saripu ponini gamu Mosese, ²⁴ be guana lopu gilania sa tie sapu sea sa nana tinavete si kaqu vukivukihi va uququ nia sa butubutu si keke bulumakao kokoreo; sa hibina sa vinariponi hie si getu nia e Zihova. Kaqu va vukivukihi tura^{nae} nia sa sa vinariponi huiti meke na vinariponi kolo vaeni. Meke kaqu va vukivukihi tura^{nae} nia tugo sa butubutu si keke qoti kokoreo pude na vina vukivukihi tana sinea. ²⁵ Sa hiama si kaqu tavetia sa vina vukivukihi tinaleosae tanisa butubutu, meke kaqu taleosae si arini, sina lopu gilania rini sa sinea sapu tavetia rini. Kaqu taleosae si arini sina vala nia rini sa dia vina vukivukihi va uququ, meke sa vina vukivukihi tana sinea koe Zihova. ²⁶ Kaqu taleosae

---

* 15:16 Liv 24:22

sa doduruna sa butubutu Izireli meke sari na tie karovodi pu koa koa rini, sina doduru mo arini si ele sea beto pa dinono te Zihova.

²⁷ Be keke tie mo si lopu gilania sa sapu sea si keke tinavete ba tavete va sea meke sekea sa si keke koari na tinarae te Zihova, si kaqu paleke mae nia sa si keke qoti mamaqota sapu keke vuahenina pude nana vina vukivukihi tana sinea.* ²⁸ Kaqu tavetia sa hiamā sa vina vukivukihi tinaleosae pa kenuna e Zihova tanisa tie pu lopu gilania ba tavete va sea, meke kaqu taleosae si asa. ²⁹ Keke nono mo sa tinarae sapu kaqu ta vala koari doduru tie pu lopu gilania sa nana sinea meke tavetia sa, be na tie Izireli soti sia babe na tie karovona.

³⁰ Ba be tavetia sa tie sa sinea pa nana hiniva soti, be na tie Izireli si asa babe keke tie karovona, si nonovalia sa se Zihova, ke kaqu tava mate tugo si asa. ³¹ Ura va karia sa sapu gua zama nia e Zihova, meke sekea sa si keke koari Nana tinarae. Tena soti mo evania sa nana minate,” gua se Zihova.

Sa Tie sapu Sekea sa Tinarae tanisa Rane Sabati

³² Sipu korapa koa pa soloso qega sari na tinoni Izireli, si dogoria rini si keke tie korapa vagi nana huda rararo pa Rane Sabati. ³³ Turaña la nia rini pu dogorona si asa koa sa doduruna sa butubutu tie meke koari Mosese e Eroni. ³⁴ Kopu totoko nia rini si asa, sina lopu bakala sapu na sa beka si kaqu tavete nia rini si asa, gua. ³⁵ Meke zama la koe Mosese se Zihova, “Kaqu tava mate sa tie; sa doduruna sa butubutu tie si kaqu gona va mate nia patu si asa pa sadana vasina koa sari na tie pa ipi.” ³⁶ Ke turania sa doduruna sa butubutu tie si asa, pa sadana sa kinoa tie meke gona va mate nia patu rini si asa, gua tugo sapu zama nia e Zihova.

---

* 15:27 Liv 4:27-31

Tinarae pa Guguadi ri Kaiqa Pinusi Lozi

³⁷ Zama la koe Mosese se Zihova ³⁸ pude tozini sari na tinoni Izireli: “Mamu va sigoto hola i kaiqa lozi pa hukihukiridi ri na mia poko doduru, mamu vekoa sa lozi bulu koari hopeke pukupuku lozi. Kaqu tavetia gamu sapu gua asa koari doduru toতোসা মায় হিরই.* ³⁹ Sari na pukupuku lozi arini si kaqu va balabalani gamu pude kopu ni sari doduru tinarae te Zihova meke kaqu va tabei gamu si arini, meke lopu kaqu va ilolae puleni gamu koa Rau si gamu, meke luli mia hiniva na inokoro soti. ⁴⁰ Sari na pukupuku lozi arini si kaqu va balabalani gamu sari doduru Qua tinarae, meke kaqu tava madi si gamu koe Zihova. ⁴¹ Arau se Zihova sa mia Tamasa; Arau sapu turaṅa vurani gamu pa popoa Izipi, pude na mia Tamasa. Arau se Zihova sa mia Tamasa.”

16

Kora, Datani, meke Abirami

¹⁻² Kora si na tuna koreo e Izihara, keke koari pu tuti gore mae koe Kohati pa butubutu Livae, si lopu qetu nia sa sa pinalabatu te Mosese. Ka ṅeta sari na tie si somanae koasa pa butubutu te Rubeni. Ari Datani meke Abirami, si karua tuna e Eliabi, meke se Oni si tuna koreo e Peleti, meke ari ka karua gogoto lima ṅavulu tie Izireli saripu na koimata ta gilnadi meke ta vizatadi koasa butubutu. *

³ La vivinei si arini koe Mosese meke Eroni meke zama, “Ele hola sisigiti si gamu kara! Koa beto mo koa gita doduru se Zihova! Te Zihova beto mo sari doduru tie pa butubutu. Ba na vegua si goi Mosese ke va ululae pulenigo koasa butubutu te Zihova?”

⁴ Sipu avosia Mosese sapu gua asa, si hoqa oporapaha pa pepeso si asa, ⁵ meke zama la koe Kora meke sarini pu lulia

* 15:38 Diut 22:12 * 16:1-2 Zd 11

si asa, “Vugo munumunu si kaqu va dogoroni gita e Zihova sapu esei gita si Tanisa soti; meke esei si tavamadi. Asa mo sa tie pu vizatia Sa pude ene tata koa Sa pa hope. ⁶⁻⁷ Vugo munumunu agoi Kora meke sari na mua tie si kaqu hopeke paleke vovoina nika, mamu vekoni motete nika toadi na vina uququ humanā lea, mamu paleke lani koa sa hope. Meke vasina kaqu dogoria gita, sapu esei si ele vizatia e Zihova. Gamu na tie Livae tu si ele hola sisigiti!”

⁸ Zama la tugo koe Kora se Mosese, “Mi va avoso mae gamu na tie Livae! ⁹ Balabala ia gamu sapu na tinitonā hite si hie. Gamu si ele tava ilolae koari doduru tie pa butubutu, pude gamu si kaqu ene tata koa Sa, meke taveti sari na tinavete pa korapa Ipi Hopena te Zihova, meke kopuni na tokani sari na butubutu tie. ¹⁰ Ele vekoa Sa koa gamu meke koari doduru tie Livae pule sa vina lavata hie, meke kamahire si hiva vagia tugo gamu sa tinavete tadi na hiama! ¹¹ Totoso zamazama nia gamu se Eroni, gamu meke sarini pu luli koa gamu si va karia se Zihova.”

¹² Ke garunu la nia tie Mosese se Datani meke Abirami pude va maei, ba zama si arini, “Lopu kaqu atu si gami! ¹³ Vegua lopu leana koa goi pude turañā vurani gami koasa pepeso leana pa popoa Izipi, pude va mate gami tani pa korapa popoa qega gua? Na hiva va banabanārae mo koa gami si goi. ¹⁴ Hinokara sapu lopu turañā maeni gami goi koasa pepeso masuruna sapu sokua na ginani na zipale, meke lopu poni gami vasidi na inuma vaeni, meke kamahire si sekesekeini gami mo goi. Lopu kaqu atu si gami!” gua si arini.

¹⁵ Bugoro sisigiti se Mosese meke zama la koe Zihova, “Mu lopu malumu vagi sari na vinariponi pu paleke atuni ri na tie hire. Loke qua sinea si tavete la nia rau koa rini. Namu lopu keke koari na dia don'ki si hite vagia rau koa rini.”

¹⁶ Zama la koe Kora se Mosese, “Vugo munumunu agoi meke sari ka karua gogoto lima navulu tie saripu luli koa gamu si kaqu mae koe Zihova, koasa Ipi Hopena; Eroni ba kaqu mae tugo vasina. ¹⁷ Hopeke gamu si kaqu palekia nana vovoina nika toana, meke veko nia vina uququ humana lea, meke kaqu la vekoa koasa hope.” ¹⁸ Ke hopeke paleke raro boronizi vovoina nika sari doduru tie; vekoni nika toadi na vina uququ humana lea rini, meke la turu koe Mosese e Eroni si arini koasa sasadana sa Ipi Hopena. ¹⁹ Meke sipu ta varigarae koe Kora doduruna sa puku tie pu luli koasa, meke turu pa kenudia ri Mosese e Eroni pa sasadana sa Ipi Hopena, si hinoqa malakapi vura mae se Zihova koari doduru koasa butubutu. ²⁰ Meke zama la koe Mosese e Eroni se Zihova, ²¹ “Togolo pule koari na tie hire, Maqu va mate betoi gedi kamahire si arini,” gua.

²² Ba hoqa oporapaha pa pepeso sari Mosese meke e Eroni meke zama, “Kei Tamasa, Agoi mo natidi sari doduru tinoa. Pana tavete va sea si keke tie, vegua kote bugoro nia goi sa doduru butubutu?”

²³ Olana se Zihova, ²⁴ “Tozini sari na tie pude rizu va seu koari na ipi tadi Kora, Datani, meke Abirami.”

²⁵ Meke ene la se Mosese somanae koari na koimata pa Izireli koe Datani meke Abirami. ²⁶ Zama la koari na tie se Mosese, “Mi rizu va seu koari na ipi tadi na tie kaleadi hire, Lopu tiqua keke tona tadirini. Be lopu va tabe gua asa si kaqu tava mate turanae beto si gamu koari doduru dia sinea.” ²⁷ Ke rizu va seu si arini, koari na ipi tadi Kora, Datani, meke Abirami; ele vura pa dia ipi sari Datani meke Abirami somanae tugo sari dia barikaleqe na koburu. ²⁸ Zama se Mosese koari na tinoni, “Kamahire kaqu gilania gamu sapu ta garunu koe Zihova si rau, pude taveti sari doduru tinitona gua hire, meke lopu pa qua hiniva soti meke taveti rau si arini. ²⁹ Be mate gua mo

ri na tie sapu hoke mate sari na tie hire, meke loke vina kilasa koe Zihova, si ta gilana sapu lopu hinokara sapu ta garunuqu koe Zihova si rau. ³⁰ Ba be tavetia Tamasa si keke tin^utona vaqura, meke viqala sa pepeso, ta onolo toa beto sari doduru tie meke sari doduru dia likakalae; toadi meke tava gore la koasa popoa tadi na tie matedi, si kaqu tiqe gilania gamu sapu sari na tie hire si va dogoro nia rini sa tinavete kaleana gua hie koe Zihova.”

³¹ Sipu beto tugo zama se Mosese si ta viqala rua sa pepeso pa kauruna Datani meke e Abirami. ³² Meke ta onolo toa beto sari na dia tatamana, meke sari doduru tie te Kora meke sari doduru dia likakalae. ³³ Toadi meke tava gore la koasa popoa tadi na tie matedi si arini meke sari na dia likakalae tugo; kumuhu sa pepeso meke lopu ta dogoro pule si arini. ³⁴ Doduru tie Izireli saripu koa vasina si govete taloa beto, sipu avosi ri gagaemanadi. Kukili sarini, “Haqala! Kote onolo toa gita tugo na pepeso!” gua si arini.

³⁵ Hinoqa garunia e Zihova sa nika, meke sulu va matei sari ka karua gogoto lima navulu tie pu paleke vina uququ oto huda human^a lea.

Sari na Vovoina Nika

³⁶ Zama koe Mosese se Zihova, ³⁷ “Tozi nia se Eleaza, sa tuna Eroni sa hiama, pude vagi va seui sari na vovoina nika koari na tie saripu ele ta sulu va mate pa nika. Mamu paqaha lani pa kaiqa vasina seu sa motete nika koari na vovoina nika, sina na hopedi sari na vovoina nika. ³⁸ Tava hope si arini toতোসো ta vala koe Zihova, ke mamu vagi va seui sari na vovoina nika koari na tie pu ele tava mate koari na dia sinea, mamu sekeseke va hitehite guni na peleta hitekedi; mamu va napiti lani gunia na kapu koasa hope. Kaqu na vina balau tadi na tinoni Izireli si arini.”

³⁹ Ke vagi Eleaza, sa hiama, sari na vovoina nika meke ta sekeseke va labelabe meke veko lani koasa hope. ⁴⁰ Na vina

balau si hie koari na tinoni Izireli sapu loke tie hoborodi si kaqu mae vala nia sa vina uququ humanā lea koe Zihova, meke be keke tie hoborona si mae si kaqu tava mate guari Kora meke sari nana tie. Sari doduru pu garunu ni e Zihova koe Mosese si ta tavete beto koe Elieza.

Harupi Eroni sari na Tinoni

⁴¹⁻⁴² Pa koivugona si varigara sa butubutu Izireli meke nominomi la i ri doduru tinoni sari Mosese e Eroni, zama si arini, “Ele va matei gamu si kaiqa tie te Zihova,” gua. Meke donō la sarini koasa lei sapu opo tamunia sa Ipi Hope, meke sa malakapina sa kalalāsana e Zihova si vura mae. ⁴³ Meke la turu pa kenuna sa Ipi Hopena sari Mosese e Eroni, ⁴⁴ meke zama koe Mosese se Zihova, ⁴⁵ “Rizu va seu koari na tie hire, Maqu va matei gedi kamahire!”

Ke hoqa oporapaha pa pepeso sari karua, ⁴⁶ meke zama la koe Eroni se Mosese, “Vagia sa mua vovoina nika, mamu vagi sari na motete toadi koasa hope, mamu voi i na vekoni vina uququ humanā lea, mamu tuturei la i sari na tinoni Izireli pude na vina vukivukihi tinaleosae. Ura sa binugoro te Zihova si vura mae meke na oza si ele raza koa rini.” ⁴⁷ Va tabe se Eroni, meke vagia sa sa nana vovoina nika meke haqala la pa vari korapana sa vinarigara tie. Dogoria sa sapu ele podalae tu sa minoho, ke vala nia sa sa vina uququ humanā lea koe Zihova meke tavetia sa sa vina vukivukihi tinaleosae tadi na tinoni. ⁴⁸ Turu nana pa varikorapadi ri pu toadi meke na tie matedi si asa meke beto sa oza. ⁴⁹ Sa vinarigaraedi ri na tie pu mate si ari ka manege made tina zuapa gogoto tie, ba lopu somana ta nae varigarae saripu mate pa toso te Kora. ⁵⁰ Sipu beto sa oza, si pule la koe Mosese pa sasadana sa Ipi Hopena se Eroni.

17

Sa Kolu Hodu te Eroni

¹ Zama sa Tamasa koe Mosese, ² “Tozi ni sari na tinoni Izireli pude poni nigo ka manege rua kolu hodu, keke koari hopeke nati koimata koari ka manege rua butubutu. Kuberi pozadi pa hopeke dia kolu hodu, ³ beto asa, mamu kuberia sa pozana e Eroni koasa kolu hodu tanisa butubutu Livae. Kaqu keke kolu hodu koari na hopeke koimata koari hopeke manege rua butubutu. ⁴ Paleke lani pa Ipi Hopena, mamu la vekoi pa kenuna sa Bokese Vinariva Egoi vasina sapu hoke tutuvu nigo Rau. ⁵ Sa kolu hodu tanisa tie sapu vizatia Rau si kaqu toqolo vura. Koasa siraⁿa hie si kote va nosoi Rau sari na ninominomi tadi na tie Izireli sapu atu gua koa goi.”

⁶ Ke zama la se Mosese koari na tie Izireli, ke hopeke koimata pa hopeke manege rua butubutu si valani dia kolu hodu koasa, meke sa kolu hodu te Eroni ba somanae tugo. ⁷ Meke veko lani Mosese sari doduru kolu hodu pa korapana sa Ipi Hopena pa kenuna sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova.

⁸ Pa koivugona, sipu nuquru pa korapana sa Ipi Hopena si asa, si dogoria Mosese sa kolu hodu te Eroni, sapu pa kalina sa butubutu Livae, si ele liho, meke havoro, meke ari vuana, sapu ta pozae olomodi!* ⁹ Vagi e Mosese sari doduru kolu hodu meke va dogoro ni sa koari na tie Izireli. Dogori rini gua sapu ta evaⁿa, meke vagi pulei ri hopeke koimata sari na dia kolu hodu. ¹⁰ Zama sa Tamasa koe Mosese, “Veko pule la nia sa kolu hodu te Eroni pa kenuna sa Bokese Vinariva Egoi. Ta veko si asa pude na vina balau koari na tie Izireli va gugue sapu kote mate be lopu va nosoi rini sari na dia ninominomi.” ¹¹ Tavetia e Mosese gua sapu garunu nia e Zihova. ¹² Zama sari na tie Izireli koe Mosese, “Kote mate si gami,” gua, “Na tie mate mami

---

* 17:8 Hib 9:4

si gami doduru! ¹³ Be keke tie si tata la koasa Ipi Hopena si kote mate si asa; ke gami doduru si kote mate beto.”

18

Sari na Tinavete tadi na Hiama meke sari na Tie Livaeti

¹ Zama la koe Eroni se Zihova, “Agoi, meke sari na tumu koreo, meke sari na tie Livae, si kaqu tava kilasa nia sa sinea, koari na tinavetavete pa kenuqu Rau pa korapa Ipi Hope; ba agoi mo meke sari na tumu koreo, si kaqu tava kilasa nia sa sinea koasa tinavete tana hiama. ² Kaqu va somani goi pa tinavete sari na mua butubutu Livae, pude toka nigo meke sari na tumu pa tinavete pa korapa Ipi Hopena te Zihova. ³ Kaqu totoni goi si arini meke kaqu taveti rini sari na dia tinavete pude toka nigo pa korapa Ipi Hopena te Zihova, ba lopu kaqu tata la i rini sari na tinaitona madidi pa korapana sa vasina hope ba be koasa hope. Be lopu gua, si agoi meke arini si kaqu tava mate beto. ⁴ Kaqu somana tavetavete toka nigo rini, pude kopu nia na va tanai sari doduru dia tinavete ninabulu koasa Ipi Hopena te Zihova, ba loke votiki tie si kaqu tata mae vasina. ⁵ Agoi meke sari na tumu koreo mo, si kaqu taveti sari na tinavete tana vasina hopena meke sa tinavete koasa hope, pude lopu kaqu bugoro puleni Rau sari na tinoni Izireli. ⁶ Arau mo ele vizati sari na tie Livae turanamu koari na butubutu Izireli, guana keke vinariponi koa gamu. Ele tava madi koa Rau si arini, pude madi taveti rini sari na dia tinavete pa korapana sa Ipi Hopena te Zihova. ⁷ Ba agoi mo meke sari na tumu koreo, si kaqu taveti sari doduru tinavete tana hiama koasa hope, meke pa korapana tugo sa Lose Hopena pa Hopena. Ura sari na tinavete tana hiama si ele ponini gamu Rau. Ari na tie hoborodi saripu tata mae koari na tinaitona hopedi, si kaqu tava mate.”

Sari na Vinariponi tadi na Hiama

⁸ Zama koe Eroni se Zihova, “Ele va madi gamu Rau pude kopuni sari doduru vina vukivukihi na vinariponi koa Rau. Meke sari doduru vina vukivukihi na vinariponi saripu lopu tava uqudi pa nika si ponigamu Rau meke sari na tumia. Kaqu na hinia tamugamu meke sari na tudia ri na tumu ninae rane ka rane. ⁹ Sari na vinariponi na vina vukivukihi hopedi hola si tamugamu, sari kukurudi sapu lopu tava uqu koasa hope: sari na vinariponi huiti, sari na vina vukivukihi tana sinea na vukivukihi tinaleosae. Doduru vinariponi hopedi arini saripu ta poni mae koa Rau si tamugamu meke tadi na tumia koreo. ¹⁰ Kaqu hopedi si arini, meke kaqu henai gamu meke sari na tumia koreo si arini koasa vasina hopena.

¹¹ Meke gua pule he: kaiqa vinariponi arilaedi saripu vekoi ri na tinoni Izireli pude ovulu sageni pude Taqarau, si kaqu tamugamu. Kaqu tamugamu meke sari na tumia koreo na vineki doduru totošo vugo repere. Doduru gamu koasa mia tatamana saripu ele via koasa hahanana vina via, si kaqu henai si arini.

¹² Doduru vua kenudi sapu sari na vinariponi arilaedi hola saripu poni Nau ri na tinoni Izireli koari hopeke vuaheni, si ponini gamu Rau: na oela olive, vaeni, meke na huiti. ¹³ Doduru arini si tamugamu, meke sari doduru tudia rina mia tatamana, saripu ele via koasa hahanana vina via si kaqu henai si arini.

¹⁴ Doduru tinitona saripu ele tava madidi koe Zihova si tamugamu.*

¹⁵ Doduru koburu podo kenudi babe na kurukuru name podo kenudi, sina vinariponi tadi na tinoni Izireli koa Rau. Arini si tamugamu, ba kaqu vagi gamu tinabaradi, pude holu puleni ri na tie sari doduru koburu podo kenudi,

---

* 18:14 Liv 27:28

meke kaqu gua tugo sari na tinabaradi ri na kurukuru n̄ame bonidi saripu podo kenudi. ¹⁶ Sari na koburu keke sidaradi pododi gua, si kaqu ta holu pule koari ka lima poata siliva padana sa hinoluna pa keke. Kaqu ta pada sa poata siliva koasa mamatana sapu hoke pada nia pa keke poata sapu ta pozae sekeli mamatana pa tinavete koasa Ipi Hopena. ¹⁷ Ba saripu podo kenudi koari na bulumakao, sipi, na qoti, si lopu kaqu ta holu vagi pule; na Taqarau mo si arini meke kaqu tava madi si arini pude va vukivukihini. Sa eharadi si kaqu ta siburu la koasa hope meke sari na deanadi si kaqu tava uqu koasa hope, meke sari na hibidi si qetu nia Rau. ¹⁸ Sari na masadi si tamugamu gua tugo sa raqaraqā meke sa pudapuda nene kali matao sapu ta veko koasa vinariponi arilaena.

¹⁹ Sari na vinariponi madidi saripu ta veko koari na tie Izireli, si Arau Zihova poni atuni koa gamu meke koari na tumia koreo na vineki pude na mia hinia, meke lopu kaqu makudo doduru toতোসো vugo na repere. Asa sa vina tatara nabuna sapu tavetia Rau koa gamu meke koari na tudia ri na tumia.”

²⁰ Zama la koe Eroni se Zihova, “Loke tinago si kaqu tagoa gamu, meke loke pepeso pa Izireli si kaqu tagoa gamu. Arau Zihova mo si tamugamu. Loketoṅa pule.”

Sapu tadi na Tie Livae

²¹ Zama se Zihova, “Ele poni nia Rau koari na tie Livae sari doduru keke pa manege. Saripu vekoi ri na tie Izireli koa Rau. Arini si na tinabaradi ri na dia tinavete ninabulu pa kenuqu Rau koasa Ipi Hopena. ²² Kaiqā tie Izireli pule si lopu kaqu tata la koasa Ipi Hope; be ene tata si arini si va tasuna puleni meke garo pude mate si arini. ²³ Sari na tie Livae mo si kaqu kopu nia sa Ipi Hopena te Zihova meke taveti sari doduru tinavete, podalae kamahire meke kaqu ta kopue tugo sa tinarae hie koari na tudia ri na tudia. Sari

na tie Livae si kaqu loke dia tinago soti pa popoa Izireli, ²⁴ sina Arau ele poni sa keke pa manege koa rini. Arini sari na vinariponi madidi pu vekoi ri na tie Izireli koa Rau. Asa gua, ke zama si Rau sapu lopu kaqu tago sotia rini si keke vasi tinago pa popoa Izireli.”

Keke pa Manege tadi na Tie Livae

²⁵ Zamaia Zihova se Mosesese, ²⁶ pude tozini sari na tie Livae, “Totoso vagia gamu sa keke pa manege koari na tie, sa vinariponi asa si na vinariponi te Zihova koa gamu, pude toania. Kaqu ponia gamu sa keke pa manege koari na vinariponi arilaedi arini, pude na mia vinariponi pule la koe Zihova. ²⁷ Kaqu qetu ni Rau sari na vinariponi arini, gua puta tugo saripu vekoi rina tie sari na vua kenudi gua puta tugo sari na huiti na vaeni vaqura pu vekoi ri na tie uma. ²⁸ Gua puta tugo asa si kaqu ponia gamu koe Zihova sa vinariponi madina, sapu gua vagi gamu koari na keke pa manege koari na tie Izireli. Kaqu vala i gamu sari na vinariponi madidi te Zihova hire koe Eroni sa hiama. ²⁹ Mu ponia sapu arilaena hola koari na mua vinagi. ³⁰ Pana ponia gamu sapu arilaena hola, mamu kopuni saripu koa hola tamugoi, gua puta tugo sari na tie uma pu kopuni saripu koa hola pa mudina sa dia vinariponi vua kenudi na keke pa manege. ³¹ Boka hena ia gamu meke sa mua tatamana pa keke vasina sapu hiva nia gamu pa sadadi rina vasidi hopena, sina asa sa tinabaradi rina mia tinavete ninabulu koasa Ipi Hopena te Zihova. ³² Lopu kaqu garo pude tava kilasa koe Zihova si gamu pana henai gamu si arini, sina ele valani koe Zihova sari na mia vinariponi arilaedi mae guadi koasa vinagi koe Zihova. Ba mi balau nia pude lopu henai sari na ginani arini sipu lopu ele valani gamu sari na mia vinariponi arilaedi; be lopu gua, si kaqu tava mate si gamu.”

19

Sa Kolo Vina Via

¹ Zamai e Zihova sari Mosese meke Eroni, ² pude poni koa ri na tie Izireli sari na tinarae hire: “Mamu turana mae nia gamu na tie Izireli koari Mosese e Eroni si keke bulumakao mamaqota zinarana loke ari kisakisana, sapu lopu ele va tavetavetia rini pa inuma. ³ Meke kaqu la ponina rini koe Eleaza sa hiama si asa. Kaqu ta turana la pa valena sa vasina koa sari na tie pa dia ipi, meke kaqu tava mate pa kenuna sa si asa. ⁴ Beto asa, si kaqu noti lania Eleaza, sa kakarutu limana pa ehara meke siburu nia sa sa ehara koasa Ipi Hopena te Zihova ka zuapa totošo. ⁵ Doduruna sa kurukuru meke sa kapuna, masana, eharana, meke sari na laguna si kaqu tava uqu palae beto pa kenuna sa hiama. ⁶ Beto asa si kaqu vagia sa hiama si keke kukuru huda sida, keke lelanā huda hisope, meke keke kukuru lozi zinara, meke kaqu oki lani sa pa nika. ⁷ Mudina sapu gua asa, si kaqu va via i sa sari nana poko, meke kaqu zoropo nia kolo sa sa tinina soti, meke tiqe kaqu somana pule pa vinarigara tie si asa, ba lopu kaqu via tugo si asa osolae kamo totošo lodu sa rimata. ⁸ Sa tie sapu suluna sa bulumakao si kaqu va via i tugo sari nana poko, meke zoropo nia kolo tugo sa sa tinina soti, ba lopu kaqu via tugo si asa osolae kamo totošo lodu sa rimata. ⁹ Beto asa, si keke tie sapu via pa dinono te Zihova, si kaqu vagi sari na ebana sa bulumakao, meke kaqu vekoi koasa vasina viana, pa valena sa vasina koa rina tie, vasina si kaqu ta kopue sa eba pude tadi na butubutu Izireli pude tanisa tinavete vina via pa kolo. Sa vina via hie si pude tana vinulasana sa sinea.* ¹⁰ Sa tie vagi varigarani sari na eba si kaqu va via sari nana poko, ba lopu kaqu via tugo si asa osolae kamo totošo lodu sa rimata. Sa tinarae hie si kaqu koa

---

* 19:9 Hib 9:13

hola doduru toso koari na rane vugo repere koari na tie Izireli meke sarini pu lopu na tie Izireli saripu koa koa rini.

Sari na Tie pu Tiqui sari na Tie Matedi

¹¹ Sa tie sapu tiqui sari na tie matedi si lopu kaqu via ka zuapa rane. ¹² Koasa rane vina neta meke vina zuapa si kaqu va via pule nia tinina pa kolo tana vinavia meke kaqu tiqe via si asa. Ba be lopu va via pule nia si asa, koasa vina neta meke vina zuapa rane si lopu kaqu via si asa. ¹³ Asa sapu tiqua sa tie matena, meke lopu va via pule nia pa kolo vina via, ura lopu zoropo nia kolo sa sa tinina, si lopu kaqu via tugo si asa, ba kaqu koa hola sa bonina, sina lopu ta zoropo kolo vina via si asa. Be ene tata si asa pa Ipi Hopena si va bonia sa sa Ipi Hopena te Zihova; namu lopu kaqu hite koa hola koari na tie te Tamasa si asa.

¹⁴ Be guana keke tie si mate pa korapa ipi poko sapu koa ia gamu, sari doduru tie pu koa pa korapana sa ipi pa toso asa si kaqu boni beto si arini. Be keke votiki tie si nuquru pa ipi asa si boni tugo si asa, meke kaqu ta evanae boni si arini ka zuapa rane. ¹⁵ Doduru vovoina kolo na raro saripu loke tukutukudi pa korapana sa ipi vasina mate sa tie, si kaqu boni beto tugo si arini. ¹⁶ Be tiqua keke tie sa tie matena, sapu tava mate koa keke tie babe keke tie sapu mate hokara nana mo, babe na susuri tie matena si tiqua sa, babe keke lovou, si kaqu boni tugo si asa ka zuapa rane.

¹⁷ Pude tava via pule sari na boni, kaiqa ebana sa bulumakao zinara, sapu tava uqu pude va via i sari na binoni, si kaqu ta vagi meke ta voi pa keke raro, meke zoropo tomo nia kolo. ¹⁸ Beto asa keke tie sapu viana pa dino te Zihova, si kaqu vagia sa lelana huda hisope, pona ia pa korapa kolo tana vina via, meke siburu la nia koasa ipi meke koari doduru likakalae pa korapana, meke koari na tie saripu koa vasina saripu tava boni sina mate

vasina sa tie. Ta hivae tugo pude siburu lani sarini pu tiqua sa susuri tie matena, sa lovu, sa tini matena pu tava mate pa tie babe mate hokara nana mo. ¹⁹ Koasa rane vina neta, meke koasa rane vina zuapa, sa tie sapu viana, si kaqu siburu la nia sa sa kolo madina koasa tie sapu lopu viana. Koasa rane vina zuapa, si kaqu via sa tie, pa mudina sipu va via i sa sari nana poko meke zoropo pule nia kolo telena, meke kaqu tiqe via si asa pana lodu sa rimata.

²⁰ Sa tie sapu boni meke lopu va via pule nia, si koa boni si asa, sina sa kolo tana vina via si lopu ta siburu la koasa, meke kaqu tava boni sa Ipi Hopena te Zihova, be ene tata si asa ke lopu kaqu koa hola sa tie koari na tie te Tamasa.

²¹ Kaqu kopuni gamu sari na tinarae arini doduru toতোসো vugo na repere. Sa tie sapu siburu nia sa kolo tana vina via, si kaqu va via i tugo sa sari nana poko, be guana tiqua keke tie sa kolo sapu tavetavete nia sa tie, si kaqu boni tugo sa tie asa, osolae kamo toতোসো lodu sa rimata. ²² Sa pule sapu tiqua sa tie sapu lopu viana, si boni tugo, meke esei pule sapu tiqua sa tinitona bonina, si lopu via osolae kamo toতোসো lodu sa rimata.”

20

Sa Kolo sapu Vura Mae pa Patu (Ekisidasi 17:1-7)

¹ Pa sidara kekenu si mae kamo koasa popoa qega pozana Zini sa doduruna sa butubutu Izireli, meke la koa si arini koa ke vasina pozana Kadesi. Meke vasina si mate se Miriami meke ta pomunae tugo vasina si asa.

² Meke namu loke kolona sa vasina sapu koa ia rini, ke mae varigara koari Mosese e Eroni si arini. ³ Meke la tokea rini se Mosese, meke zama guahe: “Kei, leana hola si be mate gua rina tasimami pa kenuna e Zihova si gami,” gua si arini. ⁴ “Na pude vegua ke turaña maeni

gami tu goi tani pa korapa popoa qega si gami na tinoni te Zihova, meke kote mate turaṅi mo gami sari mami kurukuru pa korapa popoa qega hie? ⁵ Meke na vegua ke turaṅa vurani gami tu goi pa popoa Izipi meke mae koa pa popoa kaleana hola hie, vasina sapu loke linetelete boka toqolia. Namu loke huiti, na piqi, na vaeni, meke na pomeqaraneti. Meke namu loke kolo napo na gua,” gua si arini. ⁶ Meke taluarae koari na tinoni sari Mosese e Eroni, meke la turu pa sasadana sa Ipi Hopena, meke hoqa oporapaha pa pepeso, meke malara mae koarini sa kalalasana e Zihova.

⁷ Meke zama la koe Mosese se Zihova, ⁸ “Mu vagia sa kolu sapu koa pa kenuna sa Bokese Vinariva Egoi, mamu tiqe tioko varigarani gamu kara Eroni sa doduruna sa butubutu Izireli. Mamu zama ia sa patu lavata pa kenudia rina tinoni pana hoi, meke kaqu titisi vura mae sa kolo koasa patu lavata, meke kaqu napo sari na tinoni Izireli meke sari na dia kurukuru.” ⁹ Meke ene la vagia Mosese sa kolu koasa Bokese Vinariva Egoi sapu tozi nia e Zihova pude la vagia.

¹⁰ Varigarani Mosese meke Eroni sa doduruna sa butubutu pa kenuna sa patu lavata, meke zama se Mosese, “Mi va avoso mae ba gamu na tie va gugue. Vegua, hivani gami gamu pude va vura poni gamu kolo koasa patu hie?”

¹¹ Meke ovulu sage nia Mosese sa limana meke seke nia kolu sa sa patu lavata sana karua totooso. Meke titisi vura va ṅinira mae sa kolo koasa patu lavata, meke tiqe napo sari doduru tinoni meke sari na kurukuru.

¹² Ba zama la koe Mosese meke e Eroni se Zihova, “Sina lopu ronu Au gamu kara pude va dogoro nia pa matadi ri na tinoni Izireli sa Qua ṅiniraṅira madina, gua asa si lopu kaqu boka va kamoi gamu kara sari na tinoni koasa popoa sapu ele va tatara nia Rau pude ponini koa rini.”

¹³ Gua asa sapu ta evaⁿa pa Meriba, vasina sapu zama va gugue nia ri na tinoni Izireli se Zihova, meke vasina tugo si va dogoro nia Sa sapu hopena si Asa koa ri na tie Izireli.

Lopu Hiva Va Hola i sa Baⁿara pa Edomu sari na Tinoni Izireli

¹⁴ Koasa dia kinoa ri na tinoni Izireli pa Kadesi si garunu la tie paleke inavoso koasa baⁿara pa Edomu^d se Mosese, meke zama guahe si arini: “Guahe si zama nia rina tinoni Izireli tasimu: Ele gilani mua tu goi sari na tinasuna saripu ta evaⁿa koa gami, ¹⁵ sipu gore la pa popoa Izipi sari na tiatamamami, meke koa vasina pa soku vuaheni. Meke ta ⁿonovala koari na tinoni Izipi si gami meke sari na tiatamamami. ¹⁶ Ba sipu varavara la koe Zihova si gami, si avosi Sa sari na mami tinepatepa, meke garunia Sa si keke mateana, meke turaⁿa vurani gami Sa pa popoa Izipi. Kamahire si korapa koa pa Kadesi si gami tata koasa volosona sa mua popoa lavata. ¹⁷ Tataruni gami, mamu va malumu gami pude ene hola la gua pa korapa mua popoa. Gami meke sari na mami bulumakao na sipi si lopu kaqu ene taluarae koasa siraⁿa nomana. Lopu la pa keke inuma, babe na linetelete vaeni, meke lopu kaqu napo kolo koari na mua berukehe si gami. Ba kote ene gua mo koasa siraⁿa nomana tanisa baⁿara si gami, meke lopu kaqu kekere la gua pa kali matao babe pa kali gede, osolae ene hola nia tu gami sa mua kali popoa,” gua si arini.

¹⁸ Ba olaⁿa sa baⁿara pa Edomu, “Namu, lopu kaqu ene gua tani si gamu, ba be lopu va avoso gamu, si kote vura atu mo si gami meke kote raza gamu,” gua si asa.

¹⁹ Meke olaⁿa sari na tinoni Izireli, “Kote koa mo pa siraⁿa panaulu si gami, meke be napoi gami meke sari na mami kurukuru sari na mia kolo, si kote vatu poata mo si

gami. Lopu hiva nia gami keke ginugua pule ba pude va malumu gami mo pude ene hola,” gua si arini.

²⁰ Ba ola^{na} pule la tugo si arini, “Namu, lopu kaqu ene gua tugo tani si gamu.” Beto hoi si vura mae mo se Edomu meke sari nana kobi tie varipera ⁿⁿiradi pude razai sari na tinoni Izireli. ²¹ Koa gua sapu lopu hivani tugo rina tie Edomu pude ene gua pa korapana sa dia popoa, gua, si kekere pule meke ene gua pa votiki sira^{na} si arini.

Mate se Eroni

²² Taluarae pa Kadesi sari doduru tinoni Izireli meke mae pa Toqere Horo ²³ koasa volosona sa popoa Edomu, meke zama guahe koari Mosese e Eroni se Zihova, ²⁴ “Se Eroni si lopu kaqu nuquria sa popoa sapu ele va tatara nia Rau pude vala nia koari na tinoni Izireli, ba kote mate si asa, sina gamu kara beto mo va karia sa Qua zinama pa Meriba. ²⁵ Mu tura^{na} sage lani koasa Toqere Horo sari Eroni meke sa tuna sapu se Eleaza. ²⁶ Mamu va gorei vasina sari nana poko hiama, mamu va sage lani koe Eleaza. Se Eroni si kote mate vasina.” ²⁷ Meke taveti tugo Mosese sapu gua garunu ni e Zihova koasa pude taveti. Sage la si arini pa Toqere Horo sipu korapa do^{no} toto la dia mo sari na tinoni Izireli. ²⁸ Meke va gorei Mosese sari na poko hiama te Eroni, meke va sage lani sa koe Eleaza. Meke mate vasina pa batuna sa toqere asa se Eroni, meke gore pule dia mo koasa toqere asa sari Mosese e Eleaza.* ²⁹ Meke sipu gilania sa butubutu lavata sapu ele mate se Eroni gua, si kaboia rini si asa ka toloⁿavulu puta rane.

21

Tava Kilasa sari na Tinoni pa Kenani

---

* 20:28 Ekd 29:29; Nab 33:38; Diut 10:6

¹ Meke sipu avoso nia sa ban̄ara Aradi, na tie Kenani, sapu koa koasa kalina mae pa popoa qega pa Kenani, sapu korapa la gua pa siraṇa Atarima sari na tinoni Izireli gua, si rapata la i rini, meke vata pusi rini sari kaiqa tie Izireli.*

² Ke zama tokotokoro la guahe koe Zihova sari na tinoni Izireli: “Be va malumia Goi koa gami sa vina kilasadi rina tinoni hire, si kaqu huara upata betoi gami sari na dia vasileana lavata,” gua si arini. ³ Meke avosi e Zihova sari na dia tinepa, meke va malumu la nia Sa koa rini sa vina kilasadi rina tinoni Kenani, meke huara upata betoi rini sari na dia vasileana lavata, gua asa ke poza nia Homa rini sa vasina asa.

Sa Noki Boronizi

⁴ Topue luaria rini sa Toqere Horo meke ene gua pa siraṇa la gua koasa Kolo Ziṇara, pude likohae nia sa popoa Edomu gua. Ba lopu koa va ṇoṇo sari na tinoni koasa dia inene.* ⁵ Meke zama va karikaria rini se Zihova meke se Mosese. Zama guahe si arini, “Na vegua ke turaṇa vurani gami tu gamu pa popoa Izipi, pude va mate gami pa popoa qega vasina sapu loke ginani na kolo, gua? Ele mabo hena ia gami sa mana hie,” gua si arini.* ⁶ Meke garunu ni noki variva mate e Zihova sari na tinoni Izireli meke garati si arini, meke soku rina tinoni Izireli si mate. ⁷ Meke mae zama guahe koe Mosese sari na tinoni Izireli: “Ele tavete va sea si gami sipu zama va karia gami se Zihova, meke zama va karigo tugo gami si agoi. Ke mamu tepa la koe Zihova kamahire pude va rizu seui sari na noki koa gami.” Meke varavara tokani e Mosese sari na tinoni. ⁸ Meke zama la koe Mosese se Zihova, “Mu tavetia keke noki boronizi, mamu va sigotia koa keke dedegere turuna, meke sari doduru pu ta garata si kaqu doṇo sage la koasa

---

* 21:1 Nab 33:40   * 21:4 Diut 2:1   * 21:5 1 Kor 10:9

meke toa.”⁹ Ke tavetia Mosese si keke noki boronizi, meke va sigotia sa pa batuna keke dedegere huda, meke be garatia noki si keke tie si kaqu dono sage la koasa noki boronizi meke toa si asa.*

Sa Inene La pa Moabi

¹⁰ Sari na tinoni Izireli si ene la meke koa paki pa Obati. ¹¹ Topue rini pa Obati si la koa pule pa Lae Abarimi, koasa soloso qega, sapu koa pa kali gasa rimata, pa popoa Moabi. ¹² Beto asa si la koa paki pa lolomo Zeredi. ¹³ Topue vasina, si ene pule meke la koa paki pa kali latu koasa ovuku Anoni, pa korapa qega, sapu hola la pa kali popoa Amoraiti. Anoni si koasa volosona, pa varikorapa Moabi meke sari na tie Amoraiti. ¹⁴ Gua asa, ke ta Zamae koari na vinaripera koasa buka te Zihova “Sa vasileana nomana pa Vahebi, pa korapa popoa Supa meke sari na lolomo, koasa ovuku Anoni, ¹⁵ meke koari na lolomo saripu gore la gua koasa vasileana nomana pa Are, meke kenuna sa volosona Moabi.”

¹⁶ Taluarae si arini vasina meke ene la pa Bia. Koa nana si keke berukehe, vasina zama se Zihova koe Mosese, “Mu varigarani sari na tinoni, maqu poni kolo,” gua. ¹⁷ Koasa totošo hie, si kera nia ri na tinoni Izireli sa kinerā hie: “Bukaha vura, agoi na berukehe

Kaqu kera qetu nia gami pa kinerakera.

¹⁸ Ta geli koari na banara sa berukehe,
meke koari na koimata tadi na tinoni.
Gelinia kolu qolo tana banara rini,
meke koari na dia kolu hodu.”

Topue koasa soloso qega meke ene la pa vasileana Matana si arini ¹⁹ taluarae vasina, si ene la pa Nahalieli meke Bamoti si arini. ²⁰ Topue pa Bamoti si arini meke

---

* 21:9 2 Ban 18:4; Zn 3:14

Ninaedi rina Tinoni 21:21 69 Ninaedi rina Tinoni 21:27

ene la koasa lolomo pa Moabi, pa batuna sa toqere Pisiqa meke doño gore la gua koasa qega.

*Tava Kilasa se Sihoni meke Oqo
(Diutironomi 2:26 kamo hinia 3:11)*

²¹ Va garunu la tie paleke inavoso sari na tinoni Izireli koe Sihoni sa bañara tadi na tie Amoraiti, sapu zama guahe: ²² “Mu va malumu gami pude ene hola gua pa mua popoa lopu kaqu taluarae si gami meke sari na mami rovana bulumakao koasa sirana, meke la koari na mia inuma huiti ba be inuma vaeni; lopu kaqu napoi gami sari na kolo koari na mia berukehe; kote pa sirana mo si koa gami osolae hola taloa koasa mua kali popoa.”

²³ Ba lopu va egoi Sihoni sari na tinoni Izireli, pude ene hola gua koasa nana kali popoa. Varigara ni sa sari nana qeto minate, meke ene la si arini pa Zahazi pa korapa qega meke la varipera koari na tinoni Izireli. ²⁴ Ba sokudi ri na kana si va matei rina tinoni Izireli. Vagia rini sa dia popoa, podalae pa Ovuku Anoni pa kali mae meke kamo la pa Ovuku Zaboki, duta kamo volosona sa popoa Amoni^d. Sa volosona sa popoa Amoni si ta lavelavei va ninira sisigiti. ²⁵ Gua asa, ke vagi betoi ri na tinoni Izireli sari doduru vasileana lavata pa popoa tadi na tie Amoraiti, Hesiboni meke sari doduru vasileana nomadi pa vari likohaena, meke koa vasina si arini. ²⁶ Hesiboni si na nati vasileana lavata te Sihoni pa popoa tadi na tie Amoraiti, sapu varipera koasa bañara pa popoa Moabi pukerane meke vagi sa sari doduru nana popoa, kamo la gua tu koasa ovuku Anoni. ²⁷ Gua asa ke ta kerae pa kinubekubere;

“Mae pa Hesiboni, koasa vasileana lavata te Sihoni sa bañara!

Hiva nia gami pude kuri pulea na va vaqura pulea.

Ninaedi rina Tinoni 21:28 70 Ninaedi rina Tinoni 21:35

²⁸ Keke totoso koasa vasileana lavata pa Hesiboni*
si topue ene la guana nika sari na tie varipera te
Sihoni;

Huara va inetia sa sa vasileana lavata pa Ara pa popoa
Moabi

Va inapahi sa sari doduru toqere pa kali sagena sa
Ovuku Anoni.

²⁹ Malaṅa hola si gamu, tinoni pa popoa Moabi!

Gamu na tie pu vahesia se Kemosi* si ele tava kilasa!
Vata raovi sa mia tamasa sari na tie,

La ta pusi koe Sihoni sa baṅara tadi na tie Amoraiti
sari na barikaleqe.

³⁰ Ba kamahire sari na tutidia si ele tava inapaha beto.

Doduruna podalae pa Hesiboni kamoā Diboni,
Taluarae pa Nasimi kamoā Nopa, tata pa Medeba.”

³¹ Gua asa ke koa ia ri na tinoni Izireli sa kali popoa tadi
na tie Amoraiti, ³² garuni Mosese sari na tie pude hata
ia sa siraṅa sapu leana hola, pude rapatia sa vasileana
lavata pa Zazera. Vagi turaṅae nia ri na tinoni Izireli si
asa, meke sari na vasivasileana nomadi pa vari likohaena,
meke hadu va seu i rini sari na tie Amoraiti pu koa vasina.

³³ Ene sage la gua koasa siraṅa la gua pa Basani sari na
tinoni Izireli, ene mae se Oqo sa baṅara pa Basani, meke
sari nana tie varipera, pude varipera koa rini pa Ederai
gua. ³⁴ Zama koe Mosese se Zihova “Mu lopu matagutu nia
si asa sina ele luara vatua Rau koa gamu sa baṅara, meke
sari doduru nana tie, meke sa nana popoa. Mamu tavetia
koasa gua sapu tavetia gamu koe Sihoni sa baṅara tadi na
tie Amoraiti. Sapu sa baṅara pa popoa Hesiboni.” ³⁵ Ke va
matea ri na tinoni Izireli se Oqo, sari na tuna koreo, meke
sari doduru nana tie, loke tie si toa. Beto asa, si koa ia rini
sa nana popoa.

---

* 21:28 Zer 48:45-46 * 21:29 Sa tamasa beku tadi pa Moabi.

22

¹ Meke topue ene la sari na tinoni Izireli, meke la noso koari na pezara pa popoa Moabi pa kali gasa rimata pa Ovuku Zodani sapu do_ŋo karovo la gua pa Zeriko.

² Sipu avoso nia sa ba_ŋara Moabi sapu se Balaki, tuna koreo e Zipora, sa sinokudi rina tinoni Izireli, meke gua sapu tavetia rini koari na tinoni Amoraiti, ³ si matagutu sisigiti si asa, meke gua tugo sari na tinoni pa Moabi.

⁴ Ke zama la koari na koimata tadi na tinoni Midiani sari na tinoni Moabi, “Sa kobi tinoni hie si kote _ŋovala betoi sari doduru ti_ŋito_ŋa pa vari likohaena keke_ŋo_ŋo sa bulumakao kokoreo sapu gani va upati sari na duduli pa inuma.” Ke garuni sa ba_ŋara Balaki ⁵ sari na tie paleke inavoso pude tioko mae nia se Belami, sa tuna koreo e Beoro, sapu koa pa Petoro, tata pa Ovuku Iuparetisi pa popoa Amau. Guahe sa inavoso sapu paleke mae nia rini koe Balaki: “Hiva va gilana nigo rau sa butubutu lavata sapu mae guana pa popoa Izipi, sari na tinoni arini si koa betoa mo rini sa doduru vasina, meke variva mala pude vagi hobeia rini sa nada popoa.* ⁶ Soku holani gamu rini, ke mae mamu leve maeni si arini. Meke gina kote boka va kilasi mo gami, meke hadu va seui pa mami popoa. Ura gilania rau sapu sarini pu manani goi si hoke ta manae tugo, meke sarini pu leveni goi si hoke ta gorei tugo,” gua si asa.

⁷ Meke topue la sari na palabatu Moabi meke Midiani, palekia rini sa tinabarana sa lineveleve, meke la kamo koe Belami, meke la tozia rini koasa sa zinama te Balaki. ⁸ Meke zama la koa rini se Belami, “Koa paki tani kohite bo_ŋi, pude qu tozini gamu vugo sapu gua tozi nau e Zihova.” Ke koa paki koe Belami koasa bo_ŋi sana sari na koimata tadi na tinoni Moabi.

---

* 22:5 Nab 31:8; 2 Pit 2:15-16; Zd 11

⁹ Meke mae pana boni koe Belami sa Tamasa meke nanasa “Ari sei sari na tinoni saripu koa koa goi hire?”

¹⁰ Meke olana la koe Tamasa se Belami, “E Balaki, sa banara pa Moabi garunu maeni koa rau pude tozi nau, ¹¹ sapu sari na kobi tinoni saripu mae guadi pa Izipi si koa betoa rini sa doduruna sa popoa hie. Ke hiva nau sa pude leve poniau gua, pude boka va kilasi sa na hadu va seu i pa nana popoa gua.”

¹² Meke zama la koe Belami sa Tamasa, “Mu lopu luli sari na tie sara, mamu lopu leveni sari na tinoni Izireli, sina ele mana ni Rau si arini.”

¹³ Vanunu munumunu se Belami meke la koari na tie paleke inavoso te Balaki meke zama, “Mi pule la pa mia popoa, ele heki nau e Zihova pude luli atu koa gamu.” ¹⁴ Ke pule la koe Balaki si arini, meke la tozi nia rini si asa sapu korona pude luli koa rini si asa.

¹⁵ Meke sokudi pule koimata arilaedi holani saripu ta garunu kekenu, si garunu lani pule Balaki. ¹⁶ Meke mae si arini koe Belami, meke zama: “Guahe sa zinama te Balaki tuna e Zipora: Namu loke ginugua hokara kaqu va karigo si goi pude lopu mae koa rau, ¹⁷ sina kote va lavatigo rau meke tavete vatua sapu gua zama nia goi, gua asa ke mamu leve poniau sari na tinoni hire.”

¹⁸ Ba olana se Belami, “Be poni moka nau sa banara sari na siliva na qolo pa korapa nana vetu banara, ba lopu kaqu boka va karia rau sa zinama te Zihova sa qua Tamasa koa ke ginugua hitekena hola,” gua si asa. ¹⁹ “Ba leana koa paki tani kohite boni, kekenono gua tugo ari kaiqa, maqu gilana pakia sapu nasa pule si kote zama nia e Zihova koa rau,” gua.

²⁰ Ego, koasa boni sana si mae koe Belami se Zihova meke zama guahe: “Koa gua sapu ele mae koa goi sari na tie hire meke tepa igo pude luli la i gua, ke va namanama, mamu la, ba gua mo he: Mamu tavetia mo sapu gua tozi

nigo Rau,” gua si Asa. ²¹ Ke pana munumunu si va_nunu se Belami meke va namanama ia sa sa nana do_n'ki meke luli sa sari na palabatu tadi na tinoni Moabi.

Se Belami meke sa Nana Do_n'ki

²² Meke bugoro sa Tamasa, sapu luli la koarini se Belami, meke sipu korapa habotu nana koasa nana do_n'ki se Belami meke ene tura_ni sa sari karua nana nabulu pa sira_na, si turu nana pa korapa sira_na sa mateana te Zihova, pude lopu va ene hola ia si asa, gua. ²³ Meke sipu dogoria sa do_n'ki sa mateana korapa turu nana pa kokorapa sira_na, meke ta_ninia nana pa limana si keke magu _naruna, ke luaria sa do_n'ki sa sira_na meke ene la gua nana pa vale sira_na. Ke sekea Belami sa do_n'ki meke va ene pule la ia pa sira_na. ²⁴ Beto asa si turu nana pa _nizupuna sa sira_na sa mateana pa varikorapadi ri karua inuma vaeni, pu koai karua bara patu varikalina. ²⁵ Sipu dogoro pulea sa do_n'ki sa mateana te Zihova sapu korapa turu nana pa sira_na _nizupuna sana, si ene kapae sisigiti si asa koasa kali goba patu meke rausu nia nenena se Belami koasa gobagoba patu asa. Ke seke pulea sa sa nana do_n'ki. ²⁶ Beto asa si rizu hola la pule koasa sira_na sapu namu loke hite ari lolomona, pude taliri la gua pa kali matao babe kali gede, meke la turu vasina sa mateana te Zihova. ²⁷ Meke sipu dogoria sa do_n'ki sa mateana te Zihova, si opo gore pa pepeso si asa, ke ta _naziri sisigiti se Belami, meke seke nia kolu sa sa do_n'ki. ²⁸ Meke va zama ia e Zihova sa do_n'ki, meke zama guahe si asa koe Belami: “Na sa si ele tavete nigo rau? Na vegua ke sekeau tu goi ka _neta totosu?”

²⁹ Ola_na la ia Belami sa do_n'ki, “Ura ele va duviduvilau goi. Be guana ta_ninia rau si keke magu, si be ele va matego tu rau kamahire,” gua si asa.

³⁰ Zama la koe Belami sa don'ki, “Vegua lopu arau sa mua don'ki sapu hoke suranigo si goi pa doduruna sa mua tinoa? Hoke tavete guni nigo tugo rau tatasana?”

“Lokari,” gua si asa.

³¹ Meke tiqe va dogoro nia e Zihova koe Belami sa nana mateana sapu korapa turu nana pa sira^{na} meke ta^{nia} nana pa limana si keke magu. Ke hoqa oporapaha pa pepeso se Belami. ³² Meke zama la sa mateana te Zihova koa sa, “Na vegua ke sekea tu goi ka ^{na}eta totososa mua don'ki? Sapu turu nia rau tani si pude hukatigo pude lopu ene hola la si goi, si na sapu gua tavetia goi si lopu to^{no}to.

³³ Ba sa mua don'ki si dogorau, ke va talevara si asa ka ^{na}eta totososa. Be lopu va talevara nau sa, si ele tava mate tu kamahire si goi, ba sa don'ki si lopu kaqu tava mate,” gua si Asa.

³⁴ Zama la koasa mateana te Zihova se Belami, “Ele sea mo si rau. Na lopu gilanigo rau sapu agoi si korapa turu mua pa korapa sira^{na} pude hukatau. Ego, be lopu qetu nau goi kamahire, si maqu pule qua mo.” ³⁵ Ba zama la koasa sa mateana te Zihova, “Mu luli la koa ri na tie, ba mamu zamani mo sapu gua tozi nigo Rau pude zamani,” ke luli la i mo Belami sari na koimata te Balaki, sa ba^{na}ra pa Moabi.

Va Kamoa Balaki se Belami

³⁶ Sipu avoso nia e Balaki sapu ele korapa mae se Belami gua, si ene la tutuvia sa si asa koasa vasileana lavata sapu ta pozae Ara tata koasa voloso pa ovuku Anoni, pa hukihukirina sa nana kali popoa pa Moabi. ³⁷ Zama la koa sa se Balaki, “Na vegua ke lopu tuturei mae si goi pa totososa kekenu sipu tioko atu igo rau pude mae. Balabala ia goi sapu lopu kaqu boka pia voleanigo rau, gua si goi?”

³⁸ Ola^{na} se Belami, “Ele mae si rau kamahire. Ba lopu kaqu boka zama nia rau si keketona, ba gua mo sapu tozi

nau sa Tamasa si boka zama vura nia rau,” gua si asa.
³⁹ Ke luli la koe Balaki meke la koasa vasileana nomana pa Huzoti se Belami. ⁴⁰ Meke va vukivukihi bulumakao na sipi se Balaki, meke valani sa si kaiqa koe Belami meke sari na koimata saripu koa koasa.

Kinorokorotae Kekenu te Belami

⁴¹ Pa koivugona si tura^{na} sage la nia Balaki se Belami pa Bamoti Beolo meke vasina si boka do^{no} gore la ia sa sa kukuruna sa vasina sapu koa ia rina tinoni Izireli.

23

¹ Meke zama la koe Balaki se Belami, “Mu tavete maeni ka zuapa hope tani, mamu paleke maeni ka zuapa bulumakao kokoreo meke ka zuapa sipi kokoreo,” gua si asa.

² Meke taveti tugo e Balaki sapu gua tozi nia e Belami pude taveti, meke hopeke va vukivukihi nia ri si keke bulumakao na sipi koari hopehopeke hope. ³ Beto asa si zama la koe Balaki se Belami, “Turu tani tata koari na mua vina vukivukihi va uququ, maqu la dogoria be tutuvau e Zihova babe lokari. Meke kote boka tozi nigo rau sapu gua kaqu va dogoro nau Sa koa rau.” Ke ene sage la telena pa batuna keke toqere si asa, ⁴ meke mae koasa vasina sa Tamasa. Meke zama la koasa se Belami, “Ka zuapa hope si ele taveti rau meke hopeke va vukivukihini rau sari ka zuapa bulumakao kokoreo meke ka zuapa sipi kokoreo,” gua si asa.

⁵ Meke tozia Zihova koe Belami gua sapu kote zama nia sa, meke garunu pule la nia Sa koe Balaki pude la tozi nia.

⁶ Ke pule la si asa meke la dogoria sa se Balaki meke sari doduru koimata tadi na tinoni Moabi saripu korapa turu kapae dia koari nana vina vukivukihi va uququ.

⁷ Zama vura nia Belami sa kinorokorotae hie:
“Na tura^{na} mae nau e Balaki sa ba^{na}ra pa Moabi,

meke mae gua koari na toqere pa Siria pa kali gasa rimata si rau.

Meke zama si asa, 'Mae, mamu leve nia sa butubutu te Zekopi, gua,

mamu zama **no**novali sari na tinoni Izireli,' gua.

⁸ Meke nanasa si rau: Na vegua ke kaqu boka leveni tu rau saripu lopu leveni e Zihova?

Meke na vegua ke kaqu boka zutui tu rau saripu lopu zutui e Zihova?

⁹ Koa pa batu patu pa toqere, meke **do**no gore lani rau, koa panaulu, meke kopu totokoni rau si arini.

Na butubutu koa vata kaledi si arini, meke gilania rini sapu na butubutu tamanaedi holani sari votiki butubutu.

¹⁰ Loke tie boka naei sari na sinokudi ri na tinoni te Zekopi, na soku gua tugo na kavuru pa pepeso si arini.

Ke maqu va hokotia mo sa qua tinoa guari na tinoni te Tamasa,

maqu mate qua pa binule guari na tie **to**no.

¹¹ Meke zama la koe Belami se Balaki, "Nasa si tavetia goi koa rau? Ura ele tura**na** mae nigo rau pude leveni sari na qua kana, ba loketo**na** si tavetia goi, ba manani tu goi si arini," gua si asa.

¹² Meke ola**na** si asa, "Kaqu zama nia mo rau sapu gua tozi nau e Zihova pude zama nia," gua.

Sa Kinorokorotae Vina Rua te Belami

¹³ Beto asa si zama la koe Belami se Balaki, "Mae luliau, mada la pa keke vasina sapu kote boka dogori goi sari kaiqa tie Izireli. Mamu leve maeni mo vasina." ¹⁴ Ke tura**na** la nia sa koasa inuma Zopimi pa batuna sa toqere Pisiqa si asa. Meke vasina si taveti sa si ka zuapa hope, meke va vukivukihini nia sa si keke bulumakao kokoreo meke keke sipi kokoreo, koa ri ka zuapa hope.

¹⁵ Meke zama la koe Balaki se Belami, “Turu kapae koari na mua vina vukivukihi va uququ, maqu la tutuvia sa Tamasa panahoi,” gua si asa.

¹⁶ Meke mae tutuvia e Zihova se Belami, meke tozi nia sapu gua kote zama nia sa, meke garunu pule la nia Sa koe Balaki pude tozi nia koasa sa inavoso. ¹⁷ Ke pule la dogoria sa se Balaki korapa turu kapae nana koari nana vina vukivukihi, somanae koari na koimata tadi na tinoni Moabi. Meke nanasa nia Balaki sapu gua zama nia e Zihova koasa. ¹⁸ Meke zama vura nia e Belami sa kinorokorotae hie:

“Balaki, tuna e Zipora,

mae mamu avosia sapu gua kote zama nia rau.

¹⁹ Sa Tamasa si lopu kekenono guana tie sapu hoke kokoha.

Lopu guana tie toana si Asa sapu hoke hobehobea Sa sa Nana binalabala.

Gua sapu va tatara nia Sa si kaqu va gorevura ia tugo Sa, Gua sapu zama nia Sa si kaqu tavetia tugo Sa.

²⁰ Ele garunau Sa pude manani si arini.

Ele tamanae koe Tamasa si arini, ke lopu kaqu boka hobeia rau si asa.

²¹ Loke minalana babe na tinasuna si kaqu ta evana koari na tinoni Izireli.

E Zihova sa dia Tamasa si korapa koa koa rini, meke korapa zama vura nia rini sapu Asa tugo sa dia Banara.

²² Ele turaana vurani Tamasa pa popoa Izipi si arini, meke ninira guana bulumakao pinomona si arini.

²³ Loke tinavete potana, meke loke niniranira potana sapu boka va kilasia sa butubutu Izireli.

Ura kote zamani rina tinoni sari na butubutu Izireli, ‘Dotu, dogoria goi sapu gua ele tavetia Tamasa koarini!’ gua

²⁴ Sari na tinoni Izireli si ninira gua tugo na laione,

Ninaedi rina Tinoni 22:25 78 Ninaedi rina Tinoni 24:3

meke hoke gasa tekulu guana laione si arini,
meke lopu hoke eko magogoso osolae gani betoa sa sa
nana boso
meke napoi sa eharadi sarini pu va matei sa,” gua si
asa.

²⁵ Beto asa si zama la se Balaki koe Belami, “Ego, be koromu leveni goi si mu lopu manani tugo.”

²⁶ Ba ola^{na} se Belami, “Vegua, lopu ele tozi nigo tu rau, sapu sari doduru gua pu zamani e Zihova si kaqu taveti tugo rau?”

Sa Kinorokorotae Vina Neta te Belami

²⁷ Beto asa si zama la koe Belami se Balaki, “Leana mae, maqu tura^{na} lanigo pule pa keke vasina. Meke hokara vasina si kote qetu sa Tamasa meke boka va malumigo Sa pude leve maeni vasina si arini.” ²⁸ Ke tura^{na} sage la nia Balaki se Belami pa batuna sa toqere Peoro, sapu do^{no} gore la gua koasa popoa qega. ²⁹ Meke zama la koe Belami se Balaki, “Mu tavete maeni ka zuapa hope tani, mamu paleke maeni ka zuapa bulumakao kokoreo meke ka zuapa sipi kokoreo.” ³⁰ Meke taveti tugo Balaki sapu gua garunu ni e Belami koasa, meke hopeke keke bulumakao kokoreo meke keke sipi kokoreo si ta vukivukihhi koari ka zuapa hope.

24

¹ Ego, toতোসো গিলানি এ বেলামি সপু শেতু নি এ জিহোবা পুদে মানা নি এ ইজিরেলি গুা, সি লোপু হাতা লা কোসা লিওমো সি এসা, সপু গুা তাবেতি সা কাইশা তোতোসো, বা দো^{নো} তোতো লা মো সি এসা পা পোপো শেগা. ² Meke sipu do^{no} la se Belami si dogoria sa se Izireli sapu hopehopeke koa koari hopeke dia butubutu. Beto asa si kamo mo koasa sa Maqomaqona sa Tamasa, ³ meke zama vura nia Belami sa kinorokorotae hie:

“Hie sa inavoso te Belami tuna koreo e Beoro,

Meke hie tugo sa zinama tanisa tie asa sapu boka dodogorae valeana.

⁴ Meke hie tugo sa inavoso tanisa tie sapu avosia sa zinama te Tamasa,
meke sapu dogorona sa dinogodogorae, sapu mae guana koa Sa sapu tagoi sari doduru nniranira,
sa tie sapu todono gore meke vanunu sari na matana:

⁵ Kei butubutu te Zekopi, leleadi hola sari na mia ipi,
kei Izireli tolavaedi si arini pu koai gamu.

⁶ Kekennono guari na huda pamu pu ta lete va tokele,
babe guari na inuma pa taqelena sa leana,
meke guari na huda nomadi saripu letei e Zihova,
meke na huda sida pu toa tata pa kolo.

⁷ Meke hoke hoqai ruku
meke ta kopue valeana pa kolo sari na dia kiko pu
letei rini koari na dia inuma.

Meke sa dia banara si kaqu arilaena hola nia se Aqaqa,*
meke sa nana binanara si kaqu koa hola.

⁸ E Tamasa turana vurani pa popoa Izipi si arini.
Meke varipera poni Sa guana bulumakao pinomona.
Kaqu va kilasi rini sari na dia kana,
Kaqu moku betoi rini susuridi,
meke kaqu gonani tupi rini si arini.

⁹ Guana laione opona sapu va namanama rapata, meke
loke tie boka hadu vura nia.*
Meke tamanae tugo si arini pu mana nigo; meke ta levei si
arini pu leve nigo,” gua si asa.

---

* 24:7 Sa Pozapoza Aqaqa si na pozapoza tadi na banara tadi na tie Amaleki. * 24:9 Zen 12:3, 49:9

¹⁰ Meke ta naziri sisigiti nia Balaki se Belami, meke pohara limana, meke zama, “Ele tiokigo rau pude mae leveni sari na qua kana, ba ka neta totozo tu manani goi kamahire si arini. ¹¹ La mu taloa kamahire! Pule la pa mua popoa! Ele zama nia rau sapu kote pia nigo tinona leleadi gunigo rau, ba lopu va malumigo e Zihova pude vagi sari na pinia arini.”

¹² Meke olana se Belami, “Ele tozi ni tu rau sarini pu garunu maeni goi, sapu gua zama nia rau! ¹³ Be poni nau goi sari doduru siliva na qolo pa korapa mua vetu banara, ba lopu kaqu boka va karia rau sa ginarunu te Zihova, pude tavetia si keketona telequ. Gua mo sapu tozi nau e Zihova si kaqu zama nia rau,” gua si asa.

Sa Kinorokorotae Vina Betobeto te Belami

¹⁴ Meke zama la koe Balaki se Belami, “Ego, kamahire maqu pule la koari na qua tinoni soti si rau. Ba sipu lopu ele taluarae rau, si maqu va balau nigo sapu gua kote tavete atunia ri na tinoni Izireli koari na mua butubutu soti vugo repere.”

¹⁵ Beto hoi si zama vura nia sa sa nana kinorokorotae hie:

“Hie sa inavoso te Belami sa tuna koreo e Beoro,
meke hie tugo sa zinama tanisa sapu boka dogogorae
valeana.

¹⁶ Sa inavoso tanisa sapu avosona sa zinama te Tamasa,
sapu vagina sa tinumatumae hinokara sapu mae
guana koasa Tamasa Ululuna Hola,
meke dogoria sa sa dinogodogorae sapu mae guana
koa Sa sapu tagoi sari doduru niniranira,
sa tie sapu todono gore meke vanunu sari na matana.

¹⁷ Meke dono la si rau koari na rane vugo repere
meke dogoria rau sa butubutu Izireli.

Keke banara sapu dono guana pinopino nedalana,

si kote turu sage pa korapana sa butubutu sana.

Meke kaqu sekei sa batudi sari na tinoni Moabi.

Meke kaqu muzara va umumi sa sari na herahera
batudi ri na tuna koreo e Seti.*

¹⁸ Kaqu tava kilasa se Edomu, meke gua tugo rina tinoni
pa toqere Seira,

ba se Izireli si kaqu koa mataqara ninae rane ka rane.

¹⁹ Keke nati hiniva si kote mae koasa butubutu te Zekopi,
meke kote va mate betoi sa sarini pu koa hola koasa
vasileana lavata.”

²⁰ Meke sipu doño la pa popoa Amaleki se Belami si
zama vura nia sa sa kinorokorotae hie:

“Amaleki si keke popoa sapu ninira holani sari doduru
butubutu,
ba mumudi si kaqu tava mate beto si arini.”

²¹ Beto asa si doño la i sa sari na tinoni Kenaiti, meke
zama vura nia sa sa kinorokorotae hie:

“Ta tavete va ninira sa vasina sapu koa ia gamu.

Koa valeana guana na vori kurukuru panaulu koa sa
patu pa tabahoara.

²² Ba kaqu ta vagi taloa si gamu na tinoni pa popoa Kenaiti,
meke kaqu vata pusi gamu sa popoa Asiria.”

²³ Beto asa si zama vura nia e Belami sa kinorokorotae
hie:

“Ke, ari sei si boka toa, pana evania Tamasa sapu gua asa?

²⁴ Kaqu taluarae mae gua koari na raratana Kitimi sari na
vaka,

meke kaqu va tasunai sari pa Asura meke Ebera,
ba kaqu ta huara beto tugo si arini.”

²⁵ Beto saripu gua arini si sage taloa, meke pule la pa
nana popoa se Belami, meke taloa nana tugo se Balaki.

---

* 24:17 Sa ginuana Seti si na tie vahesi puleni.

25

Sari na Tinoni Izireli pa Peoro

¹ Sipu koa koasa pezara pa Akasia sari na tinoni, si podalae koa turaṅi ri na tie sari na barikaleqe Moabi saripu koa vasina. ² Hoke ruvati ri na barikaleqe hire si arini koari na inevaṅa vina vukivukihi, vasina hoke tavahesi sari na tamasa huporodi tadi pa Moabi. Hoke ganigani sari na tie Izireli meke vahesia rini sa tamasa beku ³ Beolo pa Peoro. Gua asa ke bugoroni e Zihova si arini, ⁴ meke zama koe Mosese, “Mu vagi sari doduru koimata Izireli, mamu va matei pa korapa kalalasa rane, meke lopu kaqu hola la sa Qua binugoro koari na tie.” ⁵ Zama se Mosese koari na koimata, “Hopeke gamu si kaqu va matei sari na tie koari na mia butubutu, saripu vahesia se Beolo pa Peoro.”

⁶ Keke ri kasa tie Izireli si turaṅa mae nia si keke barikaleqe Midiani pa nana ipi soti, toroso korapa kabo se Mosese meke sari doduru butubutu Izireli pa kenuna sa sasadana sa Ipi Hopena te Zihova, meke dogoria rini. ⁷ Meke sipu dogoria Pinehasi sa tuna koreo e Eleaza, sa tuna sa tuna Eroni sa hiamā, si gasa turu meke luaria sa sa vinarigara. Vagia sa sa nana hopere, ⁸ meke luli la ia sa pa korapa ipi sa tie meke sa barikaleqe, meke hoduni hopere sa sari karua. Gua asa, ke noso sa oza sapu raza koari na tinoni Izireli, ⁹ ba ele mate tu sari ka hiokona made tina tie.

¹⁰ Zama se Zihova koe Mosese, ¹¹ “Koa gua koasa tinavete sapu tavetia e Pinehasi, sa tuna e Eleaza, sa tuna Eroni sa hiamā, si va bulea sa sa Qua binugoro koari na tie Izireli. Tataru Nau sa meke konokono nia sa vinahesiqu Rau gua sapu konokono nia Rau sa vina lavataqu koa rini, ke lopu va mate betoi Rau si arini. ¹² Ke mamu tozi nia sapu kaqu tavetavete turaṅia Rau si asa meke sari na tudia

ri na tuna koari na sinage na sage, sa Qua vinariva egoi tana binule, sapu kaqu koa hola. ¹³ Kaqu koa hiama sari doduru tutina, sina tataru hola nia sa sa vina lavatana sa nana Tamasa, meke va bulea sa sa Qua binugoro koa rina sinea tadi na tinoni.”

¹⁴ Sa pozana sa tie sapu tava mate tura^uae koasa barikaleqe Midiani si e Zimiri, tuna koreo e Salu, na koimata si asa koa keke tatamana, pa butubutu te Simione.

¹⁵ Sa pozana sa barikaleqe Midiani si e Kozibi, e Zuri sa tamana, palabatu koa keke puku tie pa butubutu Midiani.

¹⁶ Zama se Zihova koe Mosese, ¹⁷ “Mu varipera koari na tinoni Midiani, mamu va matei gedi, ¹⁸ sina kana igo rini meke sekesekei nigo rini pa Peoro, koasa guguana sa minate tanisa barikaleqe, sapu ta pozae Kozibi, sa tuna vineki keke koimata pa Midiani, toroso raza sa oza pa Peoro.”

26

Sa Ninae Vina Rua

¹ Sipu hola sa oza, si zama la se Zihova koari Mosese e Eleaza tuna koreo Eroni,* ² “Mi naei koari na dia puku tatamana sari doduru butubutu Izireli, saripu ka hiokona puta vuahenidi meke hola, saripu padadi pude varipera” ³⁻⁴ Va tabea ri Mosese e Eleaza si Asa, meke tioko varigara ni ri karua sari doduru tie varipera saripu hola hiokona vuahenidi. Varigara si arini koasa pezara pa Moabi, pa kali gasa rimatana sa Ovuku Zodani. Zeriko si koa pa kali lodu rimata vasina.

Hire sari na tinoni Izireli pu taluarae mae guadi pa popoa Izipi:

⁵ Sa butubutu te Rubeni (Rubeni si na tuna koreo kenuna e Zekopi): sari na tuna Hanoki, Palu, ⁶ Hezironi, meke Kami. ⁷ Sari na vinarigaraedi si ari ka made ^unavulu

---

* 26:1 Nab 1:1-46

neta tina zuapa gogoto tolonavulu tie varipera. ⁸ Sa tuna Palu si e Eliabi, ⁹ meke sari na tuna Eliabi si ari Nemuela, Datani, meke Abirami. (Datani meke Abirami hire sari karua pu lopu hiva nia sa tinurana te Mosese meke Eroni, meke somana koasa puku tie te Kora. ¹⁰ Ta viqala sa pepeso meke ta onolo toa beto si arini, meke mate turanae beto koe Kora meke saripu luli koa sa, sipu sulu va mate betoi na nika sari ka karua gogoto lima navulu tie. Ta evanae na vina balau koari na tinoni si arini. ¹¹ Ba sari na tuna e Kora si lopu mate.)

¹² Sa butubutu te Simione: sari na tuna si ari Nemuela, Zamini, Zakini, ¹³ Zera, meke Saulu. ¹⁴ Sari na vinarigaraedi rini si ari ka hiokona rua tina karua gogoto tie varipera.

¹⁵ Sa butubutu te Qadi: sari na tuna si ari Zepone, Hagi, Suni, ¹⁶ Ozini, Eri, ¹⁷ Arodi meke Areli. ¹⁸ Sari na vinarigaraedi si ari ka made navulu tina lima gogoto tie varipera.

¹⁹⁻²¹ Sa butubutu te Ziuda: sari na tuna si ari Sela, Perezi, Zera, Hezironi meke Hamulu. (Karua tuna Ziuda, ari Eri meke Onani si mate pa popoa Kenani.) ²² Sari na vinarigaraedi rini si ari ka zuapa navulu onomo tina lima gogoto tie varipera.

²³ Sa butubutu te Isaka: sari na tuna si ari Tola, Pua, ²⁴ Zasubi meke Simironi. ²⁵ Sa vinarigaraedi rini si ari ka onomo navulu made tina neta gogoto tie varipera.

²⁶ Sa butubutu te Zeboloni: sari na tuna si ari Seredi, Eloni, meke Zalili. ²⁷ Sa vinarigaraedi rina butubutu Zeboloni si ari ka onomo navulu tina lima gogoto tie varipera.

²⁸ Sa butubutu te Zosepa: karua sari na tuna koreo, ari Manase meke Iparemi.

²⁹ Butubutu te Manase: sari na tuna si ari Makiri si na tamana Qileadi. ³⁰ Sari na tuna e Qileadi si Iezera, Heleki ³¹ Asirieli, Sekemi, ³² Semida, meke Hepera. ³³ Se

Ninaedi rina Tinoni 26:34 85 Ninaedi rina Tinoni 26:54-56

Zelopheadi sa tuna koreo e Hepera, si loke tuna koreo, ba koba vineki mo; sari pozadi si ari Mala, Noa, Hoqola, Milika, meke e Tiriza. ³⁴ Sa vinarigaraedi si ari ka lima navulu rua tina zuapa gogoto tie varipera.

³⁵ Butubutu te Iparemi sari na tuna si ari Sutela, Beka meke Tahani ³⁶ Sa pinodo te Erani si gore mae gua koe Sutela. ³⁷ Sa vinarigaraedi si ari ka tolonavulu rua tina lima gogoto tie varipera.

Arini sari na pinodo saripu gore mae gua koe Zosepa.

³⁸ Sa butubutu te Benisimane: sari na tuna si ari Bela, Asibeli, Ahiramu, ³⁹ Sepupama, meke Hupami. ⁴⁰ Sari na tuna e Aradi meke Neamani si gore mae gua koe Bela. ⁴¹ Sa vinarigaraedi si ari ka made navulu lima tina onomo gogoto tie varipera. ⁴² Sa butubutu te Dani: sari na tuna si e Suhami. ⁴³ Sa vinarigaraedi si ari ka onomo navulu made tina made gogoto tie varipera.

⁴⁴ Butubutu te Asa: Sari na tuna Imina, Isivi, meke Beria. ⁴⁵ Sari na tudia ri Hebere meke Malakiele si gore mae guadi koe Beria. ⁴⁶ Asa si keke tuna vineki pozana e Sera. ⁴⁷ Vinarigaraedi rini si ari ka lima navulu tina made gogoto tie varipera.

⁴⁸ Sa butubutu te Napitalai: sari na tuna si ari Zazili, Guni, ⁴⁹ Zezera, meke Silemi. ⁵⁰ Sa vinarigaraedi si ari ka made navulu lima tina made gogoto tie varipera.

⁵¹ Sa vinarigaraedi ri doduru tie Izireli si ari ka onomo gogoto eke tina zuapa gogoto tolonavulu:

⁵² Zama se Zihova koe Mosese, * ⁵³ “Mu paqaha poni pepeso sari na butubutu, koari hopeke dia pada. ⁵⁴⁻⁵⁶ Pana va hia i gamu sari na pepeso si mamu mudumudukeda ni. Sari na pepeso nomadi si kaqu poni lani gamu koari na butubutu nomadi, saripu hitekedi si koari na butubutu hitekedi.”

---

* 26:52 Nab 34:13; Zos 14:1-2

⁵⁷ Sari na puku tatamana te Qerisoni, Kohati meke Merari si koa pa korapana sa butubutu te Livae. ⁵⁸ Sari na pinodopodo tadi rina puku tatatamana hire, si ari Libini, Heboroni, Mahili, Musi, meke Kora si somanae tugo koasa butubutu asa. Meke se Kohati hie si na tamana Amaramu, ⁵⁹ pu habana sa tuna vineki e Zokebedi. E Zokebedi si podo pa popoa Izipi. Zokebedi meke Amaramu si podoi sari ka neta tuna: karua koreo ari Mosese, e Eroni, meke se Miriami, sa tasidia vineki. ⁶⁰ Se Eroni si ka made tuna koreo, ari Nadabi, Abihu, Eleaza, meke Itamara.* ⁶¹ Ari Nadabi meke Abihu si mate sina va vukivukihia la nia ri karua koe Zihova, sa nika sapu lopu madina.* ⁶² Sari na tie na koreo saripu podo koasa butubutu Livae, pu keke sidaradi babe hola si ari ka hiokona neta tina. Sa ninaedi sari na tie hire si lopu ta nae varihenie koari na tinoni Izireli, sina lopu ta paqaha poni pepeso si arini pa popoa Izireli.

⁶³ Sari na puku tie hire si ta nae gore koari Mosese e Eleaza, totoaso naei rini sari na tinoni Izireli koasa pezara pa Moabi, sipu mae si arini koasa pezara pa Moabi pa kali karovona sa Ovuku Zodani tata pa Zeriko. ⁶⁴ Namu lopu keke koari na tie hire si ta nae totoaso ta nae sari na tie Izireli pa popoa qega pa Saenai. ⁶⁵ Ele zama kenu nia tu e Zihova, sapu kaqu mate beto sari doduru pu ta nae pa soloso qega, ba ari Kelebi sa tuna koreo e Zepune, meke se Zosua sa tuna koreo e Nani mo si kaqu koa hola.

27

Sa Tuna Vineki e Zelopehadi

¹ Se Zelopehadi si na tuna koreo e Hepa sa tuna koreo e Qileadi. Se Qileadi hie si na tuna koreo e Makiri sa tuna Manase, sa tuna koreo e Zosepa. Zelopehadi hie si

---

* 26:60 Nab 3:2   * 26:61 Liv 10:1-2; Nab 3:4

loke tuna koreo ba na vineki mo sari na tuna: Ari Mala, Noa, Hoqola, Milika meke Tiriza. ² La si arini meke turu pa kenuna e Mosese meke Eleaza sa hiama, meke sari na koimata pa doduruna sa butubutu pa sasadana sa Ipi Hopena, meke zama, ³ “Sa tamamami si ele mate pa soloso qega meke loke tuna koreo. Na lopu somana nia sa sa puku butubutu te Kora, saripu varipera la koe Zihova, nana sinea mo telena si mate nia sa. ⁴ Na loke tuna koreo si asa, na vegua ke kote murimuri taloa tu sa pozana sa tamamami koari pa Izireli. Paqaha poni gami pepeso koari na turaⁿa mami pa tutidia ri na tiatamamami.”

⁵ Paleke la nia e Mosese sa ginugua hie koe Zihova, ⁶ meke zama koa sa se Zihova, ⁷ “Gua sapu tepa ia rina tuna vineki e Zelopehadi si toⁿoto; paqaha poni pepeso koari na turaⁿadi ri na tiatamadia. Va malumi pude di vari teteini sari na dia tinago koa rini.* ⁸ Tozini sari na tinoni Izireli, pana mate si keke tie meke loke tuna koreo, sa tuna vineki si kaqu tagoa sa pepeso. ⁹ Be loke tuna vineki si asa, sa tasina koreo si kaqu tagoa sa pepeso. ¹⁰ Be loke tasina koreo si asa, sa tasina sa tamana, si kaqu tagoa si asa. ¹¹ Be loke tasina koreo, babe buhina si asa, sa turaⁿana soti sapu tata, si kaqu tagoa si asa. Kaqu vagia sa pude nana soti si asa. Sa tinarae hie si kaqu kopuni ri na tie Izireli sina Arau Zihova si ele poni gamu si arini.”

*Zosua sa Hinobena e Mosese
(Diutironomi 31:1-8)*

¹² Meke zama la koe Mosese se Zihova, “Mu ene sage la koasa toqere Abarimi, mamu la dogoria sa popoa sapu vala nia Rau koari na tinoni Izireli.* ¹³ Pa mudina sapu ele dogoria goi si asa, si kaqu mate tugo si goi, kekeⁿonoⁿo gua tugo se Eroni sa tasimu. ¹⁴ Ura koa gua sapu gamu kara

---

* 27:7 Nab 36:2   * 27:12 Diut 3:23-27, 32:48-52

beto si va karia sa Qua ginarunu pa korapa popoa qega pa Zini, sipu nominomi mae Au ri doduru tinoni Izireli koasa kolo pa Meriba, meke koromia vata gilana nia koarini sa qua *ninira*nira madina.” Meriba si na kolo bukaha pa Kadesi pa korapa popoa qega ta pozae Zini.

¹⁵ Meke varavara la se Mosese koe Zihova, ¹⁶ “Zihova Tamasa pu poni tinoa koari doduru tie pa pepeso, mamu vizatia si keke tie pude koimatani sari doduru butubutu Izireli, ¹⁷ pude turu habotu pa kenudia rini pa totošo varipera, meke lopu kaqu keke^{no}no gua ri na sipi sapu loke dia sepati.”*

¹⁸ Ke zama la koe Mosese se Zihova, “Mu tura^{na} vagia se Zosua tuna e Nani, sapu koa ia Maqomaqoqu, mamu va opo nia limamu, mamu va madia. * ¹⁹ Mu va turua pa kenuna sa hiamā Eleaza meke sa doduru butubutu Izireli, mamu va madia pude pa kenudia rini pude hobe igo. ²⁰ Mamu ponia koasa sari kaiqa mua *ninira*nira soti, pude di va tabea ri doduru butubutu Izireli si asa. ²¹ Kaqu turu pa kenuna sa hiamā Eleaza si asa. Meke Eleaza kaqu nananasa ponia si asa sipu tavetavete nia sa sa Urimi* pa kenuna e Zihova.” * ²² Meke tavetia tugo Mosese sapu gua garunu nia e Zihova koasa. Tura^{na} sa se Zosua meke va turua sa pa kenuna sa hiamā Eleaza meke doduruna sa butubutu Izireli. ²³ Beto asa si va opoa sa sa limana koasa, meke tozi vura nia sa si asa, gua puta tugo sapu va tumatumae nia e Zihova koasa.*

28

Sari na Vina Vukivukihi meke na Vinariponi pa Doduru

* 27:17 1 Baⁿ 22:17; Izk 34:5; Mt 9:35; Mk 6:34 * 27:18 Ekd

24:13 * 27:21 Sa Urimi meke sa Tumimi si tavetaveteni sa hiamā pude gilania sa hiniva te Tamasa. * 27:21 Ekd 28:30; 1 Samuela 14:41, 28:6

* 27:23 Diut 31:23

Rane

¹ Zama guahe se Zihova koe Mosese, ² “Tozini sari na tinoni Izireli pude taveti sari na vinariponi ginani pude ta vala pa hopeke dia totoso pa vina vukivukihi va uququ; sa hibina si qetu nia Rau. ³ Hire sari na vinariponi ginani sapu kote ta poni koa Rau Zihova: pa hopeke rane sari na vina vukivukihi va uququ, karua tuna sipi kokoreo keke vuahenidi, loke ari kisakisadi tinidia. ⁴ Va vukivukihi nia si keke tuna sipi pana munumunu, meke sa tuna sipi vina rua si pana lodu rimata. ⁵ Hopeke tuna sipi tura^{nae} keke kilo palava huiti, meke variheni nia keke lita oela olive. ⁶ Arini sari na vina vukivukihi va uququ hopeke rane sapu keke^{nono} na vina uququ pa Toqere Saenai; na vina vukivukihi va uququ, sapu hibi lea koa Rau Zihova. ⁷ Totoso ta tavete sa vina vukivukihi munumunu si zoropo nia si keke lita kolo vaeni koasa hope. ⁸ Pana veluvelu kaqu va vukivukihi nia sa sipi vina rua keke^{nono} gua sapu ta tavete pana munumunu. Va vukivukihi nia sa lami tura^{nae} nia si keke lita kolo vaeni sapu ta zoropo koa sa hope. Arini si na vinariponi ginani sapu sa hibina si qetu nia Rau Zihova.

Sa Vina Vukivukihi pa Rane Sabati

⁹ Pa hopeke rane Sabati si mamu vagi si karua tuna sipi kokoreo, keke vuahenidi sapu loke ari kisakisadi; va uqu tura^{nae} ni karua kilo palava sapu varihenie oela olive. Asa sa vinariponi huiti meke zoropo tura^{nae} nia sa vinariponi kolo vaeni. ¹⁰ Arini sari na vinukivukihi vina uququ pude ta tavete pa doduru rane Sabati. Kaqu ta vala si arini pa rane Sabati tura^{nae} ni sari na vina vukivukihi sapu ta hivae pa hopeke rane.

Sa Vinariponi pa Rane Kekenu pa Doduru Sidara

¹¹ Taveti gamu sari na vinariponi vina uququ koa Rau Zihova pa rane kekenu pa hopeke sidara: Karua bulumakao kokoreo vaquradi, keke sipi kokoreo, meke ka zuapa tuna sipi kokoreo keke vuahenidi, sari doduru pu loke ari kisakisadi. ¹² Koari hopeke bulumakao kokoreo si vala tura^uae nia sa vinariponi huiti, sapu ^ueta kilo palava ta henie oela olive. Tura^uae nia sa lami kokoreo si valani karua kilo palava, ta henie oela olive; ¹³ meke tura^uae nia hopeke tuna sipi si vala nia keke kilo palava ta henie oela olive. Arini sari na vina vukivukihi va uququ, sapu na vinariponi ginani, meke sa hibina si qetu nia Rau Zihova. ¹⁴ Sa vinariponi napo vaeni sapu ta hivae koari hopeke vina vukivukihi bulumakao kokoreo si karua lita vaeni, keke lita meke kukuruna lita koari na sipi kokoreo, meke keke lita koari na tuna sipi kokoreo. Arini si na vina vukivukihi na vinari poni va uququ koasa rane kekenu pa hopeke sidara vaqura. ¹⁵ Meke kaqu vala nia si keke qoti kokoreo pude na vina vukivukihi tana sinea; mi lopu muli^uini sari na vina vukivukihi hopeke rane meke sari na vina vukivukihi sidara vaqura meke sari na dia vinariponi huiti na vaeni.

*Sari na Vina Vukivukihi pa Ineva^ua Pasova
(Livitikasi 23:5-14)*

¹⁶ Sa Ineva^ua Pasova te Zihova si kote ta tavete pa doduru vina manege made rane pa doduru sidara kekenu pa vuaheni.* ¹⁷ Pa vina manege lima rane, si podalae nia sa ineva^ua loke isitina, pa korapadi ka zuapa rane koasa ineva^ua si kaqu ta hena sa bereti sapu loke isitina.* ¹⁸ Pa rane kekenuna sa ineva^ua si kaqu varigarani gamu pa vinahesi, meke loke tinavete si kote ta tavete pa rane asa. ¹⁹ Taveti sari na vina vukivukihi vina uququ pude

* 28:16 Ekd 12:1-13; Diut 16:1-2

* 28:17 Ekd 12:14-20, 23:15, 34:18; Diut 16:3-8

na vinariponi ginani te Zihova: karua bulumakao kokoreo vaqura, keke sipi kokoreo, meke ka zuapa tuna sipi kokoreo keke vuahenidi. Sari doduru arini si loke ari kisakisadi pa tinidia. ²⁰ Koari hopeke vina vukivukihi kurukuru si mi tavetia sa vinariponi huiti heni tura η ae nia palava meke oela olive. Sa palava pa hopeke vina vukivukihi si guahe: hopeke η eta kilo pa hopeke bulumakao kokoreo, karua kilo pa keke sipi kokoreo, ²¹ meke keke kilo pa hopeke tuna sipi kokoreo. ²² Vagia keke qoti kokoreo pude na vinulasadi sari na sinea. ²³ Taveti sari na vina vukivukihi arini keke gua ni koari na vina vukivukihi va uququ tana munumunu pa hopeke rane. ²⁴ Tavete keke η o η o gua asa, koari ka zuapa rane koari na ineva η a pude vala nia koe Zihova sa vinariponi ginani, sa hibina sa si qetu nia Rau Zihova. ²⁵ Pa vina zuapa rane si mae varigara pa vinahesi, meke lopu kaqu tavetia gamu si keke tinavete pa rane asa.

*Sari na Vina Vukivukihi pa Ineva η a Pakepakete
(Livitikasi 23:15-22)*

²⁶ Koasa rane kekenuna sa Ineva η a Pakepakete, tooso vala nia gamu koa Rau Zihova sa huiti vaqura, kaqu varigara si gamu pa vinahesi, meke loke tinavete si kote ta tavete.* ²⁷ Valani sari na vina vukivukihi uququ, pude na vinariponi hibidi sapu qetu nia Rau Zihova. Karua bulumakao kokoreo vaquradi, keke sipi kokoreo, meke ka zuapa tuna sipi kokoreo keke vuahenidi. Sari doduru kurukuru arini si loke kisakisadi. ²⁸ Vala nia sa vinariponi huiti sapu ta henie oela olive koari hopeke vina vukivukihi: ka η eta kilo palava pa hopeke bulumakao kokoreo, karua kilo palava koasa sipi kokoreo, ²⁹ meke keke kilo palava pa hopeke tuna sipi kokoreo, ³⁰ mamu va vukivukihi nia tugo si keke qoti kokoreo pude na

* 28:26 Ekd 23:16, 34:22; Diut 16:9-12

vina vukivukihi tana sinea. ³¹ Taveti sari doduru vina vukivukihi arini, meke gua tugo sari na vina vukivukihi pa hopeke rane meke gua tugo sari na dia vinariponi huiti na vinariponi napo vaeni koari hopeke vina vukivukihi. Doduru arini si kote loke ari kisakisadi.

29

Sa Inevana tadi na Buki
(*Livitikasi 23:23-25*)

¹ Pa rane kekenu pa vina zuapa sidara kaqu varigara pa vinahesi, meke loketona tinavete si kote ta tavete pa rane asa. Pa rane asa si kote ta ivu sari na buki siliva. ² Taveti sari na vina vukivukihi va uququ la koe Zihova, sa hibina sa si qetu nia Rau: keke bulumakao vaqurana, keke sipi kokoreo, meke ka zuapa tuna sipi kokoreo vaquradi saripu keke vuahenidi. Sari doduru arini si loke ari kisakisadi. ³ Tavetia sa vinariponi huiti, heni nia palava meke oela olive, meke va uqu turanae ni koari na vina vukivukihi: hopeke neta kilo palava koari hopeke bulumakao kokoreo, karua kilo pa keke sipi kokoreo, ⁴ meke keke kilo pa hopeke tuna sipi kokoreo, ⁵ Meke va vukivukihi nia tugo keke qoti kokoreo pude na vinulasadi rina sinea. ⁶ Taveti si arini, meke tomo lani koari na vina vukivukihi va uququ tanisa rane kekenu pa sidara, meke sari na vina vukivukihi ta hivae pa hopeke rane, meke sari dia vinariponi huiti meke napo vaeni. Doduru arini sina vinariponi ginani, sa hibina sa si qetu nia Rau Zihova.

Sa Rane Taleosae sa Sinea
(*Livitikasi 23:26-32*)

⁷ Mi varigara pa vinahesi koasa vina manege puta rane pa vina zuapa sidara; lopu kaqu hena keketona meke lopu tavetia keke tinavete. * ⁸ Vala nia sa vina vukivukihi vina

---

* 29:7 Liv 16:29-34

uququ, koa Rau Zihova: keke bulumakao kokoreo, keke sipi kokoreo, meke ka zuapa tuna sipi keke vuahenidi, saripu loke ari kisakisadi. Sa hibidi si qetu nia Rau Zihova. ⁹ Meke vala turanae ni koari na vina vukivukihi sari na dia vinariponi huiti sapu sa palava leleana varihenie oela olive: neta kilo palava koasa bulumakao kokoreo, karua kilo koasa sipi kokoreo, ¹⁰ meke keke kilo pa hopeke tuna sipi kokoreo. ¹¹ Meke va vukivukihi nia tugo keke qoti kokoreo pude na vina vukivukihi tinaleosaedi rina sinea tadi na tie, meke va vukivukihi ni sari na vinukivukihi saripu ta hivae pa hopeke rane meke sari na dia vinariponi huiti meke napo vaeni.

Sari na Vina Vukivukihi koasa Inevana Vina Balabaladi rina Ipi pa Qega

(Livitikasi 23:33-44)

¹² Koasa vina manege lima rane pa vina zuapa sidara, si mi varigara pa vinahesi. Tavetia sa inevana hie ka zuapa rane pude va lavatia se Zihova, meke lopu kaqu tavetia gamu keke tinavete. ¹³ Koasa rane kekenu si mamu ponia koa Rau Zihova sa mia vinariponi ginani, pude sa hibina sa si qetu nia Rau: Manege neta bulumakao kokoreo vaquradi, karua sipi kokoreo, meke manege made tuna sipi kokoreo, keke vuahenidi, sari doduru arini si loke ari kisakisadi. ¹⁴ Tavetia sa vinariponi huiti sapu ta henie palava na oela olive koari hopeke vina vukivukihi: Neta kilo palava koa ia hopeke bulumakao kokoreo, karua kilo koari na sipi kokoreo, ¹⁵ meke keke kilo palava koari na tuna sipi kokoreo keke vuahenidi. Vala nia tugo sa vinariponi napo vaeni sapu ta hivae pa hopeke vina vukivukihi. ¹⁶ Meke gua tugo vala nia keke qoti kokoreo pude na vina vukivukihi vinulasadi rina sinea. Valani si arini, somana koari na vina vukivukihi ta hivaedi pa

hopeke rane meke sari dia vinariponi huiti meke napo vaeni.

¹⁷ Pa rane vina rua valani ka manege rua bulumakao vaquradi, karua sipi kokoreo, meke ka manege made tuna sipi kokoreo keke vuahenidi, sari doduru arini si loke ari kisakisadi. ¹⁸⁻¹⁹ Hopeke vala turaṅani sari dia vinukivukihi vinari poni huiti meke napo vaeni.

²⁰ Pa rane vina ṅeta va vukivukihi lani ka manege eke bulumakao kokoreo, karua sipi kokoreo, meke ka manege made tuna sipi kokoreo, keke vuahenidi; doduru arini si kaqu loke ari kisakisadi. ²¹⁻²² Tavete varigara lani sari doduru vinariponi huiti na napo vaeni saripu ta hivaedi, meke gua tugo sa qoti kokoreo vinulasadi rina sinea.

²³ Pa rane vina made, va vukivukihi lani gamu ka manege puta bulumakao kokoreo vaquradi, karua sipi kokoreo, meke ka manege made tuna sipi kokoreo keke vuahenidi sapu loke ari kisakisadi. ²⁴⁻²⁵ Somana valani sari doduru vinariponi huiti na napo vaeni sapu ta hivaedi.

²⁶ Pa rane vina lima, vagi ka sia bulumakao kokoreo vaquradi, karua sipi kokoreo, meke ka manege made tuna sipi kokoreo, keke vuahenidi; sari doduru si loke ari kisakisadi beto. ²⁷⁻²⁸ Somana varigara betoni sari doduru vinariponi huiti na napo vaeni saripu ta hivae pa hopeke vinukivukihi.

²⁹ Pa rane vina onomo, vagi ka vesu bulumakao kokoreo vaquradi, karua sipi kokoreo, meke ka manege made tuna sipi kokoreo keke vuahenidi, loke ari kisakisadi sari doduru. ³⁰⁻³¹ Somana varigara betoni sari doduru vinariponi huiti na napo vaeni saripu ta hivae pa hopeke vinukivukihi, meke gua tugo sa qoti kokoreo vinulasadi rina sinea.

³² Pa rane vina zuapa valani ka zuapa bulumakao vaquradi, karua sipi kokoreo, meke ka manege made tuna

sipi kokoreo, saripu keke vuahenidi, saripu loke ari kisakisadi. ³³ Somana varigara betoni sari doduru vinariponi huiti na napo vaeni padadi saripu ta hivae pa hopeke vinukivukihi, ³⁴ meke gua tugo sa qoti kokoreo vinulasadi rina sinea. Mu va somana ni sari na vina vukivukihi ta hivaedi pa hopeke rane meke sari dia vinariponi huiti meke napo vaeni.

³⁵ Pa rane vina vesu si mi varigara pa vinahesi, meke loketona tinavete si kote ta tavete. ³⁶ Valani sari na vina vinukivukihi vina uququ, pude na vinariponi ginani koa Rau Zihova, pude sa hibina sa si qetu nia Rau: keke bulumakao kokoreo vaqurana, keke sipi kokoreo, meke ka zuapa tuna sipi kokoreo, keke vuahenidi! Doduru arini si loke ari kisakisadi. ³⁷ Varigara somana lani sari doduru vinariponi huiti na napo vaeni padadi saripu ta hivae pa hopeke vinukivukihi, ³⁸ meke gua tugo sa qoti kokoreo vinulasadi rina sinea. Va somana ni sari na vina vukivukihi ta hivaedi pa hopeke rane meke sari dia vinariponi huiti meke napo vaeni.

³⁹ Arini sari na vinukivukihi va uququ ta hivaedi pude poni Nau gamu koa Rau Zihova koari na mia inevana vinarigara. Sari doduru vinukivukihi si kaqu somana ni sari votiki vinukivukihi pu taveti gamu, gua sapu sari na vinukivukihi pu taveti gamu pude na vina gorevurana keke vina tatara nabuna, na vina vukivukihi ta poni mokana, babe na vina vukivukihi va uququ, na vinariponi huiti na napo vaeni, babe sari na mia vina vukivukihi binaere koa Rau.”

⁴⁰ Ke tozi ni e Mosese sari na tie Izireli guguadi sari doduru ginarunu te Zihova.

¹ Zama se Mosese koari na koimata pa hopeke butubutu pa Izireli, “Hire sari na tinarae sapu ponini gamu e Zihova: ² “Totoso tavetia keke tie si keke nana vina tatara babe zama tokotokoro si asa koa Rau Zihova, si kaqu va gorevura i sa sari doduru tin^utona gua pu zama ni Sa.*

³ Totosona korapa koa si keke vineki vaqura pa vetu tanisa tamana, meke tavetia sa sa nana vina tatara koa Rau Zihova, babe tozia sa sa nana zinama tokotokoro koa Rau, ⁴ si kaqu tavete va gorevura i sa sari doduru nana vina tatara, pu ele va tatara ni sa koa Rau. Ba be avosia sa tamana sa gugwana sa nana vina tatara sapu ele tozia sa, ba lopu kilua sa meke tozia sapu lopu qetu nia sa sa vina tatara, si kaqu va gorevura ia sa sa vina tatara. ⁵ Ba be va nosoa sa tamana sa vineki hie koari nana vina tatara sapu avosi sa, si lopu kaqu kopuni sa sari na vina tatara hire; kaqu ta taleosae sa vineki koa Rau Zihova sina sa tamana si va nosoa sa vina tatara.

⁶ Be keke vineki si tavetia sa nana vina tatara, meke lopu balabala valeania sa sa nana zinama tokotokoro sapu tozia sa koa Rau Zihova, meke pa mudina asa si varihaba si asa, ⁷ meke totoso avosia sa loana sa gugwana sa vina tatara ba lopu va nosoa sa, si kaqu tavete va gorevura betoi sa sari na nana vina tatara babe nana zinama tokotokoro koa Rau. ⁸ Ba be lopu va malumia sa nana palabatu pude va gorevura i sari na vina tatara totoso avosi sa si arini, si lopu kaqu kopuni sa, kote taleoso nia Rau si asa.

⁹ Keke naboko babe keke barikaleqe ta lularana si kaqu kopuni sari doduru nana vina tatara, meke sari nana zinama tokotokoro koa Rau.

¹⁰ Be guana keke barikaleqe sapu toana nana palabatu si tavetia si keke vina tatara, babe tozia sa nana zinama tokotokoro koa Rau pude tavetia si keketona, ¹¹ meke totoso avosi sa nana palabatu sari na vina tatara arini, ba

---

* 30:2 Diut 23:21-23; Mt 5:33

lopu hite kilui sa si arini; sa barikaleqe hie si kaqu tavete va gorevura i gua sapu ele va tatara ni sa. ¹² Ba be hukatia sa nana palabatu si asa pude va gorevura i sari na vina tatara totošo avosi sa, si lopu kaqu kopuni sa sari na vina tatara, meke kaqu taleosae nia tugo Rau Zihova si asa. ¹³ Sa palabatu tanisa barikaleqe hie, si ari nana niniranira pude va egoi, babe lopu va egoi sari na vina tatara arini. ¹⁴ Ba be pa korapadi rina rane sapu ele avosi sa sari na vina tatara arini, ba lopu kilui sa si arini, si kaqu taveti sa barikaleqe hie sari doduru tiñitona gua pu ele va tatarani sa. Va egoi sa palabatu sari na vina tatara, sina lopu va nosoa sa pa tošona ta avoso. ¹⁵ Ba pude ele hola sa rane, meke ta tuku koasa loana sa barikaleqe pude lopu kopu nia sa vina tatara, sa palabatu si kote pada pude tava kilasa sina tozia sa sa nana barikaleqe pude sekei sari na vina tatara.”

¹⁶ Arini sari na tinarae saripu valani Tamasa koe Mosese guguadi sari na vina tatara pude ta kopue koari na vineki lopu varihabadi sapu koa somanae koasa vetu tanisa tamadia, babe sa barikaleqe meke sa nana palabatu.

31

La Razai rina Tie Varipera Izireli sari na Tie Midiani

¹ Zama se Tamasa koe Mosese, ² “Va kilasi gedi sari na tie pa Midiani koasa ginugua sapu tavetia rini koari na tie Izireli. Pana beto tavetia goi sapu gua asa, si kaqu mate si goi.”

³ Ke zama la i e Mosese sari na tinoni, “Kaqu va namanama nia gamu sa vinaripera, pude kaqu rapata la ia gamu sa popoa Midiani meke tavetia sa vina kilasa te Zihova koarini. ⁴ Pa hopeke butubutu Izireli si kaqu ta garunu keke tina tie pude la varipera.”

⁵ Ke ta vizata pa hopeke butubutu si keke tina tie varipera; sa doduruna sa ninaedi rini si ari ka manege rua

tina tie varipera. ⁶ Va garunu lani e Mosese pa vinaripera pa tinura^{na} tanisa koimata Pinehasi tuna e Eleaza, sa hiama. Asa sapu kopudi sari na tinito^{na} madidi na buki siliva pude tozia sa vina gilagilana sa totošo rinizu pa vinaripera. ⁷ Razai rini sari na tie Midiani gua sapu tozia e Zihova koe Mosese meke va mate betoi rini sari na tie. ⁸ Somanae tava mate sari ka lima ban^{ara} pa Midiani: Evi, Rekemi, Zuri, Huri, meke Reba. Va matea tugo rini se Belami tuna Beoro. ⁹ Pusi vagi rina tie Izireli sari na barikaleqe na koburu pa Midiani, meke vagi rini sari na dia sipi na bulumakao, meke sari doduru dia tinagotago. ¹⁰ Sulu betoi rini sari na dia vetu pa vasileana meke sari na dia vinarigara ipi poko. ¹¹ Meke tura^{na} betoi rini sari na barikaleqe na koburu ta pusidi meke dia kurukuru, meke sari doduru tinito^{na} pu vagi rini, ¹² meke tura^{na} maeni rini koe Mosese meke Eleaza meke koasa butubutu tie Izireli, arini saripu puta koari na dia ipi pa pezara pa Moabi pa kali karovona sa Ovuku Zodani pa Zeriko.

Pule Mae sari na Tie Varipera

¹³ Vura la pa dia ipi sari Mosese, Eleaza, meke sari na koimata pa butubutu, meke la tutuvi rini sari na tie varipera. ¹⁴ Bugoro sisigiti ni e Mosese sari na palabatu, na koimata pa vinaripera saripu puledi mae pa vinaripera. ¹⁵ Nanasi sa, “Na vegua ke kopuni gamu sari na barikaleqe toadi isara? ¹⁶ Mamu gilani sapu sari na barikaleqe arini; arini sari na barikaleqe pu lulidi sari na tinarae te Belami, meke Peoro meke turaⁿⁱ sari na tie pude somana vahesi beku. Koasa ginugua asa si kamo sa oza koari na tie te Zihova. * ¹⁷ Ke mamu va mate betoi sari doduru koreo meke gua tugo sari doduru barikaleqe saripu ele koa tura^{na} tie, ¹⁸ ba mamu kopuni na va toai telemia sari doduru vineki, saripu lopu ele koa tura^{na} tie. ¹⁹ Gamu

---

* 31:16 Nab 25:1-9

doduru pu ele va matea si keke, babe tiqui sari na tinidia rina tie matedi si kaqu koa pa sadana sa vinarigara tadi tie Izireli ka zuapa rane. Pa rane vina neta meke pa rane vina zuapa, mamu va via puleni gamu, meke gua tugo sari na vineki saripu vagi maeni gamu. ²⁰ Kaqu va via i gamu pa dinono Taqarau Zihova sari doduru poko, sari na tiniona ta tavete pa kapu kurukuru, meke na kaludi rina qoti, babe na huda.”

²¹ Eleaza sa hiamu si zama koari na tie saripu pule maedi pa vinaripera, “Hire sari na tinarae pu valani e Zihova koe Mosese: ²²⁻²³ Sari doduru tiniona saripu lopu boka ta sulu, guana qolo, siliva, boronizi, aeana, teni, meke ledi*, si kaqu tava via si arini pa vina nadadi pa nika, beto asa si kaqu tava via pule pa kolo vina via. Doduru likakalae pule si kaqu tava via pa kolo vina via. ²⁴ Pa rane vina zuapa, kaqu va via i gamu sari na mia poko, meke kaqu tava via si gamu pa dinono te Zihova, meke kote tava malumu pude somana si gamu koari na vinarigara tie Izireli pa mia ipi.”

Vina Hiadi sari na Likakalae Ta Vagidi pa Vinaripera

²⁵ Zama se Zihova koe Mosese, ²⁶ “Agoi meke Eleaza, meke sari na koimata pa butubutu Izireli, si kaqu nae betoi sari doduru likakalae saripu ta vagidi meke gua tugo sari na tie ta pusidi meke sari na kurukuru. ²⁷ Kaqu va hia i gamu si arini pa karua pukuna, keke pukuna tadi na tie varipera, meke pa keke pukuna si tanisa butubutu tie pu lopu somana varipera. ²⁸ Sa pukuna tadi na tie varipera si kaqu ta tabara vura koe Zihova keke pa doduru lima gogoto tie ta pusidi meke gua tugo koari na sipi, na bulumakao, don'ki, na qoti. ²⁹ Valani koe Eleaza, sa hiamu guana vinariponi arilaena koe Zihova. ³⁰ Koasa puku kalina sa butubutu tie pu lopu varipera, si vagia keke

---

* 31:22-23 Ledi si koa pa korapa batere.

koari ka lima navulu puta tie ta pusidi, meke gua tugo koari na sipi, don'ki, qoti, meke na bulumakao. Valani koari na tuna Livae, arini saripu kopu nia sa Ipi Hopena te Zihova.” ³¹ Taveti ri Mosese e Eleaza gua sapu garunu ni e Zihova.

³²⁻³⁵ Hire sari na ninaedi sari na likakalae sapu vagi rina tie varipera: onomo gogoto zuapa navulu lima sipi meke na qoti, zuapa navulu rua tina bulumakao, onomo navulu eke tina don'ki, meke tolonavulu rua tina vineki, sapu lopu hite koa turana tie. ³⁶⁻⁴⁰ Kukuru hinia sapu sa pukuna tadi na tie varipera si ka neta gogoto tolonavulu zuapa tina lima gogoto sipi meke na qoti; meke ka onomo gogoto zuapa navulu lima sina tinabara vagi koarini pude la koe Zihova; tolonavulu tina lima gogoto bulumakao si tadi na tie varipera, meke ka zuapa navulu rua si ta vagi koa rini pude na tinabara la koe Zihova; tolonavulu puta tina lima gogoto don'ki si tadi na tie varipera, ka onomo navulu eke si ta vagi koarini pude na tinabara la koe Zihova; meke manege onomo tina vineki ta pusidi si tadi na tie varipera, ka tolonavulu rua si ta vagi koa rini pude na tinabara la koe Zihova. ⁴¹ Ke ponía Mosese se Eleaza sa hinia sapu sa tinabara koe Zihova, gua sapu tozia e Zihova.

⁴²⁻⁴⁶ Sa hinia tadi na butubutu tie pu lopu somana pa vinaripera si kekenono gua sapu ta hia la koari na tie varipera: Neta gogoto tolonavulu zuapa tina lima gogoto sipi na qoti, tolonavulu onomo tina bulumakao, tolonavulu puta tina lima gogoto don'ki, meke manege onomo tina vineki pu lopu koa turana tie. ⁴⁷ Mosese si vagi pa korapadi rina hinia arini, keke pa doduru lima navulu puta tie ta pusidi, meke na kurukuru, gua sapu ele va tatara nia e Zihova si ta vala koari na tie Livae pu kopu nia sa Ipi Hopena te Zihova.

⁴⁸ Meke la koe Mosese sari na koimata tuturana koari

na tie varipera, ⁴⁹ meke tozia rini gua sapu ta eva^{na}, “Ele naei gami sari doduru tie varipera pa mami kinopu, meke lopu keke koarini hire si muliu^{nu}. ⁵⁰ Ke paleke maeni gami sari na vina sari qolo hire: hokata qolo, pizopizo, riⁿⁱ, vikulu, pakupaku, saripu hopeke vagi gami. Hiva valani gami koe Zihova pude na mami vinariponi la koa Sa, sa hinobedi rina mami tinoa sina lopu mate si gami pa vinaripera.” ⁵¹ Vagi ri Mosese e Eleaza sari na vina sari qolo. ⁵² Sa vinarigaraedi sari doduru vinariponi mae guadi koari na palabatu varipera si tata karua gogoto kilo mamatadi. ⁵³ Arini sapu lopu na koimata si kopuni sari na dia vinasari pu vagi teledia. ⁵⁴ Ke paleke lani ri Mosese e Eleaza sari na qolo pa ipi, pude ta kopue sari na tie Izireli pa vinaripera.

32

Sari na Butubutu pa Kali Gasu Rimata pa Ovuku Zodani (Diutironomi 3:12-22)

¹ Sari na butubutu te Rubeni meke Qadi si soku hola sari na dia kurukuru ta pausudi. Totosona dogoria rini sapu garo meke pada sa pepeso pa popoa Zazera meke Qileadi pude kopuni dia sipi na bulumakao, ² si la si arini koe Mosese e Eleaza, meke sari na koimata pa butubutu Izireli meke zama, ³⁻⁴ “Sa pinaqaha popoa sapu ele tokani gita e Zihova pude va kilasia: sa popoa pa Ataroti, Diboni, Zazera, Nimira, Hesiboni, Eleale, Sibima, Nebo, meke Beoni, si na pepeso leana pude koa sari mami sipi na bulumakao, na sokudi sari na mami kurukuru. ⁵ Poni gami sa pepeso hie pude tamigami, hivani gamu gami pude va malumu gami pude lopu karovia gami sa Ovuku Zodani meke la koa vasina.”

⁶ Ola^{na} la i Mosese, “Vegua, hiva koa si gamu tani, meke sari na tura^{na}amia Izireli mo si la pa vinaripera?”

⁷ Kote va malohoro i gamu sari na bulodi rina tie Izireli meke balabala ia rini sapu lopu boka karovia rini sa Zodani koasa popoa sapu ele valani Zihova koarini. ⁸ Kekenono puta gua sapu tavetia rina tiatamamia totošo koa si gamu pa Kadesi Banea pude vilitia sa popoa.* ⁹ Kamo si arini pa lolomo Esikolo meke la dogoria rini sa popoa, ba totošo kekere pule mae si arini si va mataguti rini sari na tinoni pude la nuquria sa popoa sapu ponini Tamasa koa rini. ¹⁰ Pa totošona asa si bugoro sisigiti se Zihova, ke tozia Sa si keke vina tatara nabuna: * ¹¹ “Tokotokoro si Rau, sina lopu koa soto va nabu si arini koa Rau, ke loke tie sapu hiokona puta vuahenidi meke hola, totošo vura mae pa Izipi, si kaqu nuquria sa popoa sapu va tatara nia Rau koe Ebarahami, Aisake, meke Zekopi. ¹² Loke tie koarini, ba e Kelebi, sa tuna koreo e Zepune pa tutina Kenazi, meke e Zosua sa tuna e Nani, ura arini mo sapu luli zozona Au, gua se Zihova. ¹³ Bugoro sisigitini e Zihova sari na tinoni, meke va ene i Sa pa qega made navulu puta vuaheni, osolae mate beto saripu lopu hiva luli valeana koa Sa.

¹⁴ Meke kamahire si luli gamu koa sa hahanana tadi na tiatamamia, gamu na sinage vaqura tadi na tie kaleamia si vagi va karovia pule sa binugoro ninirana te Zihova pa Izireli. ¹⁵ Be gamu na tie te Rubeni meke Qadi si koromia lulia kamahire, kaqu turaña pule gamu Sa pa qega si gamu, meke telemia gamu kote va tana i sari na minate tadirini.”

¹⁶ Ene tata la sarini koe Mosese, meke zama pule, “Kekenu, va malumu gami pude mami va turui sari na bara patu pude kopuni sari na mami sipi, meke va turui sari na bara koari na vasileana pude boka koa valeana vasina sari na mami tamatina. ¹⁷ Meke beto asa si kaqu luli gami sari na turaña mami pa vinaripera, meke turaña

---

* 32:8 Nab 13:17-33   * 32:10 Nab 14:26-35

lani pude rapati sari na kana osolae va kamoi gami pa dia popoa. Meke sipu koa pa seu si gami, sari na mami tamatina si boka koa tani pa korapa vasileana ta barana, pude koa ta kopue meke loke kana boka razai. ¹⁸ Lopu kaqu kekere pule la pa mami popoa soti si gami osolae vagi rina tie Izireli sari na pepeso pu ele tava hia koarini. ¹⁹ Lopu kaqu keke tinagotago si vagia gami koarini pa kali karovona sa Zodani, sina ele vagi hinia si gami pa kali gasa rimata pa Zodani.”

²⁰ Olanā se Mosese, “Be hinokara gua sapu zama nia gamu, meke be va namanama pude la pa vinaripera, ²¹ be gamu doduru mia tie varipera si kaqu karovia sa Zodani pa tinuranā te Zihova, meke kaqu razai gamu sari Nana kana, osolae va kilasi tu e Zihova si arini, ²² meke sipu tava kilasa sa popoa asa, si kaqu kekere pule si gamu pude koa tani. Sina kote ele va gorevura ia gamu gua sapu hiva nia e Zihova, meke koari na tinoni Izireli. Meke tiqe va ego se Zihova, sapu sa popoa pa kali gasa rimata pa Zodani si na mia gamu.

²³ Ba be lopu kopu nia gamu sa mia vina tatara, maqu va balabala puleni gamu, sapu evanāia gamu si keke kinaleana nomana hola pa kenuna e Zihova, meke kaqu tava kilasa ni gamu sari na mia sinea. ²⁴ Ke mamu kuri sari na mia vasileana, meke sari na bara patu pude kopuni sari na mia sipi, ba mamu tavetia gua sapu ele va tatara nia gamu!” ²⁵ Zama sari na tie pa Qadi meke Rubeni koe Mosese, “Gami si na mua nabulu meke kaqu tavetia gami gua sapu tozini gami goi. ²⁶ Sari na mami barikaleqe na mami koburu, meke na sipi na bulumakao si kaqu koa pa popoa Qileadi. ²⁷ Ba doduru gami na tie si kaqu va namanama pude karovo la pa vinaripera pa tinuranā te Zihova gua sapu ele zama vura nia goi, banāra.”

²⁸ Ke tozini e Mosese sa tinarae hie koari Eleaza, e

Zosua, meke koari na koimata pa Izireli: * ²⁹ “Totoso karovia rina tie pa Qadi meke Rubeni sa Ovuku Zodani na va namanama pude rapata pa ginarunu te Zihova, meke koasa dia vinaritokae si kote boka va kilasia gamu sa popoa, ke beto asa si vala nia gamu sa pepeso Qileadi koarini pude na dia tinago. ³⁰ Ba be lopu boka karovia rini sa Ovuku Zodani, meke lopu somana luli koa gamu pa vinaripera, kote vagia tugo rini kukuruna sa hinia tinagotago pa popoa Kenani, kekenoŋo gua tugo gamu doduru pa kali lodu rimata pa Zodani.”

³¹ Meke olaŋa sari na tie pa Qadi meke Rubeni, “Gami sa mua nabulu si kaqu tavetia gua sapu ele garunu nia e Zihova. ³² Pa Nana tinuraturaŋa si kaqu kamo a gami sa popoa Kenani meke varipera, ba kaqu vagi gami sari na mami tinagotago pepeso pa kali gasa rimata pa Zodani.”

³³ Ke poni betoni Mosese sari na pepeso hire koari na butubutu Qadi, Rubeni, meke kukuruna sa butubutu te Manase, sari doduru pepeso tanisa baŋara Sihoni, na tie Amoraiti, meke sa popoa tanisa baŋara Oqo pa Basani meke sari doduru vasileana na dia popoa pa kokorapana sa popoa lavata. ³⁴ Tavetia sa butubutu Qadi si keke bara pude bara vari likohae ni sari na vasileana Diboni, Ataroti, Aroere, ³⁵ Atoroti Sopana, Zazera, Zoqobeha, ³⁶ Beti Nimura, meke Beti Harani. ³⁷ Sa butubutu te Rubeni si kurikuri pulei sari na vasileana Hesiboni, Eleale, Kiriataimi, ³⁸ Nebo, Beolo Meoni (Sa pozapoza si ele hobe), meke Sibima. Valani pozapoza vaqura rini sari na popoa sapu kuri pulei rini.

³⁹ Sa tuti te Makiri tuna Manase si rapata vagia sa popoa Qileadi pa totoso varipera, meke koa ia rini, meke hadu taloa i rini sari na tie Amoraiti saripu koadi vasina. ⁴⁰ Ke vala nia Mosese sa hinia pepeso pa Qileadi koasa tuti

---

* 32:28 Zos 1:12-15

te Makiri, meke koa si arini vasina. ⁴¹ Zaira meke sari nana tie koasa butubutu te Manase, si rapatia rini meke vagi rini sari kaiqa vasileana meke pozani, “Vasileana te Zaira.” ⁴² Noba meke sari nana tie si rapatia rini sa popoa Kenati, meke vagia rini si asa meke sari na vasileana hitekedi pa vari likohaena, meke poza puleni pozana soti sa sari na vasileana arini.

33

Sa Inene Podalae pa Izipi Kamo pa Moabi

¹ Hire sari na vivineidi sari na pozadi sari na vasina vekoveko kinoa tadi na tie Izireli pa dia ipi totosu taluarae si arini pa Izipi pa hopeke dia pinaqaha butubutu koasa tinurana tadi Mosese meke e Eroni. ² Pa ginarunu te Zihova si kubere goreni e Mosese sari na pozadi rina popoa pa hopeke vasina sipu va turui rini sari na dia ipi.

³ Taluarae pa Izipi sari na tie Izireli pa vina manege lima rane pa sidara kekenu pa vuaheni, sa rane sipu ele hola sa rane Pasova kekenu. Pa kinopu te Zihova si taluarae pa vasileana nomana pa Ramesesi. Doño luli mo rina tie Izipi si arini totosu ene vura si arini. ⁴ Korapa pomunu ni ri na tie Izipi sari na koburu podo kenudi saripu tava mate koe Zihova. Tavetia Sa sapu gua asa pude va dogoro nia sapu nira holani Sa sari na tamasa beku pa Izipi. ⁵ Taluarae sari na tie Izireli pa Ramesesi meke la magogoso meke va turu dia ipi pa Sukoti. ⁶ Sa popoa vina rua vasina la va turu ipi si arini si pa Etami sipu kamo rini pa hukihukirina sa qega nomana. ⁷ Taluarae si arini vasina meke kekere pule la pa Pi Hahiroti, pa kali gasa rimata pa Beolo Zepone, meke va turu ipi vasina tata pa Miqidoli. ⁸ Taluarae pule si arini pa Pi Hahiroti meke ene nuquru hola gua pa Kolo Zinara, meke ene la pa qega sapu ta pozae Suru; hola ka neta rane meke la kamo va turu ipi pa Mara si arini.

Ninaedi rina Tinoni 33:9 106 Ninaedi rina Tinoni 33:41-49

⁹ Topue pule vasina si arini meke taluarae la pa Elimi, vasina si la va turu pule ipi si arini, sina koadia vasina si ka manege rua bukaha maedi pa korapa pepeso, meke ka zuapa navulu huda pamu.

¹⁰ Taluarae pa Elimi meke mae va turu ipi pule tata pa koqu lavata Suezi. ¹¹ Beto asa si la va turu dia ipi pa qega pu ta pozae Sini, ¹² meke mae koa pule pa Dopikahi, ¹³ meke beto asa si pa Alusi. ¹⁴ Beto asa si la pa Repidimi, vasina loketona kolo pude napo si arini.

¹⁵⁻³⁷ Topue pule si arini pa Repidimi la pa toqere Horo, meke va turu dia ipi koari na vasidi hire: qega pa Saenai, Kibirote Hatava (sa ginuana si na lovudi ri na tinoni pu nanaluta miti), Hazeroti, Ritima, Rimoni Perezi, Libina, Risa, Kehelati, Toqere Sepa, Harada, Makeheloti Tahati, Tera, Mitika, Hasimona, Moseroti, Bene Zakana, Horo Haqiqada, Zotibata, Aborona, Ezioqeba, sa soloso qega ta pozae Zini (popoa ta pozae Kadesi), meke Toqere Horo, sapu tata pa hukihukirina sa popoa pa Edomu.

³⁸⁻³⁹ Eroni sa hiamia si haelia sa Toqere Horo koasa ginarunu te Zihova. Kekegogoto hiokona neta vuahenina si asa meke mate pa rane kekenu pa vina lima sidara korapana sa made navulu puta vuaheni sipu taluarae pa Izipi sari na tie Izireli.*

⁴⁰ Avosia sa banara pa Aradi pa popoa Neqevi koasa popoa Kenani sapu korapa mae sari na tie Izireli.*

⁴¹⁻⁴⁹ Podalae pa Toqere Horo meke kamo pa pezara pa Moabi, si va turui rina tie Izireli sari na dia ipi koari na popoa hire: Zalamona, Punoni, Obati, sa tinahuara pa Abarimi pa korapana sa volosona Moabi, Diboni Qadi, Alamoni, Dibilataimi, sari na toqere Abarimi tata pa toqere Nebo, meke pa pezara pa Moabi pa kali gasa rimata

---

* 33:38-39 Nab 20:22-28; Diut 10:6, 32:50 * 33:40 Nab 21:1

koasa Ovuku Zodani tata pa Zeriko, pa vari korapana Beti Zesimoti, meke sa lolomo Akasia,

Sa Vinabalau Totoso Lopu Ele Karovia sa Zodani

⁵⁰ Koasa pezara pa Moabi pa kali gasa rimata koasa Ovuku Zodani tata koasa vasileana Zeriko si valani Zihova koe Mosese, ⁵¹ sari na tinarae hire: “Totoso karovia gamu sa Ovuku Zodani pude la pa popoa Kenani, ⁵² kaqu hadu taloa ni gamu sari na tie pu koadi vasina. Huari sari na dia patu vina tigonu, meke na beku aeana, meke doduru dia vasina sapu hoke vahesihesi sarini. ⁵³ Mi vagi sari na popoa arini, mamu koai sari na vasidi sina ele ponini gamu Rau si arini. ⁵⁴ Va hia i sari na popoa hire pa hopeke butubutu, na tututi pa vinizavizata. Va hia lani soku pepeso koari na butubutu nomadi sapu sokudi, meke va hia lani koari na butubutu hitekedi sari popoa hitekedi.* ⁵⁵ Be lopu hadu taloani gamu sari na tie pu korapa koa vasina, arini sapu koa hola si kote kekeno~~no~~no gua sari na tin~~itona~~na naru pa korapa matamia, meke na aroso rakihi pa kalikali tinimia, meke kote raza gamu rini. ⁵⁶ Be lopu hadu taloa ni gamu, kaqu atu va kilasa gamu Rau, gua sapu va namanama nia Rau pude va kilasi si arini,” gua si Asa.

34

Volosodi sari na Pepeso tadi na Tie Izireli

¹ Meke zama la koe Mosese se Zihova, ² “Mu tozini sari na tinoni Izireli: ‘Totoso karovo la meke kamo pa popoa Kenani, sa pepeso sapu ponini gamu Rau, sa volosona sa pinaqaha popoa si kaqu guahe.* ³ Sa voloso pa kali mataona* sa popoa si kaqu koa pa korapana sa soloso qega ta pozae Zini meke kamo la pa voloso pa Edomu. Kote

---

* 33:54 Nab 26:54-56   * 34:2 Mi tiro la pa keke meapu (map).   * 34:3 Kali mataona be tia la pa kali gasa rimata.

podalae si asa pa kali gasa rimatana sa popoa tamugamu pa kali gorenga sa Kolo Matena. ⁴ Meke sa voloso si taluarae pa Kolo Matena meke la gua pa volosona sa popoa Edomu, meke sage hola la pa karovoana koasa toqere sapu ta pozae Karovoana Akarabimi*, meke gore la pa soloso qega sapu ta pozae Zini, osolae kamo koasa vasileana Kadesi Banea. Beto asa si hola latu pa vasileana Haza Ada, meke la kamo pa Azimoni. ⁵ Vasina si kote toqoto la pa ovuku Izipi sa volosona Izipi, meke beto pa kali lodu rimata pa Kolo Meditareniani.

⁶ Sa voloso pa kali lodu rimata si na kolo Meditareniani.

⁷ Sa voloso pa kali gede* si kote taluarae pa Kolo Meditareniani meke la gua pa kali gasa rimata osolae kamo la pa Toqere Horo, ⁸ meke podalae vasina meke kamo la pa karovoana pa toqere sapu ta poza Hamati. Kote hoda la kamo pa Zedadi meke la kamo pa ⁹ Ziporoni, meke la kamo pa kali gasa rimatana sa popoa pa Haza Enani.

¹⁰ Pa kalina sa voloso pa kali gasa rimata si luli sa voloso podalae pa Haza Enani kamo pa Sepihama. ¹¹ Meke kote la gua pa kali gasa rimata pa Habele, pa kali gasa rimatana sa popoa Aini, meke kamo la koari na toqere pa kali gasa rimata koasa Kopi Qaleli, ¹² meke luli pa Ovuku Zodani kamo pa Kolo Matena.

Arini sari ka made volosodi rina mia pepeso.”

¹³ Ke zama se Mosese koari na tie Izireli, “Asa tu sa popoa sapu kote ta poni nia gamu pa mudumudukeda, sa pepeso sapu vizata vekoi e Zihova koa gamu ka sia meke kukuruna butubutu,* ¹⁴ Sari na butubutu Rubeni, Qadi, meke kukuruna sa butubutu Manase si ele vagi dia tinagotago pepeso pa kali gasa rimata, meke tava hia si

---

* 34:4 Sa ginuana Karovoana Akarabimi si na sira na tadi na nenege.

* 34:7 Kali gede be tia la pa kali gasa rimata. * 34:13 Zos 14:1-5

Ninaedi rina Tinoni 34:15 109 Ninaedi rina Tinoni 34:29

arini pa hopeke dia tatamana, ¹⁵ tooso koa sari doduru pa kali gasa rimata pa Ovuku Zodani tata pa Zeriko.”

Sari na Koimata saripu Ta Huhuku pude Va Hia i sari na Pepeso

¹⁶ Zama sa Tamasa koe Mosese, ¹⁷ “Se Eleaza sa hiamameke Zosua sa tuna Nani si kote va hia i sari na pepeso tadi na tinoni. ¹⁸ Mamu vizata vagia keke koimata koari hopeke butubutu pude tokani pa vina hihia.” ¹⁹ Hire sari na tie sapu vizati e Zihova:

Koasa butubutu Ziuda, sa koimata si e Kelebi, sa tuna koreo e Zepune.

²⁰ Koasa butubutu Simione, sa koimata si e Selumiele, sa tuna koreo e Amihudi.

²¹ Koasa butubutu Benisimane, sa koimata si e Elidada, sa tuna koreo e Sisiloni.

²² Koasa butubutu Dani, sa koimata si e Buki, sa tuna koreo e Zoqili.

²³ Koasa butubutu Manase, sa koimata si e Naniele, sa tuna koreo e Epohodi.

²⁴ Koasa butubutu Iparemi, sa koimata si e Kemueli, sa tuna koreo e Sipitani.

²⁵ Koasa butubutu Zeboloni, sa koimata si e Elizapani, sa tuna koreo e Paranaki.

²⁶ Koasa butubutu Isaka, sa koimata si e Palitieli, sa tuna koreo e Azani.

²⁷ Koasa butubutu Asa, sa koimata si e Ahihudi, sa tuna koreo e Selomi.

²⁸ Koasa butubutu Napitalai, sa koimata si e Pedaheli, sa tuna koreo e Amihudi.

²⁹ Arini sari na tie saripu ta vizatadi koe Zihova pude va hia i sari na pepeso tadi na tinoni Izireli pa popoa Kenani.

¹ Totosona koa si arini pa pezara pa Moabi, pa kali gasa rimatana sa Ovuku Zodani tata pa Zeriko si zama la koe Mosese se Zihova: * ² “Tozini sari na tinoni Izireli, sapu la gua koari na tinago pepeso na vasileana sapu kote vagi rini, si kaqu poni popoa rini sari na tuna Livae pude boka koai, meke sa pepeso vari likohaedi rina vasileana pude kopuni sari na dia sipi. ³ Sari na vasileana arini si kaqu tadi na tuna Livae, meke kaqu koa si arini vasina. Sa pezara duduli si pude tadi na dia sipi na bulumakao, meke doduru dia kurukuru pule.

⁴ Sa ninomana sa pezara koa ia na duduli si kote podalae tata pa gobana sa vasileana meke hola nia ka made gogoto lima navulu puta mita pa hopeke kalina, ⁵ pude gua asa si kote sia gogoto mita pa hopeke ka made kalina sa vasileana, meke sa vasileana si kote pa kokorapana puta sa popoa.

⁶ Kaqu poni ni gamu koari na tuna Livae sari ka onomo popoa nomadi pude tadi na tie govetedi, be va mate tie si keke tie Izireli ba lopu pa nana hiniva soti. Poni lani si ka made navulu rua vasileana pule, ⁷ meke sa pezara duduli pa vari likohaedi pude tadi na kurukuru sipi na bulumakao. Sa vinarigaraedi sari na popoa arini si ka made navulu vesu vasileana. ⁸ Sa ninaedi sari na popoa tadi na tuna Livae pa kokorapana sa popoa tadi hopeke butubutu si kote luli gua koari na ninomadi rina butubutu meke na dia pepeso.”

*Sari na Vasileana tadi na Tie Govetedi
(Diutironomi 19:1-13; Zosua 20:1-9)*

⁹ Tozi nia e Zihova se Mosese, ¹⁰ pude zama koari na tie Izireli: “Totosona karovia gamu sa Ovuku Zodani, meke nuquria gamu sa popoa Kenani, ¹¹ kaqu vizati gamu sari na vasileana vasina boka govete la koa tome sa tie be va

---

* 35:1 Zos 21:1-42

Ninaedi rina Tinoni 35:12 111 Ninaedi rina Tinoni 35:24

matea sa si keke tie, ba lopu evaⁿia sa pa nana hiniva. ¹² Vasina kote ta harupu si asa koari na turaⁿana sa tie sapu tava mate. Loke tie ta zutuna sapu va matea sa tie si kaqu boka tava mate osolae ta pitu si asa koari na tinoni pa vasileana. ¹³ Vizati ka onomo vasileana, ¹⁴ Ka ⁿeta pa kali gasa rimatana sa Ovuku Zodani, meke ka ⁿeta pa popoa Kenani pa kali lodu rimatana sa Ovuku Zodani. ¹⁵ Sari na vasileana tadi na tie govetedi hire si tamugamu na tie Izireli meke tadi na tie karovodi be koa turaⁿa paki gamu babe koa hokaradi koa gamu. Be keke tie va matea si keke tie ba lopu pa nana hiniva soti, sa tie asa si kote govete la koasa vasileana tadi na tie govetedi sapu tata koasa.

¹⁶⁻¹⁸ Be keke tie si tavetavete nia si keke tiⁿitoⁿa aeana, patu, babe na huda pude seke va matea sa tie, asa tugo si keke tie sapu va mate tie. ¹⁹ Sari na turaⁿana soti sapu tata koasa tie sapu tava mate hie, si ari nana ⁿiniraⁿira pude va matea sa tie sapu va mate tie. Pana dogoria sa sa tie asa, si kaqu va matea sa si asa.

²⁰ Be keke tie si kana ia si keke tie, meke va hoqa gorea pa pepeso babe gona nia tiⁿitoⁿa mamatana babe ⁿaruna meke va matea sa si asa, ²¹ babe tupa nia limana sa si asa meke va matea, si na tie va mate tie tugo si asa meke kaqu tava mate tugo. Sa turaⁿana soti sapu tata koasa tie matena si ari nana ⁿiniraⁿira pude va matea sa tie. Totoso dogoria sa si kaqu va matea sa si asa.

²² Be keke tie si lopu balabala ia pude ⁿonoⁿovalia si keke tie, ba va hoqa gorea, babe gonaia sa, ²³ ba be oki la nia sa si keke toⁿa, ba lopu doⁿo va nonoga ia sa sapu gonaia sa si keke tie, meke va matea sa si asa, ba lopu pa hiniva soti, meke lopu kanaia sa, si lopu kaqu tava mate si asa. ²⁴ Koasa vinilitina sa ginugua hie, sa butubutu pa vasileana si kaqu dogoria meke vilitia sa guguana sapu tavetia sa tie va mate tie, meke lopu va malumia sa turaⁿana soti pude hobe nia

minate. ²⁵ Sa butubutu pa vasileana si kote harupia sa tie sapu va matea sa tie, sina lopu pa hiniva soti si ta eva_{na} si asa. Kote ta harupu si asa koari na tura_{na} sa tie sapu mate, meke kote ta tura_{na} pule la sa tie hie meke la koa koasa vasileana tadi na tie govetedi vasina koa tome si asa tatasana. Kaqu koa si asa vasina osolae kamoia sa minate tanisa _{na}ti hiama kenukenue.

²⁶ Be sa tie sapu va mate tie si vura taloa koasa vasileana tadi na tie govetedi, ²⁷ meke be dogoria sa tura_{na} soti sa tie va mate tie, meke va matea sa, sa tura_{na} soti si tava malumu pude va matea meke lopu kaqu ta zutu guana tie va mate tie si asa. ²⁸ Sa tie sapu ta zutu sapu va matea sa tie ba lopu nana hiniva, si kaqu koa hola koasa vasileana vasina govete koa tome si asa, meke lopu vura taloa koasa popoa, osolae mate sa _{na}ti hiama kenukenue. Pa mudina sapu gua asa si kote tiqe pule la pa nana popoa soti si asa. ²⁹ Sari na tinarae arini si tamugamu meke sari na tura_{na} vugo repere pa doduru vasina kote koa si gamu.

³⁰ Be keke tie ta zutuna sapu na tie va mate tie, si lopu kaqu tava mate si asa be guana lopu tava sosode koari karua babe soku tie va sosode pa vinaripitui; sa vivinei tanisa keke tie va sosode eke mo si lopu pada pude va matea sa tie va mate tie.* ³¹ Lopu kaqu boka ta rupaha sa tie va mate tie be koadia sari na tie va sosode pude tozia sa hinokarana sapu va mate tie si asa; lopu kaqu ta vagi tugo sa poata hinerena sa nana sinea pude rupahia. ³² Be keke tie si govete la pa keke vasileana tadi na tie govetedi, si lopu kaqu va malumia pude taveti kaiqa vineko poata pude pule la pa nana popoa soti, toroso lopu ele mate sa _{na}ti hiama kenukenue. ³³ Mi lopu va bonia sa popoa tamugamu. Be guana ta eva_{na} sapu gua asa, si tava boni

---

* 35:30 Diut 17:6, 19:15

sa popoa vasina korapa koa ia gamu. Sa minate tanisa tie tava matena si va bonia sa popoa. Koasa minate tanisa tie va mate tie, si boka tava via sa popoa vasina sapu tava mate si keke tie. ³⁴ Lopu va bonia sa popoa vasina koa si gamu, sina Arau se Zihova, si koa turaṅa gamu si gamu na tinoni Izireli.”

36

Sa Tinago Pepeso tadi na Tuna Vineki e Zelopehadi

¹ Sari na koimata pa pinodopodo te Qileadi, sa tuna e Makiri, sa tuna e Manase, sa tuna e Zosepa, si la koe Mosese meke koari na koimata pa butubutu Izireli. ² Zama si arini, “Ele garunigo e Zihova si agoi pude va hia i sari na pepeso koari na tie Izireli pa mudumudukeda. Ele garunigo tugo Sa pude va hia i sari na tinagotago tanisa turaṅada Zelopehadi koari na tuna vineki.* ³ Ba meke muliṅi nia sapu be habai rini si kaiqa tie pu lopu na tie pa butubutu Manase, sari na dia tinagotago pepeso si karovo la pa votiki butubutu, meke lopu koa hola koa gami na butubutu te Manase. ⁴ Pa vuaheni vina lima ṅavulu puta, sari doduru tinagotago saripu ta holuholue si tava pule la koari na ṅati tie pu tututi gore mae koari na tiatamadia pu tago pepeso pa pinodalaena. Ba sarini pu tagodi sari na pepeso tadi na tuna vineki e Zelopehadi, si kaqu ta kopue meke ta varigara koasa butubutu vasina varihaba la si arini, meke kote vura taloa pa butubutu Manase.”

⁵ Ke tozini e Mosese sari na tie Izireli gua sapu garununi e Zihova. Zama si asa, “Gua sapu zama nia sa butubutu te Manase si toṅotona, ⁶ gua asa ke zama se Zihova, sapu sari na tuna vineki e Zelopehadi si ta rupaha si arini pude haba vagi gua sapu hivani rini, ba kaqu pa dia butubutu soti. ⁷ Sari na doduru tinago pepeso tadi na tie Izireli si

---

* 36:2 Nab 27:7

Ninaedi rina Tinoni 36:8 114 Ninaedi rina Tinoni 36:13

lopu tava rizu pa dia butubutu soti. ⁸ Doduru barikaleqe saripu tago tinago pepeso pa butubutu Izireli si kaqu haba tie pa butubutu tugo asa. Pa ginugua asa sari doduru tie Izireli si kaqu tagoi sari na tinagotago tadi na tiatamadia, ⁹ meke sari na tinagotago si lopu kaqu ta vala pa votiki butubutu. Hopeke butubutu si kaqu kopuni teledia sari na dia tinagotago.”

¹⁰⁻¹¹ Ke sari Mala, Hoqola, Milika, Tiriza, meke Noa, sari na tuna vineki e Zelopehadi, arini si va tabea sa ginarunu te Zihova koe Mosese, meke habai mo ri sari na tasidia karokarovo. ¹² Varihaba si arini pa korapana sa butubutu te Manase tuna e Zosepa, meke sari na dia tinagotago si koa hola pa butubutu tanisa tamadia. ¹³ Arini sari na tinarae, na vinaturu sapu tozi e Zihova koe Mosese pa guguadi rina tie Izireli koasa pezara pa Moabi pa kali gasa rimatana sa Ovuku Zodani tata pa Zeriko.

Buka Hope

The Holy Bible in the Roviana language of the Solomon Islands

Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 24 Dec 2020 from source files dated 24 Dec 2020

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5